

Şehit Nurhak (Soner Güzel)

CIWANÊN AZAD

Mer Tîşt Ji Bo Azadi!

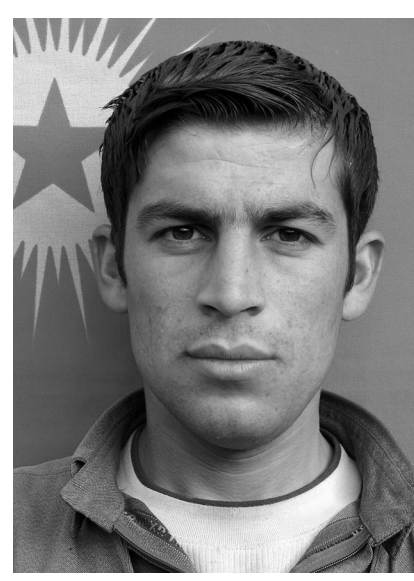
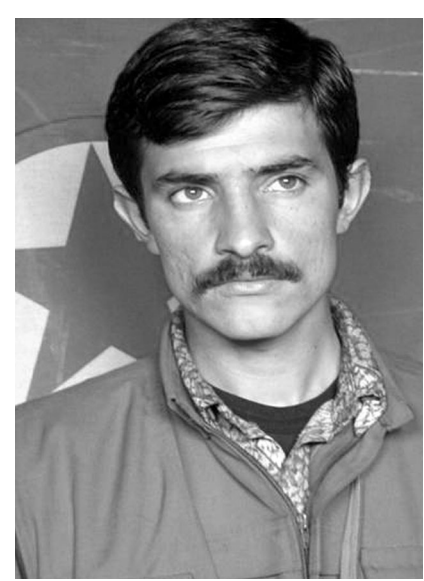
Kowara Ciwanan a Mehane

Hejmar:7

Kanûn 2006

Genç Kömüncüler İşbaşına!

Nurhak
(Soner Güzel)

Rojhat Kobani
(Lokman Ali Osman)

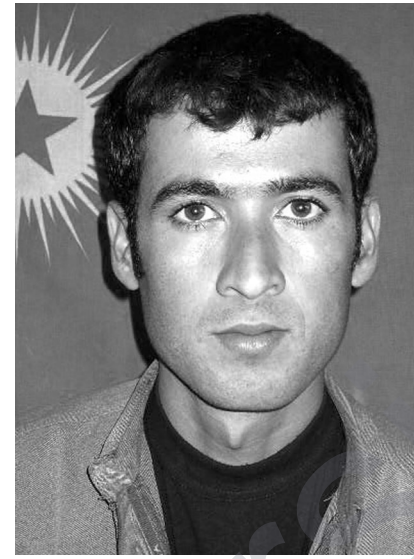
Rubar Anteri
(Muhammed Süleyman)

Sedat
(Zekeriya Yüce)

Akif Zagros - Xizir Xiringe

Bruska - Kamuran Hemo

Cesur Gever - Orhan Çağal

Sirwan Nari
(Fehmi Rüstem)

Şiyar
(Bahattin Yılmaz)

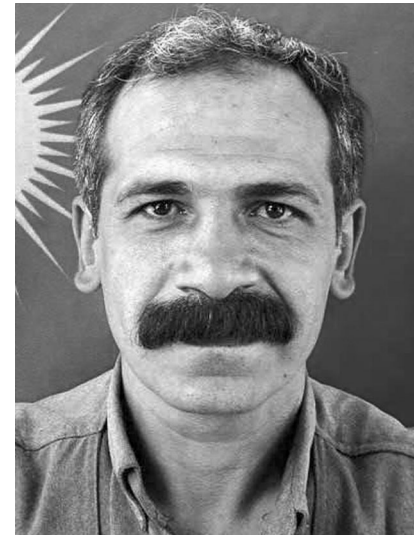
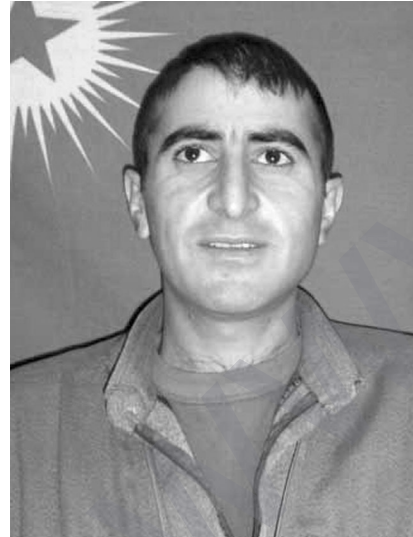
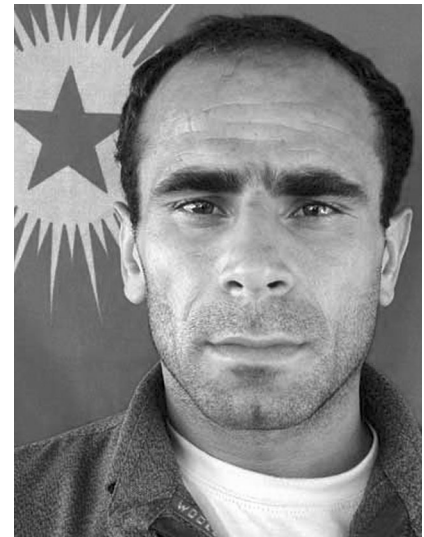
Şiyar
(Murat Beştaş)

Welat (Vedat Ralice)

İlyas Yıldırım - Hozan Serhildan

Kassas - Halil Bor

Mahir - Nezir Nas

Xeyri (İsmail Hakkı Acar)

Şiyar Dersim (Metin Doğan)

Serbest Kiçi (Salih Gezer)

M.Ciwan - Mervan Muhammed

Metin Palo - İsa Çelikel

Munzur Welat - İzzettin Karakaya

Ey Şehîd! Xwîna Te Erde Namîne!

İçindekiler

Bütün yollar dağa çıkar	2
Welat HEREKOL	
Ulus devletten demokratik topluma	6
Arzella ŞAHİN	
L’Amerique Latine le renouveau de l’espoir	9
Güney AZAD	
Boyalı basının ateşkese yanıtı	11
Baha RIHA	
Die dauer des einseitigen waffenstillstan des hängt von der haltung des staates ab	13
Toplumsal ekoloji ve demokratikleşme	17
Kan kültüründen sivil toplum konfederalizmine	22
Kasım ENGİN	
Öcalan: Wer muss wen amnestieren?	27
Bizim projemiz demokratik komünalizmdir	32
Abdullah ÖCALAN	
Xelil JÊHAT ile söyleşi	36
Şehit Nurhak üzerine	40
Maraş kimindi şimdi kimin?	46
Firaz BARAN	
Paparazî û Rastî	50
Piling WELAT	
Bêrîtan III (son)	54
Mizah	62
Bulmaca	64

Editörden

Merhaba gençler ve genç kalanlar!

Koma Komalên Kurdistan'ın (KKK) ikinci ayına giren ateşkes sürecinden bu yana TC olumlu adım atmak bir yana, tavrını faşizm düzeyine çıkarmış durumda.

Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'a yönelik tecrit tüm pervasızlığıyla sürerken, '90'lı yılları aratmayacak derecede DTP (Demokratik Toplum Partisi) üzerindeki baskılar arttırılıyor, üyeleri kaçırılıyor, işkencelerden geçiriliyor, tutuklama furçası devam ettiriliyor. Neredeyse dışarda kalan DTP'li bırakmadılar.

Ve dergimizin tamamlandığı günlerde Dersim, Bingöl, Şırnak gibi illerde ateşkes halindeki HPG güçlerine yönelik sürdürülen kanlı imha operasyonları sonucu 8 gerillanın şehit düştüğü haberi büyük bir gerginliğe yol açmış durumda. Kürt halkı infial halinde, sinirler gergin, ortam hassas...

Ortada ateşkese karşılık olarak ciddi bir provokasyon ve Kürt tarafını tahrik etmek için ellerinden geleni yapma durumlarının olduğu açık...

İ Haziran Atılımı ile birlikte TC'yi ve ordusunu paçavraya çeviren gerillanın başarılı meşru savunmasıyla birlikte PKK'ye çağrı üstüne çağrı yapan 'aydınlar' ise şimdi ortalıkta görünmüyor. Sanki yer yarılmış da içine girmişler! Bu tiplere 'aydın, sanatçı' değil 'deklarasyon demagogları' denir ancak.

Bu oportünist, devletçi zihniyetlerden tabii ki gençlik bir beklenti içinde olamaz. Gençliğin vicdanı, duruşu ve duyarlılığı, bir açıklamalık değildir.

Kürt gençliği haklı öfkesini ve nefretini kusmalıdır. Kendisine ve halkına kazandıracak bir yaşam duruşu içerisinde olmalı. Dağlar, meydanlar bizi bekliyor!

**Amed'de buluşmak dileğiyle...
Genç kalın...**

Bütün Yollar Dağa Çıkar

Ciwanaliz

Welat HEREKOL

Kürdistan'ın asi dağlarında kış erken bastırdı. Sonbaharda aşırı yağışlar birçok ilde yoksul halkımızı vurduğu gibi gerilla alanlarında da yaşanan doğa afetlerinde gerilladan şahadetler yaşandı. Yeri doldurulamayacak kayıplar verdik. Akif, Silvan, Cesur gibi yoldaşları doğa alıp götürdü bizden. Gerillanın sadece düşmanla savaşmadığını bir kez daha acıyla gördük.

Bu kayıpların acısı yüreğimizde daha tazyiken Kürdistan'ın bütün dağlarında meşru savunma pozisyonunda bulunan gerilla güçlerine yönelik Türk ordusu son yılların en kapsamlı operasyonlarını geliştirdi. Amed ve Dersim'den Botan hattına kadar bütün bölgelerde on binlerce askerle, kobra ve skorskilerle, en gelişmiş askeri teknoloji kullanıldığı imha operasyonları başlatıldı ve sürdürülüyor. Dört ay önce şehit düşürülen iki gerillanın cesedi ise

hunharca, hiçbir varlığın uygulayamayacağı yönetmelerle yakılmış halde bulundu.

Çağrı üstüne çağrı yapanlar yine sustu

Askeri alanda durum böyleyken, siyasal alanda da Türk devleti tüm gücünü kullanarak diplomatik alanda özgürlük hareketini sıkıştırılmaya, daha fazla tecrit etmeye, uluslararası güçleri harekete karşı daha aktif tavır almaya yöneltme peşinde... Irak ve ABD ile yürütülen görüşmelerin odağına ısrarla

PKK'nin tasfiyesini koymaya çalışmaktadır. Yine Avrupa ülkelerinde özgürlük hareketine ve onun kurumlarına karşı davalar başlatılmak, kurumlarını sınırlamak, çalışmalarını daraltmak için bütün diplomatik, ekonomik gücünü kullanmaya devam etmektedir.

Kısaca tek taraflı ateşkes su kadar ihtiyaç duyacak duruma geldiği halde devlet, iyi niyetli olmadığını, en ufak bir imkan bulduğu sürece imhada ısrar edeceğini bir kez daha çok açık bir biçimde

"Bu devletle barış olmaz, bu devleti ancak yıkarak, tarihin çöplüğüne atarak ondan kurtulabiliriz" söylemini adeta haklı çıkaracak cinsten bir tutum içindedir TC."

herkese göstermiştir. Yurt içinde demokratik çevrelerin dağınık ve örgütsüz olması, ateşkesin kalıcılaşması ve bir çözüm süreciyle sonuçlanması için gerekli çabayı ve yeteneği gösterememeleri de rantçı güçlerin yönelimlerinde daha fazla cüretkar olmalarına yol açmaktadır.

Ateşkes için her gün çağrı üstüne çağrı yapan birçok çevre, ateşkestən sonra adeta rahatlamışçasına sessiz kalmaktadır.

Demokratik kurumlara, özgür basına yönelik geliştirilen baskılara sessiz kalmakta, hele hele gerillaya yönelik geliştirilen imha saldırılarını ise toptan görmezden gelmektedirler.

Devletin en haksız ve tek taraflı biçimde bir imha savaşını dayatmasını haklı bulurken, gerillanın savunma amaçlı en küçük eylemini bile **“terörizm ve şiddet”** olarak suçlama eğilimi içerisinde oldukları. Bu durum insanın aklına ister istemez çok kötü hesapların varlığını getirmektedir. Adeta kendi mevzilerine çekilen gerillayı gidip rahatça ‘avlaması’ için gerilla savaşı karşısında sıkışan Türk ordusuna fırsat sunmak amacıyla ateşkes istedikleri gibi bir düşünceye kapılmaktayız. Eylem halinde olmayan, eylem girişiminde bulunmayan bir gerilla pozisyonu, orduyu çok ileri düzeyde rahatlatmaktadır. Dolayısıyla saldırı ihtimali olmadığında ordu çok daha rahat bir biçimde gerillaya saldırmaktadır. Devletin kendi güvenliğini sağlama hakkı ise bir hafta olarak kullanılarak gerillaya karşı geliştirilen saldırılar haklı gösterilmeye çalışılmaktadır.

Düşman ateşkesi hep saldırı için fırsat olarak gördü

Kısaca bütün gelişmeler bir araya getirildiğinde, işin içinde yine önceki ateşkeslerde olduğu gibi kapsamlı bir oyunun olduğunu göstermektedir. 1993 ateşkesini Türk devleti kendisi açısından bir hazırlık süreci olarak değerlendirdi. '94 yılında geliştireceği topyekün imha ve yok etme savaşına hazırlık olarak gördü ve nitekim '94 yılında binlerce köyün yok edilmesiyle, binlerce faili meçhulle, yüz binlerce askerin Kürdistan gerillası üzerine sürülmesiyle savaş devam ettirildi.

'95 sonbaharındaki ateşkes de yine daha iyi bir yönelimin hazırlıkları için bir fırsat olarak kullanılmak istendi. Mayıs '96'da Önderliğe yönelik saldırı ve buna paralel geliştirilen kapsamlı operasyonlar bunu gösterdi.

1 Eylül 1998 ateşkes sürecinin ise uluslararası komployla sonuçlandığını zaten hepimiz iyi biliyoruz. Bu komployla Önderlik esir alındı. Daha sonra 200 yılından 2005 yılına kadar hareketin geliştirmeye çalıştığı demokratik

çözüm süreci ise bir tasfiye ve marjinalleştirme süreci olarak kullanılmak istendi.

TC “Bu devletle barış olmaz” diyenleri haklı çıkarıyor

Geçen yıl ise yine birçok çevrenin çağrılarını dikkate alan hareketimiz, bütün geçmiş süreçlerden devletin ders çıkarmış olabileceğini varsayarak bir eylemsizlik süreci başlattı. Bu eylemsizlik sürecinde devlet güçleri son yılların en kapsamlı yönelimlerini geliştirdi ve son yılların en ağır kayıplarını biz bu bir aylık eylemsizlik sürecinde verdik. Daha sonra gerilla öncülüğünde geliştirilen meşru savunma savaşıyla devlete bir kez daha bu tarzla sonuç alamayacağı gösterildi. Bu yılın başından itibaren yaşanan kayıplara rağmen devletin yönelimleri önemli oranda boşa çıkarıldı. Askeri açıdan önemli darbe-

ler vuruldu. Geliştirilen eylemler devleti hem askeri hem siyasi ve hem de ekonomik açıdan tam bir çıkmazla karşı karşıya bıraktı. Bu sürecin sonucunda savaşın çözüm olmayacağı bir kez daha herkes tarafından görüldü. Kürt özgürlük hareketinin savaşla imha edilemeyeceğini dost ve düşman herkes gördü. Çözümün si-

rın azalacağı, bir yumuşama süreci başlayacağı öngörülerek böylesi bir adım atıldı. Bu süreç biraz uzasa da sonuçta bir çözüm yoluna girileceği hesaplandı. Ancak gelinen aşamada devletin -en azından devlet içindeki önemli güç odaklarının- imha mantığından vazgeçmediği apaçık ortaya çıkmış bulunuyor. Bırakalım bir

O halde bu duruma karşı yapılması gerekenleri bizim bir kez daha ve her an iyi ölçüp biçerek doğru kararlaştırmamız gerekiyor. Özgürlük hareketimiz bu sürecin başlangıcında zaten mevcut saldırı ve imha mantığını ciddi bir olasılık olarak ön görmüştü. Çünkü biz karşıımızdaki gücü iyi biliyoruz.

Gerillaya özeleştirme vermemiz gerekiyor

Dolayısıyla baştan beri devletin bu yönlü bir tavır içine girebileceği hesaplanarak en kapsamlı bir savaşa, her alanda daha güçlü bir mücadeleye göre kendimizi hazırlamamız gerektiği belirtilmişti. İşte şimdi o mücadelenin verileceği zamanı yaşamaktayız. Düşmana bu yöntemlerle sonuç alamayacağını, öldürmekle bitiremeyeceğini, mevcut mantıkla devam etmesi halinde kendi varlığının tehlikeye gireceğini, böylesi yönelimlerin bizi her gün daha fazla büyüteceğini ve güçlendireceğini göstermek boyumuzun borcudur. Gerillaya yönelik saldırılarında da deyim yerindeyse burnunu kırmak, yine temel bir görevimizdir.

Kuşkusuz bu görev sadece dağlarda savaşan gerillanın değildir. Gerilla savaş döneminde üzerine düşeni fazlasıyla yapmıştır. Mevcut durumda da özgürlük dağlarında özgürlüğümüzün ve geleceğimizin sadık bekçisi olduğunu göstermektedir. Fakat ateşkes sürecinde esas görev siyasal çalışma alanlarıdır. Her alanda örgütlenerek, yasal demokratik ve meşru ey-

yasal olmak zorunda olduğu, devletin de uyguladığı şiddet ve imha yöntemleriyle hiçbir sonuç ulaşamayacağı gün gibi açığa çıktı. Devletin kendisi bütün kurumlarıyla tam bir çıkmazın içine girdi. Bunun sonucu olarak birçok çevrenin devreye girmesiyle hareketimiz, Önderliğin perspektifi temelinde bir kez daha ateşkes ilan etti. Devlet başta olmak üzere artık klasik imha yaklaşımının çözüm olmadığını gören herkesin gerekli hassasiyeti göstereceği varsayıldı. Operasyonla-

çözüm sürecini hazırlamayı, her türlü imkanını kullanarak bütün gücüyle hareketimizin üzerine gelip imha etmeyi amaçladığı, ateşkesi bunun için bir şans, bir fırsat olarak gördüğü açığa çıkıyor. Yine komplocu bir zihniyetle hareketin, özellikle gerillanın tümünden imhasına yönelmek istediği ortadadır. **“Bu devletle barış olmaz, bu devleti ancak yarakarak, tarihin çöplüğüne atarak ondan kurtulabiliriz”** söylemini adeta haklı çıkaracak cinsten bir tutum içindedir TC.

lemler geliştirerek düşmanlarımızı titretmeliydik. Maalesef bu görevimizi yeterince ve gerektiği gibi yapamadık. Bugün düşman bu denli hunharca saldırıyorsa gerillaya, bu bizim zayıf duruşumuzdan kaynağını alıyor. Yani bir anlamda yine her şeyi gerillanın omuzlarına bıraktık. Kuşkusuz en başta bizim bu durumu aşmamız gerekiyor. Tüm alanlarda kendi üzerimize düşen görevleri yapmamız gerekiyor.

Mademki bütün yük gerillanın omuzlarındadır; o halde hepimizin önündeki en temel görev gerillayı büyütme. Gerilla onurumuzun, özgürlüğümüzün, geleceğimizin güvencesidir. Büyük acılarla, kayıplarla, kahramanlıklarla bugüne kadar sürdürülen gerilla mücadelesinin varlığı eşittir insan olarak bizim varlığımızdır. O halde **“bütün**

yollar dağa çıkar” diyoruz. Bizlerin kabesi Kürdistan’dır, özgürlük dağlarıdır. Gerillayla halaya duralım hep birlikte. Gerillaya karşı vereceğimiz özeleştir, gerilla olmakla mümkündür.

Düşmanlarımız en çok nereye saldırıyorsa biz de en çok orayı güçlendirmeliyiz. Halkımızın refleksleri geçmişte bize doğru yolu göstermiştir. Önderliğe yönelimin olduğu yerde onlarca insan bedenini ateşlerde küle çevirmiştir, ateşten çember olmuştur halkımız. Gerillaya yönelimin en yoğun olduğu yıllarda binlerce evladını dağlara uğurlamıştır. İşte bizim de gençlik olarak yapmamız gereken şey budur.

Düşmanı geriletmenin, çıkmaza sokmanın, saldırdığında burnunu kırmanın tufengidir gerilla.

İntikamın kılıcıdır gerilla; yaşamın köprüsüdür bizim için.

Orada dökülen kanlarla var edildi yaşam ağacımız.

Köklerimiz orada yeşertildi yeniden, binlerce yıldır küllendirilmiş temellerimiz üzerinden.

Ve bizim söyleyecek sözlerimizi söyleme cesaretimizi aldığımız kudrettir gerilla.

Yüreğimizin tozunu, pasını sildiğimiz apak yiğitlerin, özgür yaşama cesaret eden mert insanların adresidir gerilla.

Geleceğimizi tarihimizin en kanlı kelle avcılarına, kendi katillerimize emanet etmek istemiyorsak, o halde **“haydi gençler gerillaya!”** diyoruz. Yaşama dair bizim de söyleyecek sözlerimiz vardır diyorsak o halde **“haydi gençler gerillaya!”** diyoruz. El kapısında ilelebet dilenmek istemiyorsak o halde **“haydi gençler gerillaya!”** diyoruz.

Gerillada buluşmak dileğiyle...

HPG 145 yeni savaşçığı mezun etti

Kürdistan’ın her dört parçasından gerillaya katılan gençlerin yoğun bir ideolojik ve askeri performans eğitiminden geçirildiği dört aylık devre ardından, gerilla taburlarına katılmaya hak kazanan 145 yeni savaşçının mezuniyeti, Behdınan ve Bradost alanlarında düzenlenen törenlerle gerçekleşti.

Behdınan’da bulunan Şehid Erdal Yeni Savaşçı Okulu’nda düzenlenen törene, alanda bulunan gerilla güçlerinden temsilcilerin yanı sıra HPG ile YJA-Star Meclis üyeleri

de katıldı. İsimlerini savaşta yaşamlarını yitiren HPG gerillaları, Garzan ve Dengtav’dan alan eğitim devrelerinin mezuniyeti, düzenlenen askeri törenle başladı.

Tarih gençliğe önemli sorumluluklar yüküyor

Eğitimdeyken, 1 Kasım’da yıldırım düşmesi sonucunda yaşamlarını yitiren Orhan Çağan ve İlyas Yıldırım anısına düzenlenen saygı duruşu ardından HPG Anakarargah Komutanı Dr. Bahoz Erdal bir

konuşma yaptı.

Tarihin, halkın ve mücadele sürecinin gençliğe önemli sorumluluklar yüklediğine değinen Erdal, **“yeni neslin bu şekilde gerilla saflarına ulaşması, halkımıza yönelik tehditlere en güçlü cevaptır. Barışa her zaman hazır olmak kadar, gerektiğinde büyük bir savunma savaşına hazır olmak da bizim için esastır”** dedi.

Diploma töreni ardından eğitimde değişik dal-

larda dereceye giren savaşçılara ödülleri verilerek, yeni savaşçılar tarafından hazırlanan moral etkinliğine geçildi.

Yeni savaşçıların hazırladığı skeçler renkli görüntüler oluştururken, moral çekilen halaylar ve sloganlar ile sona erdi.

Ulus Devletten Demokratik Topluma

Komünalizm

Arzella ŞAHİN

Yeni yaşam arayışımızın somutlaştığı bir imge olarak demokrasi gerek literatürde gerekse pratikte uzak olduğumuz belki de yabancı kaldığımız bir düzeyin tanımlandığı arenalar olurken, ulus devlet paranoyası ile milliyetçilik iyice aktifleştirilmiştir.

Hak ve özgürlüklerin milliyetçi ideolojinin ipoteği altına alınması ile başlayan bir süreç olarak doğan demokratik irade arayışı, halklar cephesine kazandıracığı tüm güzelliklerin temelini bu kör düğümde atacaktır. Nasıl ki devlet olmadan uluslaşma, uluslaşma olmadan toplumsallaşma bir bütünen klana kadar uzayan evreleri alaşağı ederek yerli yerine oturtma isteği, artık bir açıdan kendini zorla da olsa dayatmaktadır.

Günümüzün tüm birikimlerinde yaşamsal bir gerçek olarak varlığını koruyan klan ilişkisi, şu anki tüm sistemlerin aynı zamanda temelidir. Birey toplumsallaşma yo-

lundaki kazanımların bir bellekte toplama düzeyini her ne kadar ulaşmasa da davranış bütünselliğinden yaşam tarzına kadar olan bu evreyi belki isteyerek belki de tesadüfler sonucu geleceğe taşımıştır.

İnsanlığın ilk ulusu klandır

Klan birey ilişkisine girmeden önce belirtmek gerekir ki bu evrede hiyerarşi olgusu günümüzle kıyaslandığında yok denecek kadar azdır. Her şeyden önce bir klanın üyesi olmak, o klanda söz sahibi olmakla eşdeğerdedir. Yarı komünal bir sisteme sahip olan klan ilişkisi, sonraları gelişecek Atina demokrasisinde temelini oluşturacaktır.

Toplumsallaşma yolundaki ilk adım olarak tanımlayabileceğimiz klan yaşam tarzı, bir anlamda uygarlık sahnesine çıkan ve orada kalma kararlılığını gösterecek insanın ilk ulusudur. Önceleri bir kan bağıyla şekillenmesine karşın sonraları bunu aşacak, zamanla kabile, aşiret ve halklaşma sürecine katılacaktır.

İlk klan ve kabile oluşumu, sosyal bir varlık olarak şekillenecek insan ırkının doğal ihtiyaçları (barınma, açlık korkusu ve üreme) temelinde zorunlu birlikteliklerin bir sonucuuydu. Bu başlangıç kendini olduğu gibi

“Acı üzerinden kurulmaya çalışılan mutluklar aşılmayla yüz yüzedir. Nasıl ki Türk halkının mutluluğu Kürtlerin ezilmişliğiyle olamazsa, Kürt halkının mutluluğu da Türklerin mutsuzluğundan geçmez. Yani paradigmanın temel esprisini oluşturan demokratik cumhuriyetin asıl amacı da ortak vatanda özgür birlikteliktir.”

koruyamazdı. Zamanla zorunluluklar sevgiye ve güce dönüşecekti. Bu da bundan sonraki sürecin nasıl şekilleneceğini bizlere tüm gerçekliğiyle sunacaktır.

Klan üyesi olmak belki de tüm kutsiyetlerin başında gelirken, ilk insan üzerindeki tahükkümün de aynı zamanda temelini oluşturuyor. Zamanla bu kutsiyetin millet ve milliyetçilik olgusunu şekillendireceği ne kadar bilinmese de gelişen bu evrenin doğru işlendiğinin sanılması, bizlerin bu konuda daha da büyük arayışlara sevk etmesi kaçınılmazdır. Her ne kadar çok geç bir başlangıç olsa da her başlangıç ilk olmasından dolayı değerli ve umut verici bir düzeyi temsil eder. Klanın şu anki temsilini her ne kadar çekirdek aileden temsil ettiği sanılsa da aslında ulus devletin ilk ve en güçsüz halidir. Güçsüzlükten kasıt şu an ki gelinen düzeyi milliyetçilik zehri ile kirlenilen yaşamların kendilerini savunmasının önüne geçecek bir sisteme oturmasıdır. Oysa klanda birey özgürlüklere sahiptir. Klanın verdiği bir haktan ziyade varoluş gerekçesidir. Yaşam tüm yeniliklerini belli ihtiyaçlar sonucu oluşturmuştur.

İlk devletleşmenin bir anlamda askeri, siyasi, kültürel ve ekonomik örgütlenme olarak çıkışı komün yaşamdan (yarı komün) koparak mülkiyet düşüncesinin ortaya çıkışı ile başlar. Artı ürün neolitik süreç ile başlar. Ve bu evreden sonra sistemleşecek olan özel mülkiyete dönüşür. Mülkiyet olgusu önce gıda ile başlamasına rağmen kısa bir evreden sonra cins mülkiyetine dönüşür. Yavaş yavaş sistemin tüm parçaları yerli yerinde oturmaya başlar. Hiyerarşiyi oluşturan güç olarak devlet yapılanması, artı ürünü koruma ve iktidarını güvenceye almak için önce askeri bir yapılanmaya gider. Sosyalitesini tanımlanmış neolitikin yaratıcı

cadı kadını göklerden indirerek Ziguratlarda düşküncü arzuların tatminkarlık ölçüsü olarak kullanılır. Bu sayede devlet erki ilahi kudretle kutlanır. Bir anlamda devlet yapılanması kutsallaştırılır. Bu günlere kadar yansımaları bulan ve “**devlet bekası için her yol mubahtır**” şeklinde ifade edilen bu anlayışı doğuracak ilk örgütlenme diyebiliriz. Hatırlayacağınız bir söz olan “**devlet için kurşun yiyen de, kurşun sıkın da kahramandır**” deyişi, devletin ilk yapılanması olan rahip devlet modelinden başka bir şey değildir. Günümüz bu zihniyet ile örülü. 5 bin yıllık devlet geleneğinden daha kötü bir düzeyin temsilidir.

Devlet tanrılaşırsa insanlara da kulluk yapmak düşer

Yarı komünal örgütlenmeye sahip klan-kabile yapısı ilkel olmasına rağmen, devlet yapılanmasından daha temiz bir örgütlenme tarzına sahiptir. Bu olgu ilkel komünal dönemi yeniden yaşama arzusu değildir. Klan üyesinden devletin kullarına, soylu üst kesimden köle tabakasına modern sözümler ona devlet vatandaşından özgür yurttaş kadar olan 10-12 bin yıllık zaman diliminde olması gerekenin çok altında bir düzey yakalanmıştır. Bu gerçeklik geçmişin birikimleri, değerleri ve emekleri yadsıma değil bilakis verilen emeğin yeteri kadar veriyeye dönüşmemesidir. Sebeplerini birçok etkene bağlayabiliriz fakat en önemlisi, devletin varoluş gerekçesinin anti insan eksenli gelişmesidir. Devlet tanrılaşırsa insanlara da kulluk yapmak düşer.

Komün, yaşam paylaşımı ve ilk uygarlığın ilk örgütlenmesidir. Tüm evreler bu gerçeklikle şekillenir. İnsan ırkının ilk ulusu olan klan yapılanması, uzun ve zorlu süreçlerden

(ilkel, köleci, feodal) sonra 1789 Fransız burjuva devriminden sonra varlığını tarih sahnesine sokan ulus devlet modeli, çıkış koşulları itibarıyla şu anki düzeyle kıyaslayamayız. Feodal çağdan sonra en fazla özgürlükleri içinde barındıran bir yapıdır. Fakat unutmamak gerekir ki “**tarihte devletin üç temel tipi görülmüştür**; köleci devlet, feodal devlet ve burjuva devlettir. **Her üçünün de belirleyici özelliği, iktidardakilerin yani toplum içinde küçük bir azınlığın çoğunluğu oluşturan kitlelere egemen olmasıdır.**”

Asıl sorun yaşadığı ülkenin yurttaşı olamamaktır

Ulus devletin doğuşu burjuva devrimi ile başlar ve hala da varlığını koruma arayışındadır. Yöntemler değişir, istemler değişir. Değişmeyen yalnızca ulus devletin zihniyet yapılanmasıdır. Devlet yapılanması bugüne kadar varlığını her daim şiddetle korumuştur diyemeyiz. Şiddet bir boyutu olmakla beraber belki de son dönemlerde en pasif yanını oluşturur. **Asıl sorun yaşadığı ülkenin yurttaşı olamamaktır.** Yurttaşı olunamayan ülkenin ya milliyetçi fanatlığı olunur ya da iradesiz, ruhsuz, ağız var dili yok konumunu aşamaz. Tüm den özgürlüklerini devletin ipoteği altına verir. Devlet yöneten yurttaş ise yönetilen olur.

Fransız burjuva devrimi ulus devletin ilk örneği olurken, cumhuriyetçi yönetim tarzının da modeli konumuna yükselir. Cumhuriyetçi yönetim tarzını değil cumhuriyet modelini milliyetçilikten ayırmak, demokrasi ile taçlandırmak, iflas eden sistemlerden sonra belki de tek seçenektir.

Az çok devletin tanımını yapmaya çalıştık. O zaman “**ulus devlet neydi?**” diye bir soruyla başlayalım. Ön-

celikle tek bir etnisitenin iktidarlaşmasıyla başlayan süreç, tüm siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik değerlerin elit bir grubu denetimine sokulmasıyla başlar. Hak ve özgürlükler üstün ırk konumundaki etnisitenin hizmetindedir. Demokrasi onlar için vardır. Özgürlük onlar için yaratılmıştır. Devletin tüm olanakları onlar için seferber edilir.

Örnek olması açısından Alman ırkı tüm etnisitelerin üstüdür. Doğanın varlığı bile onlara hizmet için vardır. Ormanları korumanın belki de tek sebebi, Alman ırkının ısınma sorununa çözüm olduğundandır. (1800-1900'lü ve Nazilere kadar olan süreç içerisinde...)

Diğer bir örnek olarak **“bir Türk dünyaya bedeldir.”** Öyleyse geriye moloz yığınları kalıyordu. Demokrasi hiçbir zaman diğer etnisiteler için temsilin ötesine geçemez. Temsili demokrasi de uygulanabilir bir demokrasiye geçiş çelişkilerini barındırır. Fakat buna müsaade etmez. Her şeyi ile adeta o ülkede tek bir renk vardır. Ak ve kara gibi diğer tüm renkler onların bir yansımasıdır. Bir zamanların söylemi olan **“Kürtler aslında dağ Türkleridir”** denilmesi gibi, varsa benim gibisindir. Benim gibi değilse yok-sundur. Ulus devletin temelini oluşturan milliyetçilik, sadece azınlıkların değil bir o kadar da tüm insanlığın bir sorunudur. Milliyetçilik bir zehir gibi tüm saflığı kirlendirirken, bir anlamda anı ve yarınları da çürütme potansiyeline dönüşür.

Ulus olgusu gerçekleri her daim kendi mantığı temelinde yorumladığında kör bir kehaneti halkların üzerinde dolaşan hayalet yapar. Gücünü dayandırdığı temel noktanın milliyetçilik değil özgürlük ve demokrasi olduğunu her fırsatta irdeler; bu sayede meşrutiyetini tazelemiş olur.

Uluslaşma süreci Rönesans'tan sonra tüm Avrupa'ya, oradan Balkanlara, Ortadoğu'ya ve tüm kıtalara yayılır. En belirginlerden birisi olan Rus devrim sürecinde şu sözcükler dökülecektir: **Her ulusun kendi kaderini tayin etme hakkı vardır.** Şu anda biz bu sözü ancak ulus yerine halk olarak yorumlayabiliriz. Fakat ulus devletin gelişim örnekleri açısından önemlidir. Ulus varlığını özgürlüğüyle özdeşleştirir. Her ulusa bir devlet sistemine milliyetçilik musallat edilir. Belki de devletle özdeşleşmiş bir olgudur milliyetçilik. O zaman milliyetçilik varoldukça devlet de varolacaktı. Devletin aşılması genel hatlarıyla halkları özgürlükle tanıştıracak bir düzeyin de temsilidir. Devlet köken itibarı ile hiyerarşi ve tahakkümün resmi temsilcisi iken, demokrasiyi yaratmak devletsiz çözümlerle mümkündür. **Demokrasiyi yaratacak olan devlet değil özgür bir yurttaş olabilendir.** Yurttaş olabilmenin zoraki yapıları aşacağı kuşku götürmeyecektir.

Ne devlet yapılanması ne de ulusçuluk paranoyası

“Hiç kimse kendi mutluluk anlayışına göre beni mutlu olmaya zorlayamaz. Pratikte uygulanabilir genel hukuk kuralları içinde, yani kendisinin yararlandığı hakların ayınsını başkalarına da tanıyarak başkalarının özgürlüğü ile uzlaşabilen, benzer bir amacı güden, diğer kişinin özgürlüğüne tecavüz etmediği sürece herkes kendisinin uygun bulunduğu yol ile mutluluğu arayabilir.” (Immanuel Kant)

Mutluluğun formülü özgürlük ise senin özgürlüğün başkasının esaretine üzerine gelişemez. Temel yanığı bu noktada ortaya çıkıyor. Ulus devletin prototipi konumundaki Türkiye de bu yanılığarla 80 yıldır kör topal yürümeye çalışı-

yor. Ama artık bu güçten de yoksun olduğu görülüyor. Milliyetçilik tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kendini tüketme noktasındadır.

Demokratik komünalizm halklar bahçesini motifliyor

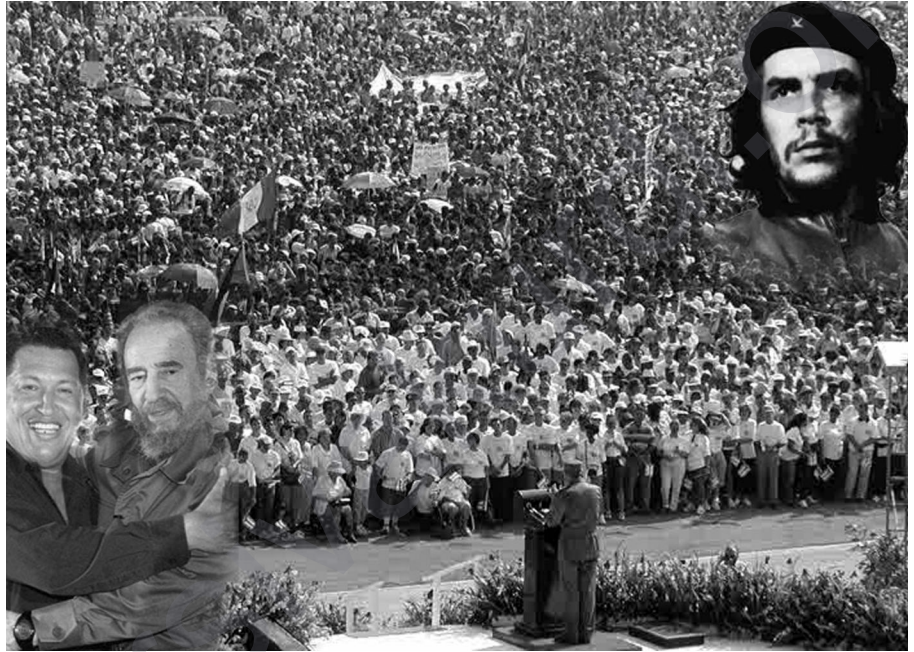
Acı üzerinden kurulmaya çalışan mutluklar aşılmaya yüz yüzedir. Nasıl ki Türk halkının mutluluğu Kürtleri ezilmişliğiyle olamazsa, Kürt halkının mutluluğu da Türklerin mutsuzluğundan geçmez. Yani paradigmanın temel esprisini oluşturan demokratik cumhuriyetin asıl amacı da ortak vatanda özgür birlikteliktir. Çokça vurgulanan bölünme fobilerinin panzehiri olan demokratik cumhuriyeti uygulanabilir bir pratiğe dönüştürmek, belki de tek seçeneğimiz.

Üniter yapı içinde çok kültürlü, çok renkli gerçek bir demokrasi anlayışını yaşamsal kılmak bir ihtiyaç olmakla beraber ara formülü olmayan bir statüye sahiptir. Gerek bir Kürt halkının birliğini, gerek Türk-Kürt birliğini, gerekirse Kürt, Türk, Arap, Laz, Çerkez, Asuri, Süryani kısacası tüm halkların kardeşçe yaşayacağı ortak bir vatani yaratmak, tarih karşısında boynumuzun borcudur. Bu doğrultuda yoğun bir emek, çaba ve bedel ödeyerek **“demokratik komünalizm”** ile halklar bahçesini motifleyen Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın bu tezi, Ortadoğu için en makul ve en uygun çözüm olacaktır. Uygulanabilirlik açısından tüm bu dünyanın bu evreye doğru şekillendiği bilinen bir gerçekliktir. Fakat diğer sistemlerden farklı bir özelliğe sahip olan demokratik komünalizm, sınır örgütlenmesinden ziyade bir kültür örgütlenmesi temelinde şekillenecektir.

L'AMÉRIQUE LATINE LE RENOUVEAU DE L'ESPOIR

Güney AZAD

“Les bouleversements, qui ont lieu en Amérique Latine, montrent l'échec de la politique de Washington au niveau régional et mondial. Il est très peu probable que l'Amérique Latine constitue un front unifié face aux USA. Les gouvernements de gauche des différents pays s'opposent sur de nombreux points. Les efforts de Chavez pour créer une Amérique Latine unifiée semblent vouer à l'échec pour l'instant.”

L'Amérique Latine est le continent où la culture européenne, africaine et indienne (pré-colombienne) se sont mariées. Ce morceau de continent a toujours été dirigé par une minorité de personnes appartenant à la couche la plus riche de la population.

Cette partie de l'Amérique n'a jamais vraiment décidé de

son destin du fait de l'ingérence de son puissant voisin (les USA) dans ses affaires internes. Les USA ont encouragé la mise en place des différentes dictatures en Amérique Latine pour contrer les idées révolutionnaires. Les grands propriétaires ont soutenus les dictateurs car ils craignaient une nationalisation de leurs biens si un régime socialis-

te venait à gouverner le pays.

Les grands propriétaires terriens et les grands patrons sont les descendants des colons tandis que les descendants des esclaves et des indiens constituent la couche la plus importante de la population au niveau démographique mais aussi la plus pauvre. Le pouvoir politique et économique est détenu

depuis des siècles par les descendants des colons.

L'Amérique Latine a désormais un certain nombre de gouvernements de gauche au pouvoir. Les nouveaux leaders (Moralez, Chavez, Lula...) de l'Amérique Latine sont les enfants du peuple. L'arrivée au pouvoir de ces hommes est une revanche pour les pauvres sur l'histoire.

Le peuple latino-américain espère que les gouvernements tiendront leurs promesses concernant une meilleure répartition des richesses et une lutte plus active contre la pauvreté et l'inégalité.

Le président vénézuélien mène une lutte active contre les inégalités sociales et économiques. Fidel Castro et Bolivar sont les modèles de référence de Hugo Chavez. Il rêve comme ses pères spirituels d'une Amérique Latine unifiée et socialiste.

Il nationalise les immenses terres non cultivées appartenant aux riches propriétaires, et les redistribue à de petits paysans sans terre. De nombreux médecins et enseignants cubains travaillent au Venezuela pour soutenir Chavez dans sa révolution. En échange de cette aide, le Venezuela fournit des engrais et du pétrole à Cuba.

Cette étroite coopération entre le Venezuela et Cuba est très mal vue par les États-Unis. Le Venezuela affiche ouvertement son hostilité aux États-Unis. Le putsch de 2002,

qui visait à renverser Chavez, poussa ce dernier à entreprendre d'importantes réformes au sein de l'armée. Les USA étaient les instigateurs de ce complot destiné à évincer Chavez du pouvoir.

La crainte d'une intervention militaire des USA au Venezuela a poussé Chavez à trouver de nouveaux fournisseurs en armements. Ces réformes au niveau de l'armée sont pour Chavez une manière de se garantir la loyauté des militaires. Il est très peu probable que les USA interviennent directement en Amérique Latine vu la situation en Irak et en Afghanistan. L'enlèvement des américains en Orient est une aubaine pour l'Amérique Latine qui peut poursuivre ses réformes. Les américains ne mèneront plus des interventions directes dans les différentes parties du monde.

Les réformes entreprises par le Brésil et la Bolivie sont encore timides mais significatives. La Bolivie a nationalisé les hydrocarbures tandis que le Brésil de Lula tente de redistribuer les terres.

Les réformes entreprises dans certains domaines par les gouvernements sont très lentes à cause du manque de personnel qualifié, de la pression des grands partenaires commerciaux, la peur de faire fuir les investisseurs étrangers...

Il est évident que les États-Unis feront tout pour contrer

le socialisme en Amérique Latine. Les interventions des USA en Amérique Latine sont destinées à protéger les intérêts américains.

Jadis, la CIA avait favorisé l'arrivée au pouvoir des dictateurs en Amérique Latine pour contrer les idées révolutionnaires. Aujourd'hui, il est très probable que les USA utiliseront des moyens semblables pour déstabiliser les gouvernements socialistes de la région.

Les exemples de Cuba et du Venezuela montrent bien l'inefficacité des méthodes américaines pour soumettre un état quand une grande partie de la population soutient son leader.

Les bouleversements, qui ont lieu en Amérique Latine, montrent l'échec de la politique de Washington au niveau régional et mondial. Il est très peu probable que l'Amérique Latine constitue un front unifié face aux USA. Les gouvernements de gauche des différents pays s'opposent sur de nombreux points. Les efforts de Chavez pour créer une Amérique Latine unifiée semblent vouer à l'échec pour l'instant.

Cette terre de métissage verra naître d'autres grands hommes (Bolivar, Zapata, Che...) qui défendront les intérêts des opprimés. Chavez et Moralez semblent appartenir à cette lignée d'hommes qui portent en eux les germes du changement.

Boyalı Basının Ateşkesine Yanıtı

Medya

Baha RIHA

Gazetecilik, denilince insanın aklına ilk gelen şey, objektif, haktan yana ve aydın kimse gelir.

Türkiye’de objektif basın var mı peki? Bu sorunun cevabı pek net değil. Yani objektif basından önce objektif gazetecilik geliyor. Türkiye koşullarında da objektif olmanız biraz zor aslında. Çünkü bu ülkede eğer siz objektif olmaya çalışıyorsanız işiniz çoooooook zor.

Demokrasiden nasibini almamış, kendisini ‘demokraside ilerleme kaydediyor’ gibi gösteren bu ülke, aslında 301. maddeleri ile basın özgürlüğünü nasıl kısıtladığını gösteriyor. Yani objektif olmaya aday olan bir gazetecinin yaptığı bir röportaj ya da yazdığı bir haber, başına neler açıyor neler... Özellikle TCK’nin birçok maddesinden dolayı, yazdığımız herhangi bir haber veya yaptığımız bir röportajın içerisinde bulunan

bir söz, (örnek: Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan) anında size iddianame olarak dönebiliyor. Bunun birçok örneğini yaşadık.

Perihan Mağden, Orhan Pamuk, Rakıp Zarakoğlu ve halen tutuklu bulunan Dicle Haber Ajansı muhabirleri... Saymakla bitmez. Yani eğer siz bu ülkede halkın lehine, halkın tarafında herhangi bir şey yazarsanız ve bu da devletin ya da hükümetin aleyhine ise vay halinize.

Baron gazeteciler

Tabi, olayın bir de farklı boyutu var. Yani objektif olmaya çalışanlar varken, objektif olduğunu iddia eden ancak kendisini dev-

letten, hükümetten bağımsız kılmayan ve kılmak istemeyen baron gazeteciler...

Bunların hangi basın organları olduğu malumunuz. Yazmaya bile gerek yok. Bu ‘boyalı basın’ diye tabir ettiğimiz basın grupları, genelde en tepedeki yayın yönetmeni, genel haber sorumluları kişisel görüş ve çıkarları doğrultusunda hareket ederler.

Ve maalesef bu ülkede savaştan, kirlilikten, uyuşturucudan rant elde etmeye çalışan o kadar çok basın kuruluşu var ki... Özellikle Kürt halkının yıllardır süregelen ezilmişliğine göz ve kulak kapayan bu basın grupları son dönemlerde KKK’nin (Koma Komalen Kurdistan) ilan ettiği, ateş-

“Eğer siz bu ülkede halkın lehine, halkın tarafında herhangi bir şey yazarsanız ve bu da devletin ya da hükümetin aleyhine ise vay halinize!..”

kes sürecini de baltalamaya çalışarak, adeta bunu savaşın yeni başladığı yönünde halka lanse etmeye çalışıyor. Özellikle son dönemlerde ateşkes kararı alan gerilla güçlerinin üzerine giden TSK'nin (Türk Silahlı Kuvvetleri) yaptıklarını ülkenin aleyhinde olduğunu yazan tek bir kalem bile yok diyebiliriz.

Savaş kalpazanlığı yapan bu grupların kendi içlerinde tam bir örümcek ağı oluşmuş. Ortaya bir yem düştüğü anda hepsi saldırıyor ve herkes kendine bir pay çıkartıyor. KKK'nin açıkladığı ateşkes de aslında onlar için birer yem. Çünkü bu ülkede ortalık ne kadar karışırsa o kadar para kazanan zihniyet, bu anlamlı ateşkesi

de yem haline getirdi. Gazetelerde çıkan “sözde ateşkes çağırısı” terimi mesela...

Savaş taraftarı basın!

Toplumun ve hayatını kaybeden asker ailelerinin savaşı sorgulamaya başlaması, TSK içinde bir velleveye dönüştü. Buna karşı toplum psikolojisini etkileyen basını devreye sokan TSK, yaptırdığı kışkırtıcı haberlerle toplumun kanayan yarasını pansuman etmek yerine daha da kaşımaya neden oldu. Özellikle boyalı basındaki bazı editörler ve köşe yazarlarına verilen bu görev tam anlamıyla yerine getiriliyor.

Öncelikle gazeteciler objektif olmalı. TSK'ye görev yapan bu kişilikler, halkın nabzını çok iyi tutuyor ve ona göre haberler çıkartıyorlar. Halkın nabzının tam düştüğü bir dönemde, “sözde ateşkes” gibi tabirler kullanarak insanları ateşkesten uzaklaştırmaya çalışanlar, eminim gazetecilik ve de insanlık tarihinin en kirlî sayfalarında yer alacaklardır.

Tarafsız basın olmaz ama savaş taraftarı basın olması ise bu mesleğin Türkiye’de ne kadar çirkefleştiğinin bir göstergesi. Umuyorum ve diliyorum ki, özgür basının, özgür halkın ihtiyaçlarını yazacak düzeye geleceği günleri göreceğiz.

Montaigne: DOĞRULUK KAYGISI

onun doğru söyleyip söylemediğine değil, doğru yanlış, kendi düşüncemizi savunmaya bakarız. Bizi düzeltmek isteyene kollarımızı açacak yerde, yumruklarımızı sıkıyoruz. Ama ben dostlarımdan bana sert davranmasını istiyorum.

‘Sen bir budalasin, saçmalıyorsun’ desinler bana. Ben, dostlar arasında açık, yiğitçe konuşulmasını isterim; dostların düşünceleri neyse sözleri de o olmalı.

Kulaklarımızı öyle sert, öyle kaba birer kulak yapmalıyız ki, salon konuşmalarının yumuşak seslerini duymaz olsunlar.

Ben bir araya gelen insanların sertçe, mertçe konuşmalarını isterim. Dost-

lar arasındaki bağlar sert, yırtıcı olmalı. Dostluk kavgacı olmadı mı, sağlam ve cömert de değildir. Nazlı, yapmacık bir hava, birini kırma korkusu dostluğa rahat nefes aldırılmaz.

Çatışmadan tartışılmaz. Bana çatıldığı zaman öfkem değil dikkatim uyanır: Bana çatandan bir şeyler öğrenmeye can atarım. Doğruyu bulmak her iki tarafın kaygısı olmalı. İnsan öfkelendi mi düşünemez olur, aklıdan önce sinirleri işler. Tartışmalarda bahis tutuşmak hiç de faydasız değildir. Doğrudan ayrıldık mı, elle tutulur bir şeyler kaybetmeliyiz. Yıl sonunda dostum demeli ki bana: Bilgisizlik ve inatçılık yüzün-

den bu yıl bin lira kaybettiğiniz. Doğruyu hangi elde görsem sevinçle karşılar; uzaktan kokusunu alır almaz silahlarımı atar, teslim olurum. Fazla yukardan ve insafsız olmadıkça yazılarıma çatılmasını hoş görmüş, çoğu kez karşımdakini kırmamak için yazdıklarına istenen biçimi verdiğim olmuştur.

Zararıma da olsa eleştirmeciye uysal davranmalıyım ki beni her zaman serbetçe uyarsın, kendimi düzeltmeme yardım etsin. Doğrusu çağdaşlarımızı böyle bir işten yana çekmek kolay değil. Düzeltilmek herkesin ağına gittiği için kimse kimseyi düzeltmeyi göze alamıyor. Düşüncesini saklayarak konuşuyor çokları. (Kitap 2, bölüm 8)

Düşünce çatışmaları beni ne kırar, ne yıldırır; sadece dürtükler, kafamı çalıştırır. Eleştirilmekten kaçırız: Oysa ki bunu kendiliğimizden istememiz, ‘gelin, bizi eleştirin’ dememiz gerekir. Hele eleştirme bir ders gibi değil de bir karşılıklı konuşma gibi olursa...

Biri çıkıp bizim düşüncemizin tersini söyledi mi,

Dr. Bahoz Erdal:

Die Dauer des Einseitigen Waffenstillstandes hängt von der Haltung des Staates ab

Röportage

Ferhat HARUN

- Zu aller erst, wie bewerten Sie all die Haltungen, die bis jetzt hervorgebracht wurden gegenüber dem Waffenstillstand, den sie ausgerufen haben?

Dr. Bahoz Erdal: Genau wie schon bei den vorherigen Waffenstillständen haben wir auch diesmal versucht unseren Teil beizutragen. Alle unsere Guerillaeinheiten haben sich ohne Vorbehalt an den Waffenstillstand gehalten. Seit der Verkündung des Waffenstillstandes ist nahezu ein Monat vergangen. Der

durch den Waffenstillstand begonnene Prozess wird zum Teil direkt oder indirekt durch einige Schichten begrüßt. Es werden durch verschiedene Kräfte (im Staat und Gesellschaft) solche Anzeichen gemacht. Andererseits kam es bis jetzt noch zu keinen Bekundungen und Taten, die über diese Anzeichen hinausgehen. Andererseits gibt es auch bestimmte Schichten und Kräfte im Staat, welche beunruhigt sind, über diesen Prozess und dessen Entwicklung und eine Gehaltung gegen diesen Prozess einnehmen.

Es gibt auch Kräfte, welche versuchen die Atmosphäre überreizt zu halten und wollen, dass der Krieg weiter andauert. In diesem Augenblick sind diese beiden Haltungen zu diesem Prozess vorhanden. Aus diesem Grund ist es noch zu früh, um sagen zu können wohin dieser Prozess uns führen wird. Der Verlauf hängt in diesem Augenblick von den Anstrengungen der verantwortlichen Kräfte ab, und ihrer Haltung zu diesem Prozess und den Opfern, die sie bereit sind zu erbringen. Die Fortführung des Krieges wird die türkische Armee zermürben

- Sie Haben von den Kräften erzählt, die nicht wollen, dass dieser Prozess erfolgreich wird. Wer sind diese Kräfte?

- Es gibt in der Türkei zwei Flügel, welche nicht wollen, dass es zu einer Lösung kommt. Der erste dieser Flügel ist die Armee, denn die Armee begründet ihr Dasein vom Krieg. Die Armee denkt, dass wenn die Gesellschaft in der Türkei in Angst und Schrecken gehalten werden, sie ihren uneingeschränkten Einfluss weiter ausführen kann. Der erste Grund ist dieser. Der zweite Grund liegt darin, dass seit dem Beginn der Gefechte (seit dem 6. Juli Aufkündigung des 6. jährigen Waffenstillstandes als

Reaktion auf die anhaltenden Operationen der Armee, Anmerkung der Redaktion) die Armee sich erfolglos fühlt und dadurch gegen diesen Prozess ist und sogar versucht diesen Prozess durch Provokationen zu sabotieren. Die Armee glaubt, dass die Anerkennung des Waffenstillstandes die Anerkennung der eigenen Erfolglosigkeit bedeutet.

Weil sie es so bewertet, zeigt sie gegenüber dem Waffenstillstand und den positiven Annäherungen zu ihm eine solche Reaktion. Sie glaubt immer noch, dass sie stark genug sei und weiterhin die Kraft habe um gegen den "Terror" vorzugehen und die Initiative in die Hand zu nehmen. Mit all dem versucht sie zu zeigen, dass sie gegen die Guerilla nicht tatenlos ist und nur einfach zusieht.

Wir bezweifeln nicht die Stärke und Kampffähigkeit der türkischen Armee, aber die Gefechte der letzten zwanzig Jahre haben auch gezeigt, dass die kurdische Guerilla nicht auf militärischem Weg zu vernichten ist und das kurdische Problem auf diesem nicht gelöst werden kann.

Aus diesem Grund erscheinen auch Sätze wie "Wir werden sie bis zum letzten bewaffneten Terroristen bekämpfen" oder wie "Wir werden sie ausrotten bis zur Wurzel" unglaublich und überzeugen heute auch niemanden mehr. Im Gegensatz wird die Behaltung des Kriegskurses durch die türkische Armee immer mehr dazu führen, dass sie sowohl in der praktischen und moralischen Kriegsführung zermürbt wird. Weder bekommt die Armee heute eine solche Unterstüt-

zung wie früher durch internationale Kräfte, da die Interessen dieser Mächte heute dies notwendig machen, noch sind mit den alten Philosophien ein "Land-Nation-Volk" die Massen auf Dauer zu mobilisieren. Und das wichtigste ist, dass die HPG in ihrer Art, Motivation, Taktik und Moral eine Erneuerung erfahren hat.

Aus diesem Grund wird die türkische Armee, falls ihre Haltung zum Krieg sich nicht ändert, nur dazu führen, dass sie nichts gewinnen wird, sondern im Gegenteil eher sowohl im Praktischen als auch im Physischen nur noch mehr zermürbt wird. Der andere Flügel ist auf politischer Ebene und stellt die Fraktion dar, an dessen Spitze Baykal und die CHP stehen. Die Politik Baykals stellt eine Politik dar, welche auf Blut gegründet ist und sich

davon ernährt. Es taugt nicht um die wirklichen Probleme der Türkei zu lösen und es ist eine populistische Politik. Während die Kinder Anatoliens in Kurdistan sterben und ihre Särge jeden Tag in die westlichen Provinzen der Türkei getragen werden, wird höchst wahrscheinlich nichts von Baykals Urlaubsaufenthalten in Antalya und Mittelmeerraum getrübt sein.

In diesem Krieg sind tausende von Anatolier bis zum heutigen Tag gestorben. Man muss sich fragen, ob sich unter diesen Toten welche befinden, deren Nachname Baykal war. Nein gewiss wird man keinen finden. Wieso soll er dann aus diesem Grund durch den Krieg beunruhigt sein! Aus diesem Grund versucht Baykal mit allen Mitteln die Atmosphäre anzuspannen und den Krieg voranzutreiben. Man muss sich im klaren sein, dass der durch ihn begründete Kurdenhass nicht einfach durch das kurdische Volk unbeantwortet bleiben wird. Falls Baykal und die CHP an dieser chauvinistischen und kriegstreibenden Politik beharren sollten, werden sie weder ein Büro

ihrer Partei in Kurdistan aufmachen können, geschweige den Kurdistan betreten. In Kurdistan wird die CHP ihre Büros zumachen müssen und kein Kurde wird bei ihr Mitglied bleiben. Falls die CHP nicht sofort mit ihrer antikurdischen Politik aufhören wird, wird ihr Ende so sein.

- Was für einen Verlauf hat der Waffenstillstand seit seiner einmonatigen Ausrufung erfahren und was sind die Anzeichen, die

Sie dazu führen? Wie bewerten Sie die militärische Aktivität (seitens der türkischen Armee, Anmerkung der Redaktion) und deren Widerspiegeln in der Kriegsbilanz?

- Na ja. In diesem vergangenen Monat haben alle Einheiten, welche an die HPG gegliedert sind und die Gerillakräfte den Waffenstillstand mit einer eisernen Disziplin umgesetzt. Unsere Guerillakräfte haben keine Aktivitäten zu Tage gelegt, welche nicht im Rahmen des Waffenstillstandes waren, und den Waffenstillstand hätten gefährden können oder ihn überschritten hätten. Im Gegensatz dazu hat die türkische Armee, obwohl wir einen einseitigen Waffenstillstand ausgerufen und all unsere militärischen Aktivitäten beigelegt haben, welche über die Verteidigung und den Stellungsaufbau hinausgingen, ihre militärische Aktivität und Operationen erhöht. Sie hat sogar an vielen Orten, wo wir eine Atmosphäre des Waffenstillstandes geschaffen haben, diese als Gelegenheit genommen ihre Operationen zu erhöhen. Seit der Erklärung des Waffenstillstandes im September hat die türkische Armee nahezu 40 Operationen durchgeführt, deren Ausmaß sich unterscheidet. Egal wie sehr wir uns als HPG auch anstrengen, hat diese immense militärische Aktivität der türkischen Armee dazu geführt, dass es zu mehreren Gefechten kam. Während diesen Operationen und Gefechten sind mehr als 10 unserer Weggefährten gefallen, welche in einer legitimen Selbstverteidigungsposition waren.

- Sie haben gesagt, dass sie den Waffenstillstand mit einer äußersten Sensibilität fortführen.

Meinen Sie das Sensibilität allein ausreicht?

- Ohne Zweifel ist das nicht ausreichend. Auch in der Phase danach werden wir mit der gleichen Sensibilität und derselben Verantwortung handeln und uns auf dieser Basis bewegen. Jedoch werden wir uns gegen alle eventuell auftretenden Angriffe und Operationen in einer aktiven Art verteidigen und das Recht jeden Angriff zurückzuschlagen und im Keim ersticken zu lassen, als ein natürliches Recht auf der Grundlage der legitimen Selbstverteidigung interpretieren. Natürlich kann niemand erwarten, dass wir gegenüber den Operationen und Angriffen verteidigungslos bleiben. Weiterhin werden während des einseitigen Waffenstillstandes, die durch die Operationen und Angriffe zu Tage kommenden Gefechte, deren Verluste und die Verantwortung, bei der türkischen Armeeführung sein.

- Seit einiger Zeit werden Themen wie "General Amnestie" und "Entwaffnung der Guerilla" in die Tagesordnung gebracht. Wie ist Ihre Position zu diesen vorhandenen Diskussionen? Wie bewerten Sie diese?

- Falls die Amnestie mit der Lösung des Kurdenproblems zusammen an die Tagesordnung gebracht wird, kann es etwas bewirken. Die Amnestie allein als eine Lösung des Problems zu sehen aber bedeutet, dass nicht erkennen des echten Problems. Aus diesem Grund ist die Wurzel des Problems nicht eine Amnestie. Nach dem Beginn dieses Waffenstillstandes wurden einerseits die Generalamnestie und andererseits einige Aufforderungen die Waffen niederzulegen gemacht. Zu aller erst

muss ich hervorheben, dass so wie jetzt die Diskussion über die Generalamnestie geführt wird bei unseren Guerillaeinheiten eine große Beunruhigung und Empörung auslöst. Tausende von jungen Kurden sind nicht auf die Berge, um sich dann wieder durch eine Amnestie herunterholen zu lassen. Sie sind auch nicht auf die Berge, um wieder nach Hause zurück zu gehen. Es so zu interpretieren, als sei das wirkliche Problem ein paar tausend Guerillas zu entwaffnen und sie dann wieder in die Gesellschaft zu integrieren, erfasst die Wurzel des eigentlichen Problems nicht. Diese Annäherung an das eigentliche Problem ist so, als würde man das Pferd vor den Wagen spannen und erwarten das es funktioniert und stellt eine äußerst falsche Annäherung an das Problem dar.

Das Problem ist nicht, ob die Guerilla eine Amnestie bekommt oder nicht. Das ist auch nicht die Tagesordnung bei der Guerilla. Das hätte der türkische Staat, durch die vorherigen Amnestieversuche, welche kläglich gescheitert sind verstanden haben müssen. So viel Krieg, so viel Widerstand wurden nicht dafür geführt. Das eigentliche Problem ist, dass ein Volk von seinen universellen Rechten abgehalten wird. Die Verleugnung der Sprache, Kultur und der Nationalität eines Volkes sind der Ausdruck, dass die Assimilation und Vernichtungspolitik gegen dieses Volk weiterhin ausgeführt wird. Das Problem ist die Demokratisierung der Türkei und in diesem Grundprinzip auch das Erreichen der nationalen Rechte des kurdischen Volkes. Und die Lösung dieses Problems hängt davon ab, ob an dieser Politik festgehalten wird oder nicht (Gemeint ist die Verleugnungs- und Vernichtungspolitik des türkischen Staates, Anmerkung der Redaktion).

Die Haltung der Guerilla und deren Position ist, die am besten zur Lösung dieses Problems beitragende Haltung. Andererseits wen man von einer Amnestie reden will, muss die praktische Kriegsführung der letzten 20 Jahre beider Seiten auf den Tisch gelegt werden, da eine Amnestie nur für Verbrechen gegeben werden kann. Die Amnestie Gespräche müssen auf diesem Grundsatz gehalten werden. In Kurdistan gibt es tausende von unaufgeklärten Morden, bis zu 4 tausend geräumte und verbrannte Dörfer und all die systematische Folter, deren Hintermänner festgestellt werden müssen und bestraft werden müssen.

Allein mit, "legt die Waffen nieder", löst man das Problem nicht

- Wie wird der Aufruf "Der Waffenstillstand reicht allein nicht aus, legt die Waffen nieder" von der Guerilla gewertet?

- Es kommen auch manche Aufrufe, die Waffen niederzulegen zur Guerilla durch. Nun müssen wir aber hervorheben, dass wir als Organisation in den vergangenen 20 Jahren zur Lösung des Problems mehrere einseitige gut willige Schritte getan haben. Als alleinige Seite haben wir uns aufgeopfert und Opfer erbracht. Und auch im Augenblick erbringen wir einseitige Opfer. Aber man muss auch wissen, dass selbst die Opferbereitschaft eine Grenze hat. Die Übertretung dieser Grenzen, übertritt die Lebens- und Freiheitsprinzipien unserer Bewegung und bedeutet nichts anderes als sich ergeben. Aus diesem Grund stellen solche Aufrufe, ohne die Bedingungen für so einen Aufruf zu schaffen, nichts anderes als die Stärkung der Politik des türkischen Staates und der Armee dar, welche zum Ziel hat, die

Kurden zu verleugnen und zu vernichten. Wir sind der Ansicht, dass die Kräfte, die solche Aufrufe machen, als erstes Aufrufe machen sollten, um die Operationen zu stoppen. Weiterhin müssten sie Aufrufe machen, welche den Druck auf das Volk und den Führer beenden.

- In letzter Zeit gasieren in einigen Medien Gerüchte darüber, dass es nachdem Waffenstillstand in der Guerilla zu Meinungsverschiedenheiten kam und einige geflohen wären

- Zu aller erst bedeuten solche Nachrichten nicht mehr, als das in der Türkei Medien, welche zu einigen bekannten Kreisen Beziehungen pflegen nicht aufgehört haben, Lügengeschichten zu erzählen. Dass diese Nachrichten nichts mit der Wahrheit zu tun haben, ist offensichtlich. Weiterhin ist die Moral unserer Guerillaarmee auf einem starken Bewusstsein, einem tiefen ideologischem Fundament aufgebaut und dient mit einer starken Entschlossenheit der Sache. Aus diesem Grund hängt die Moral unserer Guerilla nicht mit den täglichen Entwicklungen zusammen, sondern ist stark und ungebrochen. Unsere Guerilla hat nicht nur das Verständnis im Krieg und dem Widerstand Opfer zu erbringen, sondern wenn es nötig wird zur Lösung des Problems auch in anderen Phasen und Bereichen. Weiterhin ist unsere Guerilla bereit alle notwendigen Opfer, die diese Phase von uns abverlangt, zu erbringen.

- Wovon hängt die Fortsetzung des von Ihnen begonnen Waffenstillstandes ab? Und was sind die Grenzen die sie dafür gesetzt haben?

- Der auf den Aufruf unseres Führers durch die Bewegung ausgerufenen Waffenstillstand ist, wie es der Öffentlichkeit bekannt gegeben wurde, kein taktischer Prozess. Der Waffenstillstand wurde gemacht, um in der Türkei einen bleibenden Frieden herzustellen und die kurdische Frage gerecht zu lösen und zu zeigen, dass wir gut gesinnt sind und zur Lösung des Problems beitragen wollen. Aber wie schon in den letzten einseitigen Waffenstillstandsabkommen erkannt werden musste, reichen die Opferbereitschaft und der gute Wille nur einer Seite allein nicht aus. Aus diesem Grund wird in erster Linie die Dauer des Waffenstillstandes von der Reaktion der Regierung und des Staates abhängen und der Haltung und Entschlossenheit, die sie während des Waffenstillstandes zu Tage legen wird. Dieser Waffenstillstand kann zur Lösung des Kurdenproblems der erste Schritt sein. Andere Haltungen und Annäherungen zum Waffenstillstand werden dazu führen, dass er scheitern wird. In dieser Situation ist ohne Zweifel einer der wichtigen Angelegenheiten für uns die Situation unseres Führers. Neben der Haltung zu unserem Führer und dem kurdischen Volk stellt noch die Fortführung der Operationen gegen uns einen wichtigen Punkt dar. Dass sowohl unser Volk, als auch wir bestimmte rote Linien haben, muss von jedem wahrgenommen und in Betracht gezogen werden. Der Verlauf dieses Prozesses und die Zukunft des Waffenstillstandes werden die Haltung der Regierung, der Armee und als ganzes des türkischen Staates als Grundlage nehmen und mit Ihrer Haltung und Ihren Taten gemessen werden müssen.

Toplumsal Ekoloji ve DEMOKRATİKLEŞME

dayandığı zorbalık ve ce-
halet (daha doğrusu ya-
lancı olma zorunluluğu)
gerçeğidir. Hiyerarşi ve
devlet oluşurken sadece
baskıya, zora dayanmak-
la varlıklarını kalıcı kıla-
mazlar. Olup bitenin ger-
çek hikayesini gizlemek
için riyakarlık, yalan kaçı-
nılmazdır. İktidar zihinsel
hakimiyeti gerektirir.

Zihinsellik ise gerçekdi-
şılığı geçerli kıldığı süre-
ce iktidarı güvenceye ala-
bilir. İktidarın kaba güç
yönü, her zaman ince güç
yönü olarak zihnin bu tür-
rünü canlı ve egemen kı-
lacaktır. Zihniyetin bu tarz
oluşumu doğaya yabancı-
laşmasının da temelini
oluşturacaktır.

**Bilimsel zihniyet
ancak doğal güçlerin
doğru tanınmasıyla
gelişebilir**

Toplumu var eden ko-
münal bağı inkar ettikçe ve
yerine bir sapma olarak
gelişen hiyerarşik ve dev-
let güçlerini esas aldıkça,
zihniyet durumu doğayla
yaşam arasındaki bağın
unutulmasına, önemsiz kı-
lınmasına açık hale gele-
cektir. Uygarlığın dayandı-
ğı bu zemin üzerindeki her
yükseliş, daha fazla doğa-
dan kopma, çevreyi tahrip
olarak yansıma bulacaktır.
Uygarlık güçlerinin gözü
artık doğal zorunlulukları
görmeyecektir. Ne de olsa
onları besleyen alt tabaka,
onlara her şeyi hazır sun-
maktadır.

Ekolojik krizin köken-
lerini uygarlığın
başlangıcında ara-
mak en gerçekçi yoldur.
Toplum içinde tahakküm-
den kaynaklanan insana
yabancılaşma geliştikçe,
doğayla yabancılaşmayı
da beraberinde getirmiştir.

Toplum özünde ekolojik
bir olgudur. Ekoloji ile
kastedilen ise toplum olu-
şumunun dayandığı fiziki
ve biyolojik doğadır. İnsan
türü rasgele yaşayamaz,
evrim zincirinin gerekleri-
ne bağlı kaldıkça kendini
idame ettirebilir. Dayandı-
ğı evrim haklarını tahrip
etmesi halinde, biyolojik
bütünün kaybolması ve

bundan dolayı da türün
kendini sürdürememe
tehlikesiyle karşılaşması
kaçınılmazdır. Doğadaki
evrim bütünselliği sanıldı-
ğından daha fazla türlerin
karşılıklı bağıllığına daya-
nır. Karşılıklı bağıllık yiti-
rildikçe evrim halkaların-
da büyük kopuşların
doğacağı, bundan da çok
sayıda türün devam soru-
nun ortaya çıkacağı bir
gerçektir.

Bu bilimsel gerçeklik
karşısında uygarlığın ya-
rattığı sorun, eğer tedbir
alınmazsa çoktan cehen-
neme kapıyı araladığıdır.
Uygarlığın sorunu doğur-
masının en temel nedeni,

*“Önümüzdeki yıllar,
çıplak hale getirilmiş
doğanın büyük bir orman
vd. bitki örtüsüne ve
hayvanlarına kavuşması
için verilmesi gereken
büyük mücadelelere tanık
olacaktır; olmalıdır.
“En büyük yurtseverlik
ağaçlandırmak ve
ormanlaştırmaktan geçer”
sloganı, herhalde en
değerli sloganlardan biri
olacaktır.”*

Kutsal kitaplardaki tanrısallık-cennet ütopyalari ilk uygarlık güçleri olan Sümerlerin mitolojileri olarak bu gerçeklik üzerinde uydurulmuştur. Temel zihniyet kalıpları olarak çocukluk çağındaki insan zihniyetine kazılmıştır. Tanrı-cennet, soyut doğa varlıklarıdır. Daha doğrusu, gerçek doğanın yerine iktidarın yükselen güçlerinin sahte dünya tasarımlarıdır. Özü de şudur: **“Tanrı-laşan biz cennette yaşarız.”**

İkinci versiyon: **“Tanrı gölgesi sultanlar, cennetteki gibi yaşar.”**

Üçüncü versiyon: **“Sömüren insan cennet misali yaşar.”**

Topluma egemen zihniyet kalıpları olarak tanrısal yüce gerçekler biçiminde sunulan bu anlayışlar artık “doğa anayı” unutacaklardır. Daha da ileri giderek, “*vahşi doğa, kör doğa, boyun eğdirilmesi gereken doğa*” varsayımlarıyla doğayla ilişkiyi büyük bir yabancılaşmaya iteceklerdir. İktidar gücünün zorbalık ve yalan ürünü olan bu birikimleriyle anti-doğasal bir yaşamı mümkün

kılması ekolojik sorunların temelidir. Yaşamdaki doğanın rolünü inkar ettikçe, bunun yerine sahte dinsel figürler, yaratanlar yerleştirdikçe doğaya **“kör güç”** denebilecektir. Bu zihniyetin özellikle günümüze kadarki etkinliği, bilimsel zihniyetin gelişmemesinin de temel nedenidir. Bilimsel zihniyet ancak doğal güçlerin doğru tanınmasıyla gelişebilir. Her şeyi tanrıya, cinlere havale eden bir inanç sistemi, doğa gibi harika bir örüntüye asla anlam veremeyecektir. Tüm fiziki ve biyolojik doğanın soyut bir kavram olarak tanrıca yaratıldığında ısrar ederek

bilimsellikten sıyrılacaktır.

Çok iyi gördük ki bu soyut tanrı, yükselen ilk sömürücü tabakanın kendini meşrulaştırmaya ilişkin bir zihniyet yaratımıdır. Tehlikesi, sadece kul-kölelerini kendine bağlamakla sınırlı kalmayıp gerçeklikten koparmasıdır. İnsan zihninin doğa bağı kesiyor, yabancılaştırıyor. Eskinin doğa anası yerini zalim doğaya bırakıyor. Hem de gerçek zalimler tarafından...

Bu zihniyetin tarih içindeki duraklarını gözlediğimizde dehşete kapılmamak elde değil. Roma İmparatorluğu'nda yırtıcı hayvan-insan karşılaşmaları bunun ürünüdür.

Tüm bitki ve hayvanlar dünyasından giderek ilgiyi koparmaya, karanlıklaştırmaya giderken, bunun iktidar gücünün bu zalim uygulamalarıyla bağı vardır. Daha doğrusu insanla hayvanı böylesine birbirine kırdırmak, özünde doğadan yabancılaşmayı simgelemektedir. Ortaçağ feodalizminde yer artık bir an önce terk edilmesi gereken handır. Hatta insanı kendine bağlayan, günaha sokan kirliliği bir mekandır. Tanrının yüceliği karşısında doğa ne olabilir ki! Bir an önce doğayı, dünyayı terketmek mümince bir hedef olmuştur. Fakat üst tabakada

ise cennetvari yaşam bin bir cüm-büşle devam edecektir. Büyük zihniyet sapkınlığı derken bu çarpıtmayı kast ediyoruz. Ortadoğu toplumlarının geriliğinin temelinde binlerce yıllık bu zihniyet sapkınlığı yatmaktadır.

Rönesans, özünde doğayla kopan zihniyet bağının yeniden kurulmasıdır. Rönesans zihniyet devrimini doğanın canlılığı, üretkenliği, kutsallığı üzerine geliştirdi. **“Ne varsa doğada var”** inancını esas aldı. Sanatla doğanın güzelliklerini daha iyiye yansıttı. Bilimsel yaklaşımla doğa sınırlarının kapısını araladı. İnsanı temel olarak tüm gerçekliğiyle tanınmasını

bilim ve sanatın görevlerinden saydı. Yeniçağı bu zihniyet değişikliği doğurdu. Sanıldığının aksine kapitalist toplum bu sürecin doğal sonucu olmayıp saptırıcı ve geriletici bir rol oynadı. Geliştirilen insan, sömürü yöntemlerini doğanın istismarıyla birlikte yürüttü. İnsana hakimiyet doğaya hakimiyetle bütünleşti. Tarihte doğa üzerine en yoğun saldırıyı başlattı. Doğanın hiçbir kutsallığını, canlılığını,

dengeğini düşünmeden istemir edilmesini devrimci rolü olarak kavradı. Daha önceki zihniyetlerde çarpık da olsa yer eden kutsallığı tümüyle dışladı. Hiçbir korku ve endişe duymadan doğa üzerinde tasarrufta bulunmayı hak belledi.

Sonuçta toplumsal krizle çevre krizi birleşti. Sistemin özü nasıl toplumsal krizi kaos aralığına taşıdıysa, çevrenin yaşadığı felaketler de yaşam için SOS tehlikesi vermeye başladı. Kanser gibi büyüyen kentler, kirlenen hava, delinen ozon tabakası, hayvan ve bitki türlerinde ivmeli azalış, orman tahribi, akarsu

kirliliği, her tarafta çöp dağları, kirli atıklarla bulanmamış suyun kalması, anormal nüfus artışı, artık doğayı da kaosla birlikte isyana yöneltti. Gezegenimizin ne kadar kent, insan, fabrika, ulaşım aracı, sentetik madde, kirli hava ve su kalacağını hesaplanmadan azami kârın peşinde gözü kara bir gidiş vardır. Bu olumsuz gelişmeler bir kader değildir. Bilim ve teknolojinin iktidarın elinde dengesiz kullanımının sonucudur. Süreçten bilim ve teknoloji sorumlu tutmak yanlıştır. Bilim ve teknik kendi başına rol oynamaz. Toplumun sistem güçlerinin niteliğine göre rollerini oynarlar. Doğayı batırdıkları gibi daha da iyileştirebilirler. Sorun tamamen toplumsaldır. Bilim ve teknik düzeyi ile insanların ezici çoğunluğunun yaşam standartları arasında büyük bir çelişki vardır. Tamamen bilim ve teknoloji hükmeden bir azınlığın çıkarından ötürü bu durum doğmaktadır. Demokratik, özgürlükçü toplum sisteminde bilim ve teknolojinin oynayacağı rol ekolojiktir.

Kapitalizmin ahlaksızlığı ancak ekolojik yaklaşımla aşılabılır

Ekolojinin kendisi de bir bilimdir. Toplumun çevreyle ilişkisini inceleyen bir bilim... Yeni olmasına rağmen gittikçe tüm bilimlerle iç içe toplumla doğa çelişkesinin aşılması sağlamada öncü rol oynayacaktır. Sınırlı olarak gelişen çevre bilinci ekolojikle devrimsel bir sıçrama yapacaktır.

İlkel komünal toplumda doğayla bağ, çocuk-ana bağı gibiydi. Doğayı canlı olarak algılıyor. Ona karşı

olmamak, ondan ceza almamak dinin temel kuralı haline getirilmiştir. Doğa dini ilkel komünal toplumun dinidir. Toplumun oluşumunda doğal bir anormallik ve çelişki yoktur. Felsefenin kendisi insanı **“kendi farkına varan doğa”** olarak tanımlar. İnsan özünde en gelişmiş doğa parçasıdır.

Bu en gelişmiş doğa parçasını doğayla çeliştiren toplumsal sistemin doğa dışılığı, anormalliği böylelikle ortaya çıkmaktadır. Doğayla adeta bir bayram coşkusuyla (bayramlar zaten doğayla coşkunun verimli birliğin yansımasıdır) bütünleşen insanı doğanın başına bela haline getir-

mek, herhalde o toplumsal sistemin ne kadar belalı olduğunu kanıtlar.

Doğal çevreyle bütünlük sadece ekonomik, sosyal içerikli değildir. Felsefi olarak da doğa, kavranması vazgeçilmez tutkudur. Aslında bu karşılıklıdır. Doğa insanlaşarak büyük merakını, yaratım gücünü kanıtlarken, insan da doğayı (*Sümerlerin özgürlüğü (amargi) anaya (doğaya) dönüş olarak anlamaları düşündürücüdür*) kavrayarak kendi farkına varmaktadır. İki arasında aşık-aşık olunan ilişkisi vardır. Bu büyük bir aşk serüvenidir. Bozmak, ayırmak herhalde dini tabirle en büyük günahdır.

Çünkü ondan daha değerli bir anlam gücü yaratılamaz.

Doğayla bütünleştirmeyen hiçbir toplum sisteminin rasyonelliği, ahlakiliği savunulamaz. Doğal çevreyle en çok çeliştiren sistemin rasyonelite ve ahlaki olarak da aşılması bu nedendir. Kapitalist toplum sisteminin yaşadığı kaosla çevre felaketi arasındaki ilişki bu kısa tanımlamadan da anlaşıldığı gibi diyalektiktir. Ancak sistemden çıkış doğayla olan köklü çelişkileri aşırabilir. Yalnız başına çevrecilik hareketleriyle çözümleyici olunamayacağı çelişkinin karakterinden ileri gelmektedir. Diğer yandan ekolojik bir toplum ahlaki dönüşüm

de gerektirir. Kapitalizmin anti-ahlakiliği ancak ekolojik yaklaşımla aşılabılır.

Ahlak-vicdan ilişkisi, empatik ve sempatik bir ruhsallığı gerektirir. Bu ise yetkin bir ekolojik dayanımla anlam bulduğunda değer taşır. Ekoloji doğayla dostluktur, doğal dine inanıştır. Bu yönüyle doğal organik toplumla yeniden ve uyanmış bilinçle bütünleşmeyi ifade eder.

“En büyük yurtseverlik, ormanlaştırmaktan geçer!”

Ekolojik yaşamın pratik sorunları da oldukça günceldir. Doğal çevre felaketlerini durdurmak için kurulmuş çok sayıda örgütlenmeyi derinleştirmek, demokratik toplumun ayrılmaz bir parçası kılmak, yine feminist ve özgürlükçü kadın hareketiyle dayanışma içinde olmak eylemlilik görevleridir. Çevreye ilişkin bilinçlenme ve örgütlenmeyi yoğunlaştırmak, demokratikleşmenin en temel faaliyetlerinden biridir. Bir dönemlerin yoğun sınıf ve ulus bilinci gibi yoğun de-

mokrazi ve çevre bilinci kampanyalarını düzenlemek durumundayız. Hayvan haklarından ormanları korumaya ve hızla doğayı yeniden ormanlaştırmaya doğru bir eylemlilik toplumsal eylemliliğin vazgeçilmez bir parçası olmalıdır. Biyolojik duyarlılığı olmayanın toplumsal duyarlılığı sakattır. Gerçek ve anlamlı olan duyarlılık, ikisi arasındaki bağı görmekten geçer.

Ekolojik bilinç temel ideolojik bir bilinçtir

Önümüzdeki dönemler, çıplak hale getirilmiş doğanın büyük bir orman ve diğer bitki örtüsüne ve hayvanlarına kavuşması için verilmesi gereken büyük mücadelelere tanık olacaktır; tanık olacaktır. Adeta ormanlaştırma şansını vermek gerekecektir. **“En büyük yurtseverlik ağaçlandırmak ve ormanlaştırmaktan geçer”** sloganı, herhalde en değerli sloganlardan biri olacaktır. Hayvanları sevip korumayanın insanları koruyup sevemeyeceği daha iyi anlaşılacaktır. Hayvan ve bitkilerin insana emanet olduğu kavrandıkça, insanın değeri bir kat daha artacaktır.

Ekolojik bilinçten yoksun bir toplumsal bilinçlilik, reel sosyalizm olgusunda da görüldüğü gibi çözülmekten ve yozlaşmaktan kurtulamaz. Ekolojik bilinç temel ideolojik bir bilinçtir. Felsefeyle ahlakın sınırları arasındaki köprü gibidir. Çağdaş krizden kurtarıcı politika, ancak ekolojik olduğunda doğru bir toplumsal sistemliliğe götürülebilir.

Kadın özgürlük probleminde olduğu gibi ekolojik sorunların çözümünde de bu denli gecikmiş ve yanlışlıklarla dolu yaşamın altında ataerkil-devletçi iktidar anlayışının temel bir rolü vardır.

Ekolojiyi ve feminizmi geliştirdiçe, ataerkil-devletçi sistemin tüm dengeleri bozulmaktadır. Gerçek bir demokrasi ve sosyalizm mücadelesi ancak kadın özgürlüğü ve çevrenin kurtuluşu amaçlandığında bütünlük kazanabilir. Ancak böylesine bütünlüşmüş bir yeni toplumsal sistem mücadelesi güncel kaostan çıkışın en anlamlı biçimlerinden biri olabilir.

Kapitalist sistem küreselciliği 1989'da reel sosyalist sistemin iç nedenlerle çözülmesiyle birlikte üçüncü büyük kriz-kaos sürecine iyice girmiş durumdadır. Sistem ABD öncülüğünde bir kaos imparatorluğuyla iktidarını sürdürmeye çalışılmaktadır. ABD'nin kaos imparatorluğu, Roma İmparatorluğu'nun çözülüş sürecine benzer bir durumu yaşamaktadır. Fakat kapitalist sistemin iyice bilinmesi gereken tüm fark-

lılıklarıyla... ABD'nin hegemonyasından çekinen AB ülkeleri, sınırlı bir insan hakları ve demokrasi argümanı ile direnç tutturmaya, geleneksel cumhuriyet ve demokrasilerini, ulusal devletlerini korumaya çalışmaktadır. Kapitalist küreselciliğe ulus devletin engel konumu, AB'yi ulus ötesi zayıf bir siyasi birlik halinde tutmaya zorlamaktadır. Pasifik'te güçlenen Çin ve Japonya öncülüğünde üçüncü bir küresel odağın tutturulması yakın süreçte görülmemektedir. Bu tip ülkelere Rusya, Brezilya vb. de katılarak daha çok ulus devletlerini korumayı esas almak zorundadırlar. Dünyanın diğer çok sayıdaki ülke, ulus ve devlet grupları 1945'ler sonrası ABD-Sovyetler dengesine dayalı ulus devlet modellerini yaşatmada büyük zorluklar çekerken, daha çok ABD'nin kaos imparatorluğu çerçevesinde küçülecek, daralarak, kısmen veya tamamen parçalanarak yeniden yapılanmayla karşı karşıyadır. Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkaslar başta olmak üzere birçok bölge bu süreci yoğun yaşamaktadır.

Bir anlamda üçüncü dünya savaşı da diyebileceğimiz bugün kaos imparatorluğu sadece askeri ve siyasi yönlemlerle yönetilmemektedir. Ondan daha yoğun ve belirleyici olarak küresel ekonomik şirketler ve medyatik kuruluşlarla yönetilmektedir. Dünya çapında ekonomik ve medyatik şirketler, toplumları midesel ve zihinsel açlık içinde tutarak diledikleri gibi yönlendirmekte ve kullanmakta zorluk çekmemektedir. Bilimsel-teknolojik egemenliklerini de devreye sokarak, kapitalist toplum sistemini ya daha çok güçlendirerek bu olmazsa

az hasarla ya da yeniden yapılandırma-
larla kurtarmaya çalışmaktadır. Kaosta sistemin yönlendirilmesi, korunması ve kısmi değişimlerle sürdürülmesi eski dönem yaklaşım ve yöntemleriyle olmaz. ABD'nin yöneldiği yeni stratejik ve taktik yaklaşım ve uygulamaların kaos sürecinin özellikleriyle değerlendirmek daha gerçekçi olacaktır.

Buna karşılık halkların tarih boyunca sergiledikleri daha çok komünal ve demokratik duruş tarzı, kendini kaosu aşabilecek teorik ve taktik yenilemelerle güçlendirmek durumundadır. Eski dönemlerin reel sosyalizmi doğuran “sol” anlayışlarla daha yakın dönemlerdeki “yeni sol”, “ekoloji” ve “feminist” hareketleri ve Porto Allegre toplantıları, kaosu kavrayıp aşacak yetenekten uzaktırlar. Bu hareketleri de yadsımadan, küresel bir “**demokratik, cinsiyet özgürlüğü ve ekolojik toplum**” için genel teorik perspektiflerle yerel özgün taktikler üzerinde yoğun bir tartışma ve çözüm tarzlarına büyük ihtiyaç vardır. Bunu yaparken, eskinin ya “**devletleri yıkarak ya da ele geçirecek**” iktidar ve çözüm olmaya odaklı teorik ve taktik yaklaşımlarına “elveda” demek, temel koşullardan başta gelenidir.

Devlet odaklı zihniyet ve kurtuluşçu-kalkınmacı yöntemler terk edilmedikçe reel sosyalizm olayında görüldüğü gibi kapitalist sisteme en kötüsünden hizmet edilmekten kurtuluş olmayacaktır. Yine eskinin ülke, ulus, sınıf ve din biçimindeki genelleştirici soyut, ideolojik yanı ağır basan kavramlar temelinde devlet, sosyalizm, ulus, vatanın ve dinin kurtuluşu gibi slogan ve programlarla kitleler ayaklandırılarak, savaşlar düzenlenerek halkların gerçek özgürlük ve eşitlik taleplerine yanıt verilemez. Verilse bile sonuç-

ta kapitalist sistem içinde erimekten ve onu daha da güçlendirmekten öteye rol oynayamaz.

Her şey küresel kapitalizmin yeni aşamasında halklar ve onu teşkil eden tüm grupların öz kimliğine ve kültürüne dayalı bilinç ve iradelerini ortaya çıkarıp yerel ve ulus ötesi çözümleri araştırmak, örgütlemek ve eyleme geçirmekten geçer.

Yerel yönetimlerin temel organları olarak demokratik belediyecilik hareketinden köy ve mahalle komünalığına, kooperatiflerden geniş sivil toplum örgütlerine, insan haklarından çocuk, hayvan haklarına, kadın özgürlüğünden ekolojik ve gençliğin öncü örgütlenmesine kadar bir toplumsal ağ halindeki demokratik toplum örgütlenmesini gerçekleştirmek vazgeçilmezdir.

Bu tip demokratik toplumun ideolojik, teorik ve yönetsel koordinatörü olarak demokratik siyaset odaklı siyasi partilerin oluşturulması da hayatidir. Demokratik parti ve ittifaklar geliştirilmeden demokratik toplumun oluşturulması beyhudedir. Demokratik toplum ve siyaset odaklarının en üst ifadesi olarak “**halk kongreleriyle**” taçlanma, her halk grubu için kaçınılmaz temel bir görevdir. Devlet alternatifi olmayan ama ona teslimiyeti de reddeden, gerektiğinde ilkeli bir uzlaşmaya açık halk kongreleri, günümüzün kaosunu aşarken temel alınması gereken demokratik organların başında gelmektedir. Halk kongreleri esas olarak demokratik toplumun siyasi, öz savunma, yasal, sosyal, ahlaki, ekonomik, bilimsel ve sanatsal ihtiyaçlarına uygun kurum, kural ve denetim görevlerini yerine getirmekle işlevsel kılınabilir.

Halkların temel sloganları, “**özgür ulus ve vatan, demokrasinin en kapsamlı uygulamasından geçen sosyalizm (yani hukuki olma-**

yan, eşitsizlerin eşitliğine dayanan bir eşitlik anlayışı), dinsel inançlara özgürlük ve devlet olmayan demokratik kongreler” olarak sıralanabilir.

Küresel kapitalizmin elindeki dev ekonomik, askeri ve bilimsel imkanlar göz önünde bulundurularak demokratik her tür yasal eylemlilik, yasalar eşit uygulanmadığında ve zorbalık rejimi esas alındığında örgütlü ayaklanmalar ve öz savunmaya dayalı gerilla savaşları karşı koyma yöntemleri olarak değerlendirilebilir.

Kapitalist toplum, ahlakın yadsınması temelinde olduğundan, demokratik, cinsiyet özgürlüğü ve ekolojik toplumu inşa ederken, teorik-etik ve pratik-ahlak olarak hareket etmek, vazgeçilmez bir ilke ve tutumdur.

Kaos toplumunu aşarken bilim ve sanat en çok dayanacağımız zihniyet temelleridir. Üniversitelerden ilkokullara kadar dayatılan resmi eğitimler öz ve biçim olarak bireye, topluma ve çevreye yabancılaşmış devlet ve hiyerarşi güdümlü insan oluşturmayı esas aldığından, bu tip eğitim ve öğretimin tuzaklarını ve aldatmacalarını aşip, insanı ve toplumu tarihsel gerçekleriyle tanıştıran, anı özgür kılarak geleceğe taşıyan yeni bir bilim ve sanat anlayışı -paradigması- öncelikli olarak ve bir zihniyet devrimi esprisi içinde özümseyip yaşamsal kılınmalıdır. Yeni tip sosyal bilim akademileri, okulları ihtiyaçlar ölçüsünde yaygınlaştırılmalıdır.

Kapitalizmin küresel kaos imparatorluğuna karşı bu temelde “**halkların küresel demokratik uygarlığına**” yönelmek, geçmiş direnme geleneklerine saygı kadar geleceğin her zamankinden daha demokratik özgür ve eşit dünyasına götürülebilir.

KAN KÜLTÜRÜNDEN SİVİL TOPLUM KONFEDERALİZMİNE

Komünalizm

Kasım ENGİN

Ortadoğu yine kan revan. Gün geçmiyor ki kan akmasın. Kan başını alıp gidiyor. Kötüsü, nerede duracağı da görünmüyor. Ortadoğu kanlı bir virüsle yaşıyor. Bu virüs gidilemedikçe kan durmayacağı benziyor. Öyle ki bir kader misali ilk günden beri hızından bir şey kaybetmeden devam ediyor. Bakıyoruz ve zorlanıyoruz. Elle güne karşı da utaniyoruz.

Herkes kendince kanın durdurulması için bir çözüm anahtarı bulurken, Ortadoğulular olarak sanki mahkûmuz gibi hep kanla yaşıyoruz. Bu trajedi çözülmek zorundadır. **“Tarih neyle örülmüşse öyle sürer gider”** derler. Ama biz biliyoruz ki tarihimizin başlangıcında kan revan yerine biraz da kardeşlik, hoşgörü egemendi. Kim bize bu kanı bulaştırdı? Onu sormak istesek de varolan ve durmayan kandan dolayı sorma hakkımız oluşmuyor. Ne de olsa kan dökücüdür Ortadoğu!

Ama biz artık kan görmek istemiyoruz. Coğrafyamız o kadar renkli ki, her çeşit halkla birlikte yaşıyoruz ve yaşamaya ‘mahkûmuz.’ Bu kadar renkli bir coğrafyaya uygun siyasal sistemi bulmak, yoksa onu yaratmak hepimizin boyun borcudur.

Halklar birbirine karşılaştırıldı

Bakın Ortadoğu’da onlarca ırk, milliyet, mezhep, din ve nice yüzlerce aşiret üstü ya da alt, mikro ve makro yapılar bulunmaktadır. Nasıl bir

çözüm ki, herkesi içine alsın ve de bir arada ortaklaşmayı kan dökmeden sağlasın? Bazı çözümler denendi. Kimi kraliyetle, kimi imparatorluklarla, kimisi oligarşi ve aristokratik yapılarla, kimisi otoriter dikta rejimlerle ve kimisi ise cumhuriyet modelleriyle bunu denemeye kalkıştı.

Sonuç şuydu; az çok hepsi bir şeyler denedi ancak hep kan eksilmedi. Hep halklar birbirine kırdırılmanın zemini haline getirildiler. Çünkü hepsinin mayasında biraz da milliyetçilik ya da dini motifli kavimcilik

Tarih neyle örülmüşse öyle sürer gider derler. Ama biz biliyoruz ki tarihimizin başlangıcından kan revan yerine birazda kardeşlik egemendi.

yatıyordu. Öyle ki gelen gideni aratır oldu.

Şunu iyi biliyoruz; Türkiye’de Kürtler Asurlara karşı kışkırtılarak Asurlar katledilirken, sünniler de kışkırtılarak aleviler katledilebilmişlerdir. Sivaslar gibi... Tabii katledilen on binlerce Ermeni ve hıristiyanı da katmıyoruz. Dahası bugün Irak’ta şialar sünnilere, Kürtler Araplara, Araplar Türkmenlere, Türkmenler Yezidilere derken adeta herkes herkesin kurdu haline getirilmiştir. Bunu İran’da olup biten şia-sünni kavgasını, Azeri, Kürt ve Beluci kavgasını katmıyorum. Anlayacağınız nereyi ele alırsak alalım olup biten kavgadır, kandır.

İnsanlık tarihi derslerle doludur. Ders sonu çıkarma anlamında kullanıldığında, yaşanan yetmezlikleri, eksikleri tekrarlamama ve pozitif olanları daha da pozitifleme insanlık için sadece ve sadece kazandırıcı sonuçlar doğurmaktadır.

Milliyetçilik, ırkçılığın bir versiyonudur

Çok uzağa gitmeden yakın tarihte -yani son 200 yıllık tarihte- feodal çitlerin yıkılması amaçlı gelişen ulusalcılık ve bunun kurumlaşmış hali olan ulus devleti yaşadık. Ulusal devlet kendi pazarına sahip çıkarken belli tarihi ortaklıklara, dil birliğine, ruhsal şekillenişe ve bir alanda yani coğrafik konumlanışı da kendisine zemin yaparak pazara ve sermayeye kendince hâkimiyeti sağlamaya çalıştı. Elbette bunu yeni doğan sınıf olan burjuvazi üstlendi. Çıkarları gereği... Şunu da ekleyelim; pazara sahiplenme o düzeyde tırmandırıldı ki, ulusal devleti ulusalcı yapan hatta kendine sevdalı Fransız asker Chauvin gibi şovenistleşti. Yani kendini diğer uluslar-

dan üstün görmeye başladı, giderek insanlar arası sorunlar daha da derinleşiverdi.

Özcesi; bu gidişat milliyetçiliğe, popüler olacak olan nasyonalizme kadar vardırdı. Bunun en tipik örneğini Almanya’da kendisini ‘III. Alman İmparatorluğu’ olarak ilan eden Hitler en açık bir şekilde gösterdi. Şu anlaşıldı; her türden milliyetçiliğin (ırkçılık demiyorum, milliyetçilik bunun bir versiyonudur) varacağı yer sonuçta Hitler nasyonalizmidir!

Temsili demokrasi halktan uzak, halkı duyarsız kılıyor

İnsanlık geliştikçe hiç şüphesiz toplumsal kavramlar da içerik ve derinlik olarak kapsamlaşmakta ve gelişmektedir. Demokrasi kavramı bu kavramların başından gelmektedir. Kuvvetler ayırımı tartışılırken ve uygulanmaya konulurken, dev adımlardan söz edildi. Temsilli demokrasi moda kavram olarak da tapılır oldu. Üniter devlet yapılarından federal ve daha iç içe geçmiş sistemlere kadar bu böyle ele alındı. Ancak pratik gösterdi ki, bu yetmedi. Hatta birçok sahada temsili demokrasi diye tabir edilen bu yönetim biçimi halktan çok uzak, yer yer oyların dışında hiç de halkçı olmadı.

Şunu söylemek de yanlış olmayacaktır herhalde: Halk adına dillendirilen bu sistem, oligarşik ve sömürücü olmaktan kurtulamadığı gibi, sorunların çözümünde de yeterli olamamıştır. Çünkü sorunların merkezinde uzak duruş ya da oluş, sorunlara yabancılığı getirdiği gibi keyfi birçok uygulamayı da getirmiştir. Yine halk diye tabir edilen toplum, olup bitenle ilişki-

lenme zemini bulamadığı için yeterince sorumlu ve duyarlı olamamış ve olamamaktadır. Bir nevi atıl, başı boş ve toplumsal sorunlara karşı yeterince duyarlılık gösterememiştir. Hiç şüphesiz toplum içerisinde her zaman bir kesim daha duyarlı olmuştur. Kimisi en radikal yolu yani devrimciliği, kimisi reformculuğu, kimisi yazırla aydın sorumluluğu, kimisi sanatçı kimliğiyle hoşgörüyü, kimisi ise sivil toplum diye bilinen NGO’ları geliştirerek bu boşluğu doldurmayı hedeflemiştir ve bu katkılar yabana elbette atılmaz.

Ancak şunu da biliyoruz; yüz binlerce insanın tarih içerisinde süzülerek gelen mücadelesi sonucunda oluşan bir demokratik kültür oluştu. Bundan bir ananın haykırışı, bir çocuğun haksızlığa karşı başkaldırışı, bir genç kızın zulme reddi olarak isyanı, sesi duyulmamış ismi bilinmemiş nice tasavvufçu, mistikçi ve nice sayılamayacak insan sevdası dolu insanın katkılarını eklemek de yanlış olmayacaktır herhalde.

İnsanın teklifi, onun sonsuz değerinde olduğunu gösterir

Çok şey söylenebilir. Ancak şu tespit kesinlikle çürütülemez; teknik gelişim, telekomünikasyon, bilgi ve bilişimin inanılmaz ölçüde insanlığa yeni kapılar araladığı kesindir. Bu, toplumsal sahadaki katılıma ve paylaşımına çok fazla imkân sunduğu gibi, zorunlu da kılmıştır. Karmaşıklaşan dünya gerçekliğinin yanı sıra kompleksleşen sorunlar ve gerçekten giriftleşen bir yüzyıla karşı karşıyayız. Bu da beraberinde yeni çözüm arayışlarını getirmektedir. O kadar gelişmiş ve griftleşmiş yapılar söz konusudur ki dar bir grup

ya da az sayıda bireyler bunların altında çıkamaz durumdadır.

Bir insanı, bir toplumu hatta yer yer diyalektik yaklaşım adına mahkûm etmek, değerlendirmek bir insanı izah edemeyecek kadar dar gelmektedir. Bir insanı -ki bizim dünyamızdır, ya da biziz- komple ele almak kaçınılmazdır. Öncelikle bir insanın teklifi onun sonsuz değerinde olduğunu gösterir. Çünkü onun gidişi, yok oluşu, kırılışı onarılamayacak bir yaradır. Çünkü ona benzeyen, onun aynısı yoktur da ondan. Hani elmasın çok pahalı olması onun nadir buluşundan kaynaklı ise; bir keremlik biricik olan insanın sonsuz değerinde olacağı her halde tartışılmaz. Böyle olunca insana (özünde tüm yaratık ve varlıklara yaklaşım bu) çok özgün ve özel yaklaşım kaçınılmazdır. Ve çok komple ele alınması da bundan olacaktır.

İnsana yaklaşım çok radikal bir şekilde değişmek zorundadır

İnsan ruhunun derinliklerinde öyle bilinmeyen çok şey var ki, bilinebilirliğin -hem de dört dörtlük-diyalektik yasaları izah etmez. Bunun için insanı sadece siyasal, sosyal değil biyolojik, fizyolojik, ruhi yine bulunduğu mekânı ve zamanı, içten yaşadığı çeşitli dürtülerin hepsini dikkate alan yaklaşımları da gözeterek değerlendirmeli. İnsan öyle derin bir dünyaya sahip ki, birçok olay, olgu, hareket onun dışında olup bitmektedir. Eğer toplumda aynı canlı yaratıklar gibi genlere sahip ise, yaşayan ve yaşatan bir gerçeklik ise (ki öyle olduğu kabul ediliyor) o zaman yüz binlerce yıl öncesinden gelen ışınlar, ruhsal aktarımlar, alışkanlıklar, miraslar bugün de insan üzerinde

etkili olabilecektir. Bunların hepsini ele almadan insanı neden-sonuç ilişkisi ile dar ele almak o insanı izah etmeyeceği gibi kıracaktır, dökülecektir.

Kırılan, dökülen insan gergin olacak, tepkileşecek sonuçta enerjisi yoğunlaşmayacak ve verimsiz olduğu gibi takıntılara sahip bir birey olarak enerji kaybını yaşayacak ve üretken olamayacaktır. İşte o zaman “gereksiz, işlevsiz, bozucu, güvensiz” olup çıkacaktır. Eğer tersi isteniyorsa o zaman insana yaklaşım çok radikal değişmek zorundadır.

Hiyerarşide önemliler ve önemsizler vardır

Parça altı dünyada hepsinin az çok enerjisi var. Hepsinin farklı ama bir işlevi var. Hiçbirinin diğerine önceliği yok, öncelik sadece ve sadece işbölümünde var. Yani çalışma sahalarındaki önceliktir bu. Bu birinin önemli, birinin önemsizliği değildir. Hepsinin önemli olduğuna işaret eder. Özcesi, parça altı dünyada uyum esastır. Yani hiyerarşideki birinin diğerine üstünlüğü yok. Hiyerarşinin sonucu oluşan tahakküm de yok. Hiyerarşi özünde tersten bir müdahale olduğu için bozucudur. Doğallığın tersidir. Ters olduğu için enerji kaybettiricidir. Bu bir nevi dışından bir parça monte etmektedir ve onun doğallığından çıkarmadadır.

Hani uranyum atomuna elektronlarla bombardıman yapıldığında çok büyük zincirleme patlamalarla, fizyonla büyük enerjiler serbest kalarak tahribata yol açıyor, müdahale de ya da hiyerarşi buna yol açıyor... Atom bombası özünde budur. Ancak şu unutulmamalı, bu bir dayatmadır. Boz-

madır. Ve tahripkâr olduğu da gözler önündedir. Hiyerarşiye ve tahakküme dayalı yapılar sadece bozucudur, kırıcıdır, dökücüdür ve kirleticidir. Yozlaştırır.

Yeni bakışta müdahale ve zor yok, meşru savunma var

Nitekim 6 bin yıllık gelenek sadece kirletilmiştir. İnsanı, toplumu doğallığında çıkardığı için insan kan emici olmuştur. İnsan insanın kurdul olmaktan kurtulamamıştır. İlk başlangıçtaki uyum ve doğal toplum yerine uyumsuz, yani savaşlı ve suni topluma yerini bırakmıştır. Her kim ki bu geleneği sürdürmüş (niyet ne olursa olsun) onun kirli-liğinden kurtulamamıştır. 6 bin yıllık insanlık tarihinde baskıcı, zorba, tahakkümlü yapılara karşı milyonlarca insan direndi, uyum için adalete ve özgürlük için direndi, mücadele etti.

Yani istediğin kadar temiz ol, dürüst ol; eğer yolun yöntemin uyumu hedeflemiyorsa, uyumlu değilse orada kirlenme kaçınılmazdır. Önderlik buna “**eski paradigma şahsında iflas etmiştir**” diyor. Özcesi, amacın kadar araçlar da kutsal ve temiz olmalıdır. Yok etme sonuçta kırmadır. Unutmayalım, nerede kırılma var ise orada tepki, gerginlik ve sonuçta hastalık vardır. Yeni bakışta zorunlu olanın dışında müdahaleye yer yok, zora yer yok, olmayacaktır da. Sadece meşru savunma vardır. Buna zor yaklaşımını da ekleyebiliriz. Zor tarihe karışacaktır. Zor önceleri yoktu, sonradan peydahlanmıştır. Adaletsizlik uyumsuzluk zorla başlamıştır. Kutsal kitaplar ilk günahıtan söz eder. Zor, ilk günahıtan dersek abartmış olmayız. Zorun yarattığı

yeni sınıf, yeni iktidardır. Ki, önceleri doğal ve tahakkümsüz olan, işin koordine edilmesine dayalı komünal yaklaşımlar vardı. Zor bunları yıktı. İktidar özünde ilk günde bir ur gibi insanın içine yerleşti. İnsanı hasta halden kangren haline dönüştürdü. Kangrenleşen insan kendini yemesini süreç içerisinde mükemmel öğrendi. Dışlandı. Ve kendini dışlanmış saydı.

Dışlanmışlık psikolojisi insanı kişiliksizleştirmeye götürür

Dışlanmışlık psikolojisi belki de insanı en çok kişiliksizleştiren bir ruh halidir. İnsan istediği ortama giremeyince ya ona tepki duyarak karşı durur, (bu karşı duruş çoğu zaman sanıldığının aksine sade bir tepkisellikten ziyade nefrete bürünen bir olgudur) ya da çokça görüldüğü gibi dışlanmaya yol açan birey ya da gruba dönük oldukça ikiyüzlülük içeren bir yararlanmacı karaktere dönüşür.

Ortadoğu öyle bir toplum şekillenmesine sahiptir ki, insanın içi ile dışı bir olmayan bir kişilik oluşumuna yol açıyor. Bu topraklar o kadar rencide edilmiş ki, insanından bir hayır beklemek zordur. Rencide edilen bu topraklar adeta hıncını, oluşturduğu uydu insan tipinden kat be kat çıkartıyor. Tarihin ilk başlangıcında başlayan bu ikiyüzlüce kandırılış halen etkisini her yönüyle bugün dahi hissettirmektedir.

Kendisi olmayan birey başkasının oluyor. Başkasına tabi oluyor. Başkasından medet umuyor ve sonuçta öyle oluyor ki, kendisinden hayır beklemek zor oluyor. Kişiliksizlik esasta kendisine ait olmayıp da başkasının olunca, ortaya dalkavuk ve uydu tipler çıkıyor.

Demokratik Komünalizm: “Her yerde, her şeyde, hep beraber diyebilmek için!”

Bundan yola çıkarak şu altın kurala geliriz; kendisine ait olan, kendisini tanıyan ve kendi benliği, birey ya da toplum kimliğine kavuşmuş birey ya da topluluklar, ruhsal olarak sağlıklı birey ve topluluklardır. Bu bireyler ya da toplumlar (topluluklar) herkesle kaprislere takılmadan ilişki kurabilir. Erimezler. Satın alınamazlar. Onlarla kimse oynayamaz. Dogmatizme dayalı suni düşmanlıklara girişmeyecekleri gibi, kimse onları bu tür hastalıklara sürükleyemez. Milliyetçilik ve fanatik inançlara ihtiyaç duymazlar. Çünkü onlar dinginler, yani kendi içlerinde uyumları vardır.

Demokratik Komünalizm, bir devlet modeli olmanın ötesinde tümünden dipten gelen dalganın kendisini dillendirmesidir. Dipteki dalga; sokaktakinin, sesi kesilmişin, duyulmayanın, horlananın, küçümсенenin ve elbetteki tüm insanlığın! Ve ekleyelim Sivil Toplum Konfederalizmi özünde her bireyin, top-

lumun, etnisitenin kendi kendine yetecek düzeyde ifade ve de yönetmesidir. Ne yalan söyleyelim; biz böyle öğrenmedik. Buna bir de her bireyin içinde yaşadığı toplumsal yapıyı sosyalistleştirilen ya da öyle yaşayan bir kişilik yapılanmasıyla cevap vermek harika olacaktır. Dahası Şeyh Bedrettinlerin deyimıyla **‘her yerde, her şeyde hep beraber diyebilmek için..’**

Dipteki dalga güçlü oldukça kendini ifade etme, kendini dillendirme imkân dâhiline girebilecektir. Bunun yolu diptekine rağmen değil dipteki ile el ele, omuz omuza hep birlikte ve en önemlisi ise ortak katılımıyla, kendi iradesini temsil ederek, başkasının kendisinin yerine seçme ya da kendisinin yerine karar vermesi yerine, biza-tihi katılması ve karar süreçlerine katılmasıdır. İşte bu demokratik Sivil Toplum Konfederalizmidir.

Gelin ateşkes günlerinde bunları biraz tartışalım. Akan kana bir çözüm bulalım. Ve hastalıklı, kompleksli, kendini beğenmişlik ruh hallerini aşalım. **“Vuracağız, ezeceğiz!”** çaylak general sloganlarını da terk edelim.

HPG

HÊZÊN PARASTINA GEL

Ji bona ciwanên leheng ên Kurdistanê...

Digel agirbesta yekalî, em di pêvajoyeke ku artêşa tirk gotina koka şervanên azadiyê rake û heta kesek bimîne sonda qedandinê dike. Bi taybetî jî ev pêvajo di nava xwe de xeteriyên dihewîne. Ji bona ku mafên rewa yên berxwedaniya me bigihîje çareseriyê demokratîk, divê em ji pêşbîniyan û siûdê re nehêlin.

Tevgerêk û gelek ku serokatîya wê di bin tehdîdan de be, ger em hêza xwe mezin nekin, bi serketinê li aliyekî, em nikarin mafê xwe yên bidestxistî jî biparêzin.

Gerîlayên ku mezin dibe, hêviya gel e. Her beşdarbûn, ji bona çareseriyê demokratîk gawek e. Lewre, gerîlayê ku mezin dibe, tê wateya misogerî û nêzîkbûna çareseriyê demokratîk. Em ciwanên kurd ên ku di vê berpirsariyê û lehengiyê de ne, banga tercîhkirina refên gerîla dikin.

FERMANDARIYA BIRYARGEHA NAVENDÎ YA HPG'Ê

AKTUELLE ANWALTSGESPRÄCHE

Öcalan: Wer muss wen amnestieren?

Wahrheitsfindungs und gerechtigkeitskommission

Öcalan verwies auf die von der DTP und verschiedenen Intellektuellen durchgeführte Versammlung, auf der eine Unterstützung des Waffenstillstandsprozesses beschlossen worden war, und erklärte, es bestehe Bedarf nach einer Friedenskonferenz mit breiterer Beteiligung von Intellektuellen und Schriftstellern. Diese müsse alle übrigen Friedensinitiativen mit einschließen. Er halte es für einen bleibenden gesellschaftlic-

hen Frieden für wichtig, dass die Gründung einer Wahrheitsfindungs- und Gerechtigkeitskommission auf die Tagesordnung genommen werde. "Es sollte keine Konferenz sein, wie sie ständig stattfinden, auf der Beschlüsse gefasst werden und hinterher nichts passiert. Notwendig ist die Gründung einer Wahrheitsfindungs- und Gerechtigkeitskommission ähnlich wie in Südafrika. Die angedachte Konferenz könnte dafür die Vorarbeit leisten. Die Situation in der Türkei ähnelt in vieler Hinsicht der in Sü-

dafrika." Eine solche Arbeit müsse auch von der Regierung unterstützt werden. Aufgabe der Kommission sei es, die von beiden Seiten im Verlauf des Krieges begangenen Verbrechen aufzuklären. "So wie der Staat viel Unrecht begangen hat, hat es auch von unserer Seite aus Unrecht gegeben. Die Kommission muss dieses aufdecken und dafür sorgen, dass die Täter die Gesellschaft um Verzeihung bitten." Die Arbeit einer solchen Wahrheitsfindungs- und Gerechtigkeitskommission sei zeitlich und in ihrer Funktion begrenzt. Nach Erfüllung ihrer Mission müsse sie sich auflösen.

Koordination der Zivilgesellschaft

Der zweite Schritt nach der Wahrheitsfindungs- und Gerechtigkeitskommission sei die Gründung einer Zivilgesellschaftskoordination. "Diese sollte jedoch nicht zeitlich begrenzt sein." Er wisse, so Öcalan, dass seine Worte oftmals Unverständnis hervorriefen: "Aufgrund der örtlichen und zeitlichen Bedingungen kann ich meine Gedanken nicht ausreichend erklären. In der Türkei

Bei einem Gespräch mit Anwälten aus seinem Verteidigerteam hat Abdullah Öcalan die Türkei am 8. November aufgefordert, bis zum Frühjahr eine klare Antwort auf den von der PKK einseitig ausgerufenen Waffenstillstand zu geben. Wenn keine eindeutigen Schritte gesetzt werden, bleibe ihm nichts anderes übrig, als "die Freunde um Verzeihung zu bitten. Dann kann ich nur sagen, ich habe getan, was ich konnte, aber es hat nicht geklappt."

gibt es Tausende zersplitterte zivilgesellschaftliche Organisationen. Wenn all diese sich unter einem Dach versammeln, entsteht eine Zivilgesellschaftskoordination.“ Alle Umwelt- und feministischen Organisationen, linke Gruppen, Gewerkschaften, politische Parteien, Frauen- und Jugendbewegungen sollten sich entsprechend demokratischer Prinzipien zusammen tun. „Auch religiöse Kreise, die hinter diesen Prinzipien stehen und der Meinung sind, dass die Türkei Demokratie braucht, sollten sich daran beteiligen können. Ebenso sollten Gespräche mit anderen kurdischen Organisationen und Persönlichkeiten geführt werden, um sie zu einer Teilnahme zu bewegen.“

Diyarbakir hat seine historische Rolle gespielt

Weiter machte Öcalan auf die besondere Rolle Diyarbakirs aufmerksam: „Bis heute hat Diyarbakir seine historische Rolle erfüllt, aber auch jetzt und in Zukunft muss es für eine Demokratisierung diese Rolle wei-

ter spielen.“ Der Bevölkerung und den zivilgesellschaftlichen Einrichtungen in der Stadt falle eine große Aufgabe zu. Eine Vorreiterrolle dabei könnten Juristen von der Anwaltskammer spielen.

Eine Mitgliedschaft der DTP in der Sozialistischen Internationale und weiteren EU-Organisationen könne von Nutzen sein, legte Öcalan dar. Die DTP könne im Projekt der Zivilgesellschaftskoordination die Initiative ergreifen und es könne ein ähnliches Bündnis wie in Italien angestrebt werden.

Frauen als eine Nation

Seine Gedanken beträfen nicht nur die Türkei, sondern den gesamten Mittleren Osten, führte Öcalan weiter aus. In der Türkei könne eine einzige demokratische Nation geschaffen werden. Jedem das Türkentum aufzudrängen, stehe im Widerspruch zur Natur und soziologischen Regeln: „Es ist nicht möglich, dass in der Türkei jeder in ethnischer Hinsicht Türke ist. Eine solche Politik kann

keine einzige Nation schaffen, sondern führt im Gegenteil zu einer Spaltung.

Ich bin kein klassischer ethnischer Nationalist. Ich sehe auch die Frauen als eine Nation. Ich spreche von einer demokratischen Nation Türkei. Es ist möglich, eine gemeinsame Definition von Staatsbürgerschaft zu finden. Türken, Kurden, Lasen, Tscherkessen und alle weiteren ethnischen Identitäten können sich innerhalb einer Türkei-Identität zum Ausdruck bringen. Eine juristische Verbindung kann über die verfassungsrechtliche Staatsbürgerschaft hergestellt werden. So wie die Türken können sich dann auch die Kurden und andere ethnische Identitäten entsprechend ihrer eigenen Kultur frei organisieren und ihre eigene Sprache frei in allen Bereichen sprechen. Das muss gesetzlich gesichert werden. Die Schweiz, Großbritannien, Spanien und die USA haben das gemacht. Unsere Forderungen sind nicht darauf angelegt, die Türkei zu spalten. Es sind keine unmöglich umzusetzenden Forderungen, sondern vernünftige und demokratische Mindestforderungen. Was wir wollen, ist dass die Türkei auf EU-Standard kommt.“

Ohne Lösung der kurdischen Frage keine EU-Mitgliedschaft

Für die EU sei es unmöglich, die Türkei als Mitglied aufzunehmen, solange die kurdische Frage ungelöst und die notwendigen Kriterien nicht erfüllt seien. Kulturelle, soziale und politische Rechte müssten im Rahmen der

EU-Kriterien gewährleistet werden. Öcalan betonte erneut die Bedeutung des Rechtes auf muttersprachlichen Unterricht und erklärte: "Aus diesem Grund bin ich sogar gegen die Ehe. Niemand soll es mir übel nehmen, aber ich würde kein Kind wollen, dass ich nicht mit seiner eigenen Kultur aufziehen kann. Das kommt mir würdelos vor. Wenn man seinem Kind nicht selbst einen Namen geben kann, wenn das Kind nicht in seiner eigenen Sprache sprechen kann, in seiner eigenen Sprache unterrichtet werden kann, dann erscheint es mir besser, überhaupt kein Kind zu haben. Deshalb habe ich nie an diese Art der Ehe und an Kinder gedacht. Wenn die türkischen Intellektuellen ein bisschen Empathie aufbringen, werden sie verstehen, wie schwer das ist. Mit dieser Denkweise und ohne eine Lösung dieser Probleme kann doch die Türkei nicht in die EU aufgenommen werden und es kann in dieser Form zu keinem bleibenden Frieden in der Türkei kommen."

Agar kann Rolle von de Klerk spielen

Öcalan verglich die Situation von Kurden und Türken in der Türkei mit der von Weißen und Schwarzen in Südafrika und kommentierte die Verlautbarungen von Mehmet Agar zur Lösung der kurdischen Frage [Mehmet Agar, Vorsitzender der Partei des rechten Weges (DYP), ehemaliger Innenminister und verwickelt in den Susurluk-Skandal, hatte vor kurzem in Di-

yarbakir die Guerilla dazu aufgerufen, "anstatt in den Bergen zu kämpfen, in den Tälern Politik zu machen". Diese Aussage fand große Beachtung in der Öffentlichkeit in der Türkei]. In Südafrika seien Schwarze jahrelang ausgebeutet worden. Später hätten die an der Macht befindlichen Weißen begriffen, dass sie das Land auf diese Weise nicht länger regieren könnten. De Klerk als Staatschef des Apartheid-Regimes habe gesehen, dass der klügste und logischste Weg eine Einigung sei.

"Und so wurde Mandela nach jahrelanger Haft freigelassen. Mandela verhielt sich sehr reif. Er sann nicht auf Rache. Nach dieser gegenseitigen Einigung kam Mandela bei den ersten Wahlen an die Macht. Wenn den Verlautbarungen von Agar eine Fortsetzung folgt und er wirklich aufrichtig ist, kann er eine ähnliche Rolle wie de Klerk in der Türkei spielen. De Klerk war verantwortlich für die Misshandlungen der Schwarzen und die gesamte Apartheidpolitik. Auch was Agar in den neunziger Jahren gemacht hat, ist uns allen bekannt. Ich kann von hier aus nicht genau wissen, was Agar zu tun versucht, aber wenn er die Rolle der Klerk spielt, könnte das wichtig für die Türkei sein. Deshalb ist auch die Gründung einer Wahrheitsfindungs- und Gerechtigkeitskommission wichtig."

Kritik an der AKP

Die Verlautbarungen Agars hätten zumindest eine Diskussion eingeleitet, teilte Öcalan mit und rief die AKP-Regierung dazu

auf, so mutig wie Agar zu handeln und die Initiative zu ergreifen. Außenminister Gül habe verschiedene negative Erklärungen abgegeben, die er nicht richtig finde: "Was sollen wir noch machen? ‚Waffenstillstand‘ hieß es, diese Phase wurde begonnen. Und ich habe meinen Part daran erfüllt. Ich stehe immer noch hinter dem Waffenstillstand. Ich glaube auch, dass die PKK ihren Part erfüllt. Auch sie stehen hinter diesen Entwicklungen. Niemand sollte sich auf dem Waffenstillstand ausruhen. Die Kurden verfolgen keinen nationalstaatlichen Nationalismus mehr. Die PKK hat sich vom Nationalismus entfernt."

Warnung vor Faschismus

Ein auf dem Nationalstaat basierender Nationalismus werde dagegen von Barzani verfolgt. Das im Nordirak von den USA installierte staatsähnliche Gebilde entwickle sich Schritt für Schritt zu einem Nationalstaat. Die KDP arbeite auch daran, Parteien im Iran, in Syrien und in der Türkei zu gründen. In dem neu entstehenden Staat werde es dazu kommen, dass die Familien, die die Reichtümer in ihrem Besitz halten, noch reicher werden. Die Ausbeutung der Normalbevölkerung werde dagegen fortgesetzt. "Dieser Punkt ist mir sehr wichtig. In der Türkei ist der Nationalstaat auf höchster Ebene angelangt. Ein Beharren auf dem Nationalstaat wird nach dieser Etappe zum Faschismus führen. In Spanien und Deutschland haben ähnliche Prozesse stattgefunden. An die

Katastrophen, die Hitler und Franko angerichtet haben, erinnert sich die gesamte Menschheit. Erst nachdem Millionen Menschen den Tod gefunden hatten, konnte der Nationalstaat und der Faschismus als seine letzte Entwicklungsstufe überwunden werden. In der Türkei tragen bestimmte imperialistische Kräfte bzw. ihnen bewusst oder unbewusst dienende Kräfte, also die Vertreter des Nationalstaates, dazu bei, dass die Türkei diesen Weg einschlägt. Deniz Baykal [CHP-Vorsitzender] weiß nicht, was er tut. Das beste Beispiel dafür, dass der Nationalstaat keine Lösung darstellt, ist der Palästina-Israel-Konflikt. Die Auseinandersetzungen hören nicht auf, jeden Tag sterben Menschen, es kommt nicht zu Frieden. Aus diesem Grund kann das Nationalstaatsmodell keine Lösung für die strukturellen Probleme im Mittleren Osten sein.”

Schiitisch-kurdische Föderation im Süden

In Südkurdistan bestehe eine schiitisch-kurdische Allianz, die von Talabani angeführt werde, erklärte Öcalan weiter. In der Praxis bestehe eine schiitisch-kurdische Föderation. Der Iran unterstütze eine solche Macht natürlicherweise, ebenso wahrscheinlich China und Russland. “All diese Entwicklungen sind gefährlich für die Region. Es kann zu einem Chaos kommen, aus dem es keinen Ausweg gibt. Anstelle der seit der Zeit von Yavuz bestehenden 500-jährigen kurdisch-türkischen Allianz tritt

allmählich eine schiitisch-kurdische Allianz. Die Basis verschiebt sich. Wird das nicht gesehen? Mit dem Nationalstaatsmodell können weder Syrien noch Iran oder ein anderer Staat es mit den USA aufnehmen. Saddam hat sich gegen die USA gestellt, was aus ihm geworden ist, ist bekannt. Ich glaube auch nicht, dass das, was im Irak im Namen des Widerstandes unternommen wird, zum Erfolg führen kann. Gar nichts machen, weil die Macht der USA schon ausreicht, kann auch nicht richtig sein. Die Macht und die Politik der USA in der Region muss man sich vor Augen halten. Mein Vorschlag ist es, über eine Konföderation der Zivilgesellschaft den nationalstaatlichen Nationalismus zu überwinden.”

Staat soll auf Waffenstillstand eingehen

Auch nach Ausrufung des Waffenstillstandes durch die PKK habe es den gesamten Oktober über Militäroperationen gegeben und Menschen seien zu Tode gekommen. “Ich will, dass kein einziger weiterer Mensch stirbt. Auch die Armee profitiert nicht von diesen Operationen. Auf diese Weise kann es zu keiner Lösung kommen. Es ist nicht möglich, die PKK durch Krieg zu vernichten.” Die Türkei müsse bis zum Frühjahr auf den Waffenstillstand antworten: “Wenn das nicht geschieht, kann ich auch nichts mehr machen. Ich kann bereits jetzt sagen, dass wenn es bis zum Frühling nicht zu positiven Schritten

kommt, werde ich mich bei allen Freunden entschuldigen. Dann bleibt mir nur zu sagen, dass ich alles getan habe, was in meiner Macht steht, aber es hat nicht ausgereicht. Und sie werden selbst entscheiden, was sie danach machen. Niemand soll behaupten, dass ich die Verantwortung trage. Wenn weiter auf Vernichtung gesetzt wird, werden sie kämpfen, um sich selbst zu verteidigen. Wenn wirklich eine Lösung gewollt wird und die notwendigen Schritte gesetzt werden, dann werde ich tun, was in meiner Macht steht, um die PKK aus den Bergen zu holen. Aber wenn nichts für eine Lösung getan wird, was kann ich dann noch tun?”

Wer kann wen amnestieren?

Allein eine Generalamnestie führe noch nicht zu einer Lösung der kurdischen Frage, betonte Öcalan. “Eine Amnestie ist nur ein Punkt von vielen in einer Lösung.” Öcalan erinnerte an ein früher veröffentlichtes, aus zehn Punkten bestehendes Lösungspaket: “Wer kann wen amnestieren? Das habe ich bereits früher gesagt, wer wird die amnestieren, die eine Amnestie erlassen? Diese brauchen eine Amnestie ohnehin noch nötiger. Die Wahrheitsfindungs- und Gerechtigkeitskommission wird das aufklären. Die wirklich Schuldigen werden gegenseitig ihre Fehler öffentlich einräumen und um Verzeihung bitten. Nur so kann ein bleibender Frieden gewährleistet werden.”

Quelle: ANF, 10.11.2006, ISKU

HER OÇALAN İRADEYA MİN A SIYASİ YE'

Bİ CAN
Bİ XXİN
EM BİTER
EY
SEROK

Bizim Projemiz Demokratik Komünalizmdir

Özgürlük Notları

Abdullah ÖCALAN

“Her şeyi devletten beklememek gerekiyor. Klasik sol söylemle artık devleti ele geçirecek toplumu dönüştürmenin gerçeği yansıtmadığı ortaya çıkmıştır.

Devlete rağmen toplumu demokratikleştirmek gerekiyor. Bunun yolu da her konuda tüm toplumsal sorunlarla ilgili örgütlenmelerdir. “Kom” ya da “komün” dediğim örgütlenmeler bunu ifade ediyor. Akla gelebilecek her toplumsal olay ve olgu ile ilgili komün şeklinde örgütlenmeler olmalı. Tüm bu sivil örgütlenmeler, Sivil Toplum Konfederasyonu (Demokratik Komünalizm) çatısı altında birleştiğinde muazzam bir demokrasi gücü açığa çıkar.”

AB, Kürt sorununun çözümünde samimi değildir. Türkiye’ye teslim edilmem karşılığında Kıbrıs, Ege ve diğer bazı finansal konularda taviz peşindeler. Gerginlik bizimle ilgilidir. Teslim edilmem karşılığında verilen sözlerin yerine getirilmemesi nedeniyle yaşanan bir gerginliktir. Bence bu konuda Türkiye ile AB arasında bir anlaşma var. PKK’nin tasfiyesi, Öcalan’ın da bu AİHM kararı ile zamana yayılarak oyalanması ve benim burada İmralı’da tutulmam konusunda anlaşılmış görünüyor. Bu plana göre bir yandan Kıbrıs sorununda Denktaş vb. ulusalcı-milliyetçiler devre dışı bırakılacak; öte yandan biz de Kürt milliyetçisi bir hareket olarak değerlendirilerek devre dışı bırakılıyor. Ama bizim milliyetçilikle yakından uzaktan ilgimizin olmadığı nettir. Bu konudaki görüşlerimiz biliniyor. Kendilerine göre her iki

tarftaki milliyetçi kesimler devre dışı bırakılıp, TÜSİAD vb. kurumların destek verdiği çözümler ön plana çıkarılıyor.

Kürtler için Ermeni tehcirine benzer bir plan tartışılıyor

Daha önce Doğan Güreş’in 1991-92 yıllarında İngiltere’ye gidip yaptığı anlaşmadan söz etmiştim. İşte Türkiye’nin Kürt sorununu şiddetle bastırmasına göz yumulacak, karşılığında İngiltere’nin talepleri yerine getirilecekti. O zaman yaşanan kirliliğe savaşı sürecini herkes biliyor. Bu sürecin Türkiye’ye kaybettirdiği kesin. Şu anda da benzer bir süreç yaşıyoruz. Örneğin şu an Türkiye’nin yarısına yakınının satıldığı söyleniyor. İngilizlerle ticari ilişkiler kuran Türkiye’deki bazı kesimler, Türkiye’nin kıyılarında bulunan emlakların çoğunu İngiltere’ye satmıştır. Yine GAP projesi ile birlikte İsrail, Atatürk barajı

bölgesindeki toprakların yarısından fazlasını satın almıştır ama bunlar kamuoyunca bilinmemektedir. Çünkü görünürde Türk şirketleri almış gösteriliyor ancak bunların arkasında İngiltere ve İsrail bulunmaktadır. Bu konuda Ecevit’in de bazı bilgileri vardı, bunu detaylı açıklamaya ömrü yetmedi. Rahşan Ecevit de bu konuda bir şeyler söylemeye çalışıyor ama tam ifade edemiyor.

Türkiye üzerinde aslında Sevr demek istemiyorum, yanlış anlaşılabilir ama Sevr benzeri bir plan var. Birinci Dünya Savaşı öncesinde Ortadoğu’da Sykes-Picot anlaşması ile yapılmak istenilenler biliniyor. Şu an için Türkiye üzerindeki emperyalist planda Kıbrıs ile ilgili hesaplar var, Ermeni katliamı ile ilgili hesaplar var, Kuzey Irak’taki gelişmeler var. ABD’nin de burada rolü vardır. Kuzey Irakta kurulmak istenen oluşum, Kuveyt, Birleşik Arap Emirliklerine

benzer aileler, hanedanlar tarafından yönetilen, dış güçlere bağlı bir oluşumdur. Bu tür devletleşmeler anti-demokratiktir. İşte son olarak Afrika'da Zuluların yaşadığı bölgede kurulan yapay devleti örnek olarak verebiliriz. Plana göre Şırnak, Hakkari gibi sınırdaki bazı bölgeler de bu oluşuma katılacak. Resmen sınırlar değişmese bile fiilen böyle bir durum yaratılacak. Halihazırda da Kuzey Irak'taki oluşumu yöneten ailelerin bu bölgelerdeki halk ile ilişkileri vardır. Bunların birbirleriyle aşiretsel bağları da vardır. Türkiye'de de bazı kesimler buna destek veriyor.

Tehlikeli fikirler tartışılıyor

Türkiye'deki kamuoyu hatta devletin bazı kesimlerinin de bilmediği şeyler var. Kürtlerin Güney'e sürülmesini dillendirenler bu plana destek verenlerdir. Gündüz Aktan ve Ümit Özdağ gibi ASAM'cılar daha önce bu konu ile ilgili fikirlerini açıklamışlardı. Milyonlarca Kürdün Güney'e sürülmesini savunmuşlardı.

Bu konuda Baykal'a da dikkat etmek lazım. O da benzer tehlikeli fikirleri savunuyor. Ona sıradan yaklaşmamak lazım, tehlikelidir. Özel görevli olduğunu düşünüyorum. Menderes'e attığı tokadı unutmamak lazım. Bir Başbakan'a tokat atmak görevli olmayan bir kişinin yapabileceği bir şey değildir.

Fakat bunların fikirlerinin hayat bulması mümkün değildir. Daha önce de dört milyona yakın Kürt, yerlerinden edildi, büyük şehirlere sürüldü.

Şimdi de İkinci Ermeni tehcirine benzer bir plan Kürtler için tartışılıyor. Bu durum Ermeni katliamına benzer bir tablo ortaya çıkaracaktır. Devletten bazı yetkililerin de söylediği gibi günümüzde böyle bir planı uygulamak mümkün değildir.

Şia-Kürt ittifakından bahsetmiştim. İran buna destek verecektir. Rusya, Çin de bu oluşuma destek verecektir. Böylece Türklerin Orta Anadolu'ya sıkışacağı bir süreç başlayacaktır. Sevr benzeri plan dediğim budur. Bu gelişmelerden Türkler, Kürtler ve Ortadoğu'daki bütün halklar zarar görecektir.

Eski Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök de bu tehlikeli gelişmeleri biraz görmüştü. Döneminde yaptığı olumlu ve demokratik açıklamalar biraz da bu nedenleydi. PKK'yi ve bizi bu planlara engel gördükleri için tasfiye etmeye çalıştılar. Osman ile Botan gibiler bu planı gördüler, bunun çözüm olacağı yanılığına düştüler, bu oyuna geldiler. Hemen biri YNK'ye biri de KDP'ye sığındılar. Burada onlara imkanlar

da tanındı. Yanlarına birer kadın, ev, para verdiler. Bunlar bine yakın kadromuzun da erimesine neden oldular. Ancak zavallı hale geldiler. Osman hala Havva'yı üzerime salıyor. Geçen hafta geldiğinde onun üzerinden kendisi ile ilgili şeyler iletme çalışıyor.

Federasyon talep ettiğimizi sanıyorlar

Mehmet Ağar'ın tavrı olumludur. Daha önce de söylemişim De Clerk'ın oynadığı rolü oynayabilir. Avni Özgürel de yukarıda bahsettiğim tehlikeleri çok iyi tespit etmiş, bu konuda adeta yırtınıyor. O'na ve benzer yazarlara bu görüşlerim iletilebilir. Özellikle Fikret Bila'ya da bu görüşlerim iletilebilir. Köşesinde yazdıklarını okudum. Herkes kendi çözüm projesini ortaya koysun diyor. Ama hala beni tam anlayamıyor. Hala federasyon talep ettiğimizi düşünüyorlar. Düşüncelerimi yanlış anlıyorlar. Ben projemi daha önce de ortaya koydum.

fikirlerdir. Bizim bahsettiğimiz projemizin devletin üniter yapısına da bir zararı olmayacaktır. 21. yüzyılda devletin artık minimal düzeye çekilmesi, küçülmesi gerekiyor.

Akla gelebilecek her toplumsal olguyla ilgili komün örgütlenmesi olmalı

Her şeyi devletten beklememek gerekiyor. Devletten maaş alarak, devletin sorunları çözmesini beklemek abesle iştigaldir. Klasik sol söylemle ar-

Çözüm demokratik komünalizmdir

Daha önce Demokratik Konfederalizm, en son Sivil Toplum Konfederasyonu dediğim proje Demokratik Komünalizm olarak da adlandırılabilir. Bizim projemiz budur. Bu projemize göre ulus-devlet demokratikleştirilecektir. Çünkü mevcut ulus-devlet modelinin çözümlenemeyeceği ortada.

İşte Filistin-İsrail örneğini hep veriyorum. Kalıcı bir çözüm bir türlü geliştirilemiyor. Irak'ta yaşananlar ortada. Her gün onlarca yüzlerce insan yaşamını yitiriyor. Yaklaşık üç yüz yıldır ulus-devletlerin kuruluş süreçlerinde ve kendi aralarındaki savaşlardan dolayı çarpıcıdır, yüz elli milyona yakın insan hayatını kaybetmiştir. Ve sonuçta bu modelin bugünkü dünyanın içinde bulunduğu krizi çözmediği görüldü. Bundan çıkışın yolları aranıyor. İşte dünyanın önde gelen sosyologları bu krizi aşma çabası içindeler. Bunlardan

Anthony Giddens, “Üçüncü Yol” olarak adlandırdığı tez ile kapitalizm adına bu krizden çıkmanın çarelerini ortaya koymaktadır. İngiltere Başbakanı Tony Blair bu tezi uygulamaya çalışmaktadır. Yine İmmanuel Wallerstein bu yöntemle bu krizden finans kapitalizmin daha erken bir çözüm üretirebileceği tehlikesini belirtiyor.

Ezilenler kapitalistlerden daha hızlı olmalı

Wallerstein'in ezilenlerin, halkların, sivil toplumun kapitalistlerden daha hızlı davranması yönünde fikirleri var. Ben bunu sistemleştirdim. Süre kısıtlı olduğu için düşüncelerimi yeterince açamıyorum. Ama fırsatım olursa bu tezlerimi çok ayrıntılı bir şekilde hazırlayıp sunabilirim. Bu hazırlığa sahibim. Şimdiye kadar belirttiğim görüşlerim, evrensel çapta dünyaya, Ortadoğu'ya ve Türkiye'deki krizlere çözüm üreten

tık devleti ele geçirerek toplumu dönüştürmenin gerçeği yansıtmadığı ortaya çıkmıştır. Devlete rağmen toplumu demokratikleştirmek gerekiyor. Bunun yolu da her konuda bütün toplumsal sorunlarla ilgili örgütlenmelerdir. Benim “kom” ya da “komün” dediğim örgütlenmeler bunu ifade ediyor. İşte kadın sorunu ile ilgili, çevre sorunları ile ilgili, azınlıklarla ilgili vb. akla gelebilecek her toplumsal olay ve olgu ile ilgili komün şeklinde örgütlenmeler olmalı. Tarımsal komünler, köy komünleri, mahalle komünleri vb. çoğaltılabilir. Yine basit bir örnek gibi görünebilir ama örneğin “Meşe Ağacını Koruma, Çoğaltma Dernekleri” kurulabilir. Her köyde yüzlerce meşe ağacı dikmek çok önemli ve faydalı olabilir. Bütün doğamızı ormanlaştırabiliriz. Tüm bu sivil örgütlenmeler, Sivil Toplum Konfederasyonu veya Demokratik Komünalizm çatısı altında birleştiğinde muazzam bir demokrasi gücü açığa çıkar.

Türkiye’de solun yaptığı kepezaliktir

Reel sosyalizmin ve milliyetçi yaklaşımların günümüz dünyası sorunlarına çözüm getirmedeği görülmektedir. Dönüşüm dergisinde Mahir Sayın, bizim demokratik komunalizm projemizi liberallerin bakış açısı olarak değerlendiriyor. Bu yanlıştır, ucuz eleştiridir. Bunlar liberalizmden de anlamıyorlar aslında. Kendisine Lenin ile Kropotkin arasındaki tartışmaları okumasını tavsiye ediyorum. Kropotkin Lenin’e “**Sovyet örgütlenmesi bürokratikleşirse büyük bir yozlaşma ortaya çıkar**” demişti. Kropotkin ile Lenin arasındaki diyaloglardan yararlanabilirler. Ancak Kropotkin’in anarşizmi de sorunları çözmeye yetmez. Birikim dergisi vb sol adına hareket eden çevreler, 30 yıldır sadece tartışma yürütüyorlar. Ancak bu tartışmalardan Türkiye’nin temel meselelerine dönük bir çözüm üretmiyorlar. Somut çözüm önerileri neyse onu ortaya koymalıdır artık. Sadece tartışmalarla olmaz. Siyaset, günün 24 saatinde yoğunlaşarak, düşünerek çözümler üretme sanatıdır. Önemli olan çözüme götüren bir sentez yaratılmasıdır.

AKP gibi bir partinin -iki yılda kurulmasına rağmen- sağladığı başarıyı bunlar 30 yıldır başaramadılar. Türkiye’de solun yaptığı siyasi kepezaliktir. Bunlar kendi çevreleri ile sınırlı, dar gruplardır. Reel Sosyalizmin etkilerinden kurtulamadıkları için bunu başaramıyorlar. Milliyetçi ve totaliter devletçi zihniyetin insanı ve toplumu körleştirdiği açıktır. Benim bahsettiğim komünal örgütlenme ile toplum ve bireyin

zihni, beyni, gözü ve gönülü açılacak, gürül gürül akacaktır. Bu komünal örgütlenmeye katılacak olanların da yüreği ve cesaretinin olması gerekir.

Bu ateşkes süreci son şanstır

Ateşkes sürecine gelmek istiyorum. Şu anki süreci sağlıklı görmüyorum ancak dört-beş ay daha üzerimize düşeni yapmaya çalışacağız. Fakat işte bir radyoyu bile bana çok görüyorlar. Yine mektuplar verilmiyor veya nadiren verilse de içinde bir iki cümlelik olan mektupları veriyorlar.

Bu uygulamaların çözüme, barışa hizmet etmediği açıktır. Öte yandan operasyonlar da devam ediyor. Bunun bir oyun olma ihtimali her zaman var. Diyarbakır’daki karanlık patlamayı biliyorsunuz. Hala devletin içerisinde barışı istemeyenler var. AKP de bu konuda üzerine düşeni yapmıyor. Cumhurbaşkanlığı seçimi karşı-

lığında bu süreci bir pazarlık aracı olarak kullanabilir. Bu tehlike göz önünde bulundurulmalıdır. Bu sürecin bir oyun olduğu anlaşılırsa, şayet imha amaçlı yeni bir yönelim ortaya çıkarsa yine milyonlarca insanımızın yerinden sürüleceği bir süreç başlarsa o zaman ben de devre dışına çıkar ve Kürt halkına derim ki, bunun karşısında ne yapacağınıza kendiniz karar verin. Topyekün direnme mi olur veya Güney’e mi ya da Doğu’ya İran’a mı göçersiniz buna siz kendiniz karar vereceksiniz. Bu konuda benim sorumluluğum olmayacaktır.

Bu nedenle bu ateşkes süreci son şanstır ve iyi değerlendirilmelidir. Başarısı için herkes çalışmalıdır. DTP, aydınlar, bizimkiler herkes bu sürece sorumlu yaklaşmalıdır. Daha önce önerdiğim Güney Afrika deneyimine benzer Hakikatleri Araştırma ve Adalet Komisyonu gündeme alınmalıdır. Kalıcı barış ve çözümün sağlanması bu temelde olacaktır.

Bir Kürt Dil Kurumu şimdiye kadar oluşturulmalıydı

Daha önce de söylemiştim. Kürt dili ile ilgili kurumlaşmaların olması gerekir. Bir Kürt Dil Kurumu şimdiye kadar oluşturulmalıydı. Atatürk bile ilk

iş olarak hemen Türk Dil Kurumunu kurmuştu. Kürtler de buna benzer bir kurumlaşmaya gitmelidirler. Kürt dili üzerindeki bu baskılar ateşkes, demokratik çözüm ve barış sürecinde son bulması gereken uygulamalardır ama devam ediyor. Bu tartışmalar devletin politikasından bağımsız değildir.

Avrupa'nın Genç Xelil'i Artık Bir Gerilla

Gençlik

Berxwedan NİSEBİN

Xelil Jêhat, Bingöl Solhan doğumlu, 23 yaşında. Yaklaşık altı yıldır bulunduğu Avrupa'da 2002 başlarında PKK'ye katıldı. Fransa'nın Marsilya, Hollanda'nın Den Haag, Almanya'nın Dortmund ve Berlin kentlerinde dört yıl gençlik çalışmalarında yer aldı. Uzun yürüyüşler, kongreler, festivaller, geceler, açlık grevleri, eylemler ve aklınıza gelen her şeyde iz bırakan Xelil, geçtiğimiz günlerde gerilla alanlarına ulaşmadan önce bize konuştu.

- Seni mücadeleyle çeken şey neydi?

- Cevap belki klasik olabilir ama başta beni çeken noktalardan başlıcası değerler noktasıydı. Özellikle de şehitler... Çünkü yakın akraba çevresinde harekete katılım durumu söz konusu...

Bir de Avrupa'ya geldikten sonra kısmi komite düzeyinde olsa bile küçük çalışmalarım da oldu. O dönemde arkadaşların gidip gelmesi, yaklaşımıdır, duruşudur, ilişkilensidir, yaşam ilişkileri beni etkiledi. Geçmişte partiye duygusal bağlılığım vardı ama pek tanıımıyordum. Kadro yaşamını, özelliklerini, ilişkilenseni tarzını bilmiyordum. Bu etkenlerle yoğun bir yoğunlaşmadan sonra katılım sergiledim. Çünkü ben aniden duygusal katılım istemedim, yaklaşık 2 ay derin bir yoğunlaşma

yaşadım. Olasılıklar üzerinde çok durdum. Bir yoğunlaşma sağladım ve net bir karara vardım.

- Uzun zamandır Avrupa'da faaliyet yürütüyorsunuz. Yaşadığınız ilginç olaylar var mı?

- Bu beş yılda hem komik hem zorlayıcı, aynı zamanda böyle kötü demiyeyim de zorlu geçen günler de oldu. Ama şuna her zaman inandım: Bu harekette yaşadığım en

zor günler, benim için en güzel günlerdi. Bana göre zorluk bu hareketin en güzel yanlarından bir tanesidir. Kendini daha iyi tanıyorsun. Sonrasında zorlukları aşabilecek güce ulaşabiliyorsun.

Zorlanmayı en çok Den Haag pratiğinde yaşadım. Yoğun bir koşuşturmaya vardı, sonuç da aldık ama bireysel anlamda zorlanmayı da yaşadım. Dortmund'da da zorlandım.

En güzel anlarımı arkadaşlar ortamında yaşıyor-

dum. Çünkü kendimi en rahat hissettiğim, rahat ilişkilendiğim, yine kendimi en moralli, coşkulu hissettiğim ortamdı. En mutlu günlerimi yoldaşlarla birlikte olduğum zaman yaşadım.

Yaşadığımız komik anlar da vardı tabi. Mesela bir gün genç bir arkadaşını partiye katmıştık. Ailesi her tarafta beni arıyor. Bir gün manavın ordan cephe çalışanı arkadaşla birlikte geçerken kendimize ayva aldık. Ayva yiye yiye giderken, adam pat diye karşımıza çıktı. Yurtseverlerin yoğun olduğu bir yerd. Adam beni görünce ben hemen ters tarafa doğru koştum. O da bana doğru gelirken, bu sefer cephe çalışanıyla karşılaştı. Cephe çalışanı şaşkın bir vaziyette elini uzatarak **“Hevalê Hamit ayva yer misin?”** dedi. Adamın sinirleri zaten tepesinde. **“Ben zaten oğlumu vererek ayvayı yedim, ayvayı versen ne olacak?”** dedi.

Yine böyle bir genci katmıştık, dernekteydik, ailesi geldi. Yoğun baskı uyguluyorlar, aile saldırma gi-

rişiminde bulunuyor. Tabi o arada kadın bağırdı, kendisini salona attı, benle adam tek kaldık. Sonra tüm akrabaları falan odaya geldi. Kadın da dışarıda bayılmış. O esnada bir çalışan geldi. **“Kadın senin yüzünden bayılmış. Kadın ölüyor, kimse müdahale etmiyor”** dedi. Ben kadını yerden kaldırdım, kendisine gelmesi için ellerini ovalıyorum. Adam geldi, **“o pis ellerini kadının ellerinden çek”** dedi. *(Burada uzunca gülüyor.)* Bi baktık kadın kaktı. Demek ki rol yapıyormuş.

- Mücadeleye katılmadan önceki Xelil ile şimdilik Xelil’i nasıl değerlendiriyorsun?

- Geçmiş alışkanlıklar, sistemin kazandırmış olduğu kişilik özellikleri, eski geleneksel feodal yaklaşımlar, Kürt kişiliğinin temel geri bazı yanlarının olduğu ortada. Ama dört senelik bir pratikten sonra belirli bir olgunlaşma durumu da yaşadım. Kısmi ola-

rak değişim dönüşüm yaşandı tabi. Ama özellikle bu zihniyet, anlayış anlamında değişim dönüşüm yaşanması gerçeği ortada olsa da kendimi de zorluyorum yani. Aşma noktasında büyük bir gelişmenin de olduğunu söyleyebilirim. Çünkü hareket içerisinde kalan bir bireyin kesinlikle kendisini değiştirmesi gerekiyor. Toplum örnek olabileceğinden Apocu karakteristik özelliklere sahip olmaya çalışması gerekiyor. Yaşam, ahlak, üslup vb. birçok noktada kendimde bir gelişimi, değişimi sağladığıma inanıyorum. Yüzde yüz değişmesek de düşünsel anlamda, kendimi ifade anlamında bir değişimi yaşadım.

- Avrupa gençlik çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsun?

- Avrupa’da yoğun bir gençlik potansiyeli var, gerçekten de mücadeleye bağlı on binlerce genç var. Özellikle bunu festivallerde, merkezi yürüyüşlerde çok rahat bir şekilde

uzun yürüyüşte...

görebiliyoruz. Ben şuna kesinlikle inanıyorum: Avrupa halkının sevgi anlamında, inanç, bağlılık anlamında PKK ve Önderliğinden kesinlikle bir kopuş yaşadığına inanmıyorum. Bazı kesimlerde aşırma durumu olsa da, bizim temel öz dinamik gücümüzde, temel yurtsever tabanımızda bağlılık anlamında hiçbir tereddütün olmadığını söyleyebilirim. Bizim dışımızda örgütlenen, işte boynunda Önderliğin kolyelerini, Kürdistan bayrağını taşıyan, yine evinde odasında parti bayrakları, Önderlik resimleri bulunan binlerce aile var. Ama resmi anlamda bizimle ilişki söz konusu değil. Önemli olan, bu yoğun gençlik potansiyeline hitap etmek, örgütlemek, eyleme geçirmek, bu anlamda bilinçlendirmektir. Yani gerçekten de çok dar kalma durumumuz var. Tabi bunları örgütsel sorunlarla, kadrosal, yönetsel sorunlarla, genel süreçle insan dile getirebilir ama dediğim gibi bu yoğun gençlik potansiyelini örgütlemek için temel çalışma tarzlarının ele alınması gerekiyor.

Yaklaşık dört senedir aslında yoğun bir çalışma ve pratik durum yaşandı. Örgütün en zor günlerinde, dağılıma pozisyonuna geldiği bir dönemde bile bu olumsuz atmosferden çıkarak kendisini toparladığı bir dönemde Avrupa gençlik hareketi kısmi de olsa kendi rolünü oynadı. Ey-

lemleriyle, pratiğiyle, örgütlülük düzeyiyle, harekete kadro kazanmasıyla rolünü oynadı. Dönem dönem kısmi anlamda böyle pratikten kopma, gerileme durumu yaşansa da ben özellikle son ortaya çıkan yeniden yapılandırma çalışmalarıyla beraber Avrupa gençliğinin genel karakterine, özgün ve yerelliğine indirgeyerek, her bireyin kendi kişilik karakterine göre bir yaklaşım sergilenerek atılımda bulunulabileceğine inanıyorum. Avrupa gençliği teknik, teknolojik yaratıcılığı göz önünde bulundurularak, örgütsel araçları yaratıcı bir şekilde kullanarak bence gençlik örgütlenmesinde ciddi bir zorlanmayı yaşamayacaktır.

Binlerce Kürt genci kendisini PKK'li ifade edebiliyor. Gittiğim ev-

lerde, okullarda, gimnazumlarda, hauptschule'lerde o hiç tanımadığımız genç kızlar, erkekler Önderliğe yönelik bir söz ya da PKK'ye bir laf edildiği zaman bile müthiş bir refleks gösterip kavgasını verebiliyor. Ama gençlik örgütü ile olan bağlılıkları, ilişkileri hangi düzeydedir? Gençlik hareketi bunu sorgulamalıdır. Yani ilişkilene, yaklaşım boyutu, örgütleme, gençliği eğitme, bilinçlendirme ve bu anlamda harekete geçirme, harekete kazandırma asıl temel so-

runlardır. Böyle bir yaklaşım sergilenirse, ciddi bir örgütlenme durumu yaratılabilir.

Ateşkes sürecini ve neden bu süreçte ülkeye gittiğinizi yada HPG'ye katıldığınızı birzarda arkadaşlara bir hassa arkadaşlara ülkeye ateşkes var. Ülkeye gidiyorsunuz dağ gidiyorsunuz?

- Yaklaşık yedi senedir barış mücadelesi yürüten ama savaş içerisinde, savaşı günlük yaşayan bir örgüt gerçekliğimiz var. Geçmiş ateşkes süreçlerinde de görüldüğü gibi ateşkes süreci bu örgütün en zorlu, en hassas, en dikkatli yaklaştığı bir dönemdir. Özellikle bu son ateşkes ve kendisine göre farklı uluslararası yönleri, yine iç yönleri olmakla beraber ciddi bir etki yaratma durumu da

söz konusu. Yani bu anlamda gerilla, Kürt gençliğinin dünyası olabilmeli, hayali olabilmeli. Her gencin kendisini geliştirebileceği, en iyi ifade edebileceği, irade haline getirebileceği, bu anlamda ulusal görevlerini yerine getirerek tarih karşısında her zaman haklı, kararlı bir yürüyüşün sahibi olabilmesi için her gencin kendisini gerilla saflarında özgür bir şekilde ifade edebilmesi, kendisini yaratabilmesi gerekiyor.

Barış mücadelesinin geliştirilmesi açısından dağların önemli olduğunu düşünüyorum. Kürtler tarihten beri her zaman kendi özgürlük mücadelelerini dağlarda vermişlerdir. Ve dağlarda kısmi anlamda sonuç almışlardır, kazanmışlardır. Kısmi haklar elde etmişlerdir. Bu, mücadele sonucu yaratılan bir şeydir, değerlidir. Yine Kürt halkının, Kürt özgürlük mücadelenin de kendisini en iyi ifade ettiği, en büyük sonuç aldığı yer yine gerilladır. Bu anlamda özellikle son dönemde Kürdistan

gençliğinin hem savaşta hem barışta kendisini en iyi ifade edebileceği yer Kürdistan dağlarıdır. Bence her Kürdistanlı gençliğin hayali, dünyası, manevi yeri, kendisini en iyi bulacağı yer Kürdistan dağlarıdır. Önderliğin de Kürdistan dağlarına yönelik 40 yıllık hayalini dile getirmesi var.

Bir de Kürdistan dağlarının her karış toprağında binlerce arkadaşımızın, şehidimizin kanı vardır. Orada yaşanacak devrimcilik benim açımdan büyük bir gelişmedir.

Kürdistan gençliğinin kendisini kesinlikle hazırlaması gerekiyor. Gerekirse Kürdistan dağlarında en görkemli savaşı, direnişi gösterebilecek kapasiteye sahip olabilmeli. Gerekirse de Ankara'nın göbeğinde barış militanı olabilmeli. Yani böyle çift pozisyonlu kendisini hazırlamalıdır.

Başta da söyledim: Barış mücadelesi yürüten ama iki pozisyonda olan bir gerçekliğimiz var. Hala da savaş devam ediyor, arkadaşlarımızı şehit düşüyor. Daha geçtiğimiz günlerde Avrupa'dan katılan, birlikte faaliyet yürüttüğümüz Nurhak (Soner Güzel) arkadaş şehit düştü. Yani bu anlamda dağların yeri, benim için çok kutsal... Bu ateşkes sürecinde Kürdistan gençliği dağlara akmalı. Önderliğin de gerillanın 50-100 bin sayısına çıkarılmasına yönelik belirlenmesi var zaten. Dağlar, gerilla bizim açıımızdan özgür yaşamın teminatı ve yeridir.

- Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'a bağlılık çokça söylenen bir şey. Bağlılık nedir sence?

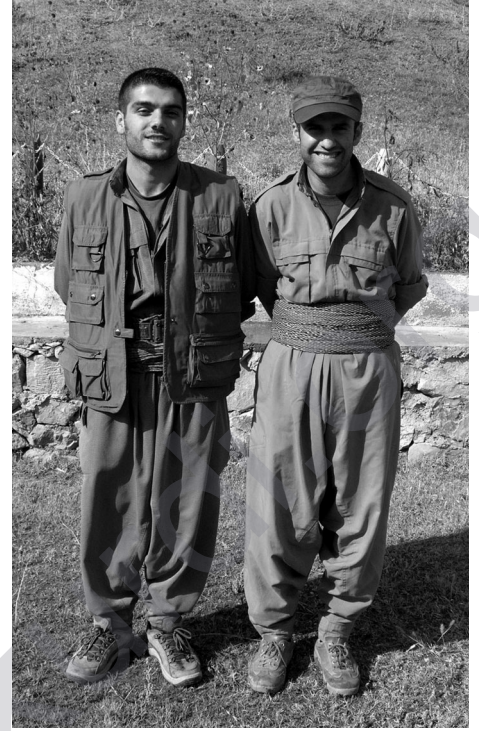
- Önderlik **"beni sevmek demokratik mücadelenin daha çok geliştirilmesiyle olur"** diyor. Körü körüne duygusal bağlılıktan ziyade Önderliğin düşüncesi, felsefesi, ideolojisi çerçevesinde ciddi bir pratik sergileme, sonuç alma durumu yaşadıkça

bir anlam ifade eder. Milyonlarca insan Önderliğe bağlı olduğunu söylüyor. Ama Önderliğin mevcut durumu, tecridin sürmesi, biraz da bizim zayıflıklarımızın sonucudur. Bu anlamda Önderliğe bağlılık büyük bir çaba, çok büyük bir emek, fedakarlık, kararlılık istiyor. Bence Önderliğe bağlılığı yoğun bir pratikle kendisini verme, değişip dönüştürme, Önderliğin savunmalarında ortaya koyduğu vicdan ve zihniyet devrimiyle beraber kendisini yaratan bir kadro gerçekliğinin ortaya çıkması ve topluma taşırılması gerekiyor. Bence Önderliğe bağlılık bu temelde ama hiç kimse bu harekette kimsenin bağlılığını sorgulamaz. Herkesin kendisine göre bağlılık durumu var.

- Giderken Avrupa gençliğine ne söylemek istiyorsunuz?

- Avrupa'nın birçok bölgesinde kaldım, yüzlerce genç tanıdım. Özellikle bu anlamda bedel vermiş, mücadeleyi sahiplenen, mücadelenin gelişimi için çaba harcayan, bu anlamda gece gündüz hiçbir bireysel kaygı gözetmesizin mücadele etrafında toplanan bir gençlik durumu da söz konusu, belirli bölgelerde.

Başta gençlik çalışmalarında yer alan komite arkadaşların, yarı profesyonel çalışan arkadaşların Kürt sorununun çözümü dayattığı bir dönemde, Önderliğe yönelik tecridin yoğunlaştığı bu süreçte, ateşkesi de göz önünde bulundurarak, yoğun bir örgütlülük, eylem ve pratik süreci yakalaması gerekiyor. Ama başta özellikle katılım noktasında Avrupa'da ciddi bir yetersizlik var. Bence Kürdistan gençliğinin Avrupa'da en başta yapması gereken şey katılımdır.

Kürt gençliğinin yeri Kürdistan dağlarıdır. Gençlik Kürt özgürlük hareketi etrafında kenetlenmeli, örgütlenmeli, kendisini geliştirmelidir. İster sanal alemde olsun ister günlük pratik yaşam içerisinde olsun gençlik hareketiyle ilişkilenerken, büyük bir örgütlülük potansiyelini ortaya çıkartarak, gelişme durumu yaratabilmeli Kürt sorunu halen bir çözüme kavuşmuş değil. Bunun mücadelesi hala veriliyor, hala şehitler veriliyor. Önderliğin tecridi hala sürüyor. Bence herkes bu temelde kendisini geliştirmeli, katmalıdır. Avrupa'da gençliğin ciddi bir erime durumu söz konusu. Gençliğin kendi özünü, kimliğiyle buluşmasının zamanı geldiğini düşünüyorum.

Bu temelde bütün Kürdistan gençliğinin mücadeleye daha çok katılım sağlamasını, kendisini ideolojik, felsefik ve teorik anlamda geliştirmesini ve kendi özünü yakalama noktasında kimliğine sahip çıkması gerektiğini belirtiyor, bütün arkadaşlara başarılar diliyorum.

BİZ, BU YENİ ÇAĞIN ÇOCUKLARI

**Biz, bu yeni çağın çocukları,
kopuyoruz babalarımızın boyunduruğundan,
savaşmak ve kazanmak için kaldırdık yumruklarımızı,
başlatmak için özgürce yaşamı.**

**Biz, bu yeni çağın çocukları,
bu öfkeli topraklarda yetişenler,
kırbaç ve boyunduruk altında çalışanlar,
bize artık zincirlerle boğulmak yok.**

**Biz, bu yeni çağın çocukları,
acılar içinde doğmuş kardeşler,
yöneldik haklı, doğru bir amaca,
babalarımızın yasalarından daha soylu.**

**Bu kanlı dünya savaşında
Zafer ezilenlerden yana,
güçlü, sınımsız zafer,
özgür yürek, özgür kafa.**

**Gençlik kızgın, güçlü, atılgan,
köle gibi yaşayamaz bundan böyle,
hıçkırığa, gözyaşına, didinmeye paydos,
paydos bu toprağın çocuklarına.**

**Biz, bu yeni çağın çocukları,
atılacağız yeni kavgalara,
sevgiyle yeşeren yaşamımızla
ödeyeceğiz bedelini özgürlüğün.**

Migjeni

**Seni saygıyla anıyoruz Nurhak yoldaş...
Annin mücadelemize önderdir!**

KOMALÊN CIWANAN EWROPA

Şehit Soner GÜZEL(Nurhak ERDAL) arkadaşın ailesine

Özgürlük hareketimizin yiğit militanlarından Nurhak arkadaşın şahadet haberini almış bulunuyoruz. Aldığımız her şahadet haberi kuşkusuz bizim için acı vericidir. Fakat Nurhak arkadaşı yakından tanımış olmamızdan kaynaklı olarak onun şahadet haberi hepimizi büyük bir acıya boğmuştur.

2003 yılında parti saflarına katılan Nurhak arkadaş Avrupa alanında iki yıla yakın bir süre çalışma yürüttü. Bu süreç içerisinde Nurhak yoldaşı tanıyan her arkadaş, mutlaka onun saf ve duru bağlılığından, yoldaşlık ruhundan ve mücadele coşkusundan etkilenmiştir. Gittiği her alanda herkesten daha fazla çalışmak ve sonuç yaratmak, Nurhak arkadaşın çalışma tarzıydı. Hiçbir hesap yapmadan, katıksız bir yürekle yoldaşlarına değer veren bir arkadaşımızdı.

Bizler arkadaşları olarak Avrupa'nın kirlerinden kendisini bu denli uzak tutan çok az insan tanıdık. Ona "beyaz bakışlı delikanlı" dedi kimi arkadaşları. Ve PKK'nin gerçek ruhunu onda yakaladı, onu tanıma şansına sahip olanlar. Onun görkemi veya şaşalı durumunda değil, temiz, saf ve duru bakışlarında gördü. Mütevazı, sevgi dolu yoldaşlığında gördü. Coşkulu çalışmasında gördü. Ve son gidişinde söylediği sözleri bir kez daha herkesi sarsmıştı.

Ona "kendini koru" yani erken şehit düşme demişlerdi yoldaşları. Çünkü tanıyorlardı. Her eylemde en önde olan, her kavgada öne atılan Nurhak oluyordu.

Kısaca arkadaşları olarak onu tanımış olmamız, kaybindan çok büyük bir acı duymamızın bir nedenidir. Ama aynı zamanda onun yoldaşları olmak, onunla aynı idealleri paylaşmış olmak da en büyük onurdur bizim için. Çünkü özgürlüğü kesinleştirene kadar aynı yolda yürümek ve mücadeleyi özgürlükle taçlandırmak için de en büyük güç kaynağımız yine Nurhak gibi şehit yoldaşlarımızdır.

Kuşkusuz şahadetler, verilen mücadelenin bedelidir. Apocular kendilerini özgürlüğe adayan insanlardır. Kendileri açısından ölüm bitmiştir aslında. Dolayısıyla şehitler karşısında bizim en büyük görevimiz, onların anısına sahip çıkmak, yürüdükleri yolda onların yoldaşı olmaya çalışmak ve uğuruna canlarını verdikleri amaçlarını ne pahasına olursa olsun gerçekleştirmektir. Yani bizim durup yas tutmaya ne vaktimiz ne de hakkımız vardır. O nedenle biz ağlamıyoruz. Yas tutmuyoruz. Fakat acımız büyüyor, sabrımız tükeniyor ve öfkemiz çoğalıyor.

Değerli aile üyeleri!

Şüphesiz acımız büyüktür. Ve acınızı paylaştığımızı söyleme cesaretini de bize fazla görmeyeceğinizi umuyoruz. Çünkü O sadece sizin çocuğunuz değildir. Apocu hareketin en değerli evlatlarından birisidir. Bu halkın en güzide, en yiğit evlatlarından birisidir. Ancak Nurhak arkadaşın şahadetini bizler bir yitiriş olarak ele almıyoruz. Onu her birimiz kendimizde, ruhuyla, yaşam coşkusuyla ve değerlere bağlılığıyla yaşatacağız. Sade ve katıksız yoldaşlığı, kirlenmemiş insan kimliği bizim için temel yaşam özellikleri olacaktır. Amacını gerçekleştirmek bizim yaşam andımız, onur borcumuz olacaktır. Böyle bir evladı yetiştirmiş olmanın onuruna sahip olan ailesi olarak sizlere böylesi bir yoldaşı bizlere kazandırmış olmanızdan dolayı şükranlarımızı sunuyoruz.

Bir kez daha yoldaşları olarak Nurhak Erdal'ın şahsında tüm şehitlere söz veriyoruz: Onların silahları yerde kalmayacaktır. Onların amaçlarını gerçekleştirmek bizim onur borcumuzdur ve bu onura sahip çıkmak yaşam gerekçemizdir.

Ve Nurhak Erdal yoldaşın ailesi olarak sizlerin şahsında tüm şehit anne ve babalarına, halkımıza verdiğimiz sözümüzü bir kez daha yineliyoruz. Sizler özgür bir ülkede özgür bir yaşamı mutlaka elde edeceksiniz!

Şehitler yolumuzu aydınlatan birer meşaledir.

Onlara verdiğimiz söz onurdur. Onurumuzu asla çiğnetmeyeceğiz.

**Şehit Namirin!
Biji Serok APO!**

**29 Ekim 006
Komelên Ciwan Koordinasyonu**

NURHAK

Beyaz Bakışlı Bir Gençti O

Ölümsüzlere

Zilan DİYAR

“Haberi duyar duymaz siciline baktım. Katılım tarihi 2005 olarak verilmişti. Acaba dedim bunu Nurhak’ın kendisi mi söyledi? Yani PKK’ye adım atışının tarihini gerillaya ulaştığı gün olarak mı belirledi? Bu bir ihtimal. Ama ben yine de O’nun Avrupa’da örgüte kattığı değerleri, harcadığı emeği ve buradaki yoldaşlarının yüreğinde açtığı yarayı bilin istiyorum.”

2003 yılının Kasım ayında bir gençlik kampında tanıdım O’nu ilk kez. Yani PKK’ye adımını attığı ilk gün. Gece geç saatte ulaşmışlardı kampımıza. İki kişiydiler. O kalabalık, çılgin ve bambaşka dünyaları olan topluluğun içinde duru bakışlı bu genç dikkatimi çekmişti en çok.

Evet, Nurhak arkadaştan bahsediyorum. Bugün bir arkadaşın bana telefonda bildirdiği genç şehidimiz Nurhak’tan. Belki bunların abartı olduğunu düşünenler olabilir. Ama ben o anı yaşadığım için vicda-

nımda çok rahatım. Yani abartmadan anlatmaya çalışıyorum. Nurhak gibi sade, Nurhak gibi içten ve Nurhak gibi tertemiz sözlerle anlatmaya çalışıyorum.

Kabına sığmaz hayalleri vardı

O bakışlar başkaydı. Ne aradığımı bilen, nerede olduğunun farkında olan ve ne yapılması gerektiğini bilen bakışlardı bunlar. Zaten ilk konuşmamızda hemen gerillaya katılmak istediğini söyledi. Ve bu sözünü gerillaya gideceği güne kadar bıkmadan

usanmadan yineledi.

Eğitimden çıktığında ilk görev yeri de benim çalıştığım alandı. O’nun mütevazılığı, içtenliği, kabına sığmaz hayalleri vardı. Beyaz bakışları vardı. Bilmem, bilir misiniz beyaz bakışları? Yani net bakışlar... Hiçbir sahteliğin ve Sema arkadaşın dediği gibi hiçbir ayartıcı gücün el değdiremediği net bakışlar... Her türlü samimi-yetsizliği kendi beyazlığında eriten bakışlar... Gözlerinden, yüz ifadesinden okunan tertemiz bir dünyası vardı O’nun. Ve gerillaya ulaştığı gün

dağlara anlatacağı gizemli bir dünyası vardı.

Çok sohbet ettik, çok şeyi de anlattı ama ben her zaman O'nun bu anlattıklarından çok daha büyük hayalleri, çok daha derin bir iç dünyası olduğunu düşündüm. Kendisini Avrupa'nın orta yerinde sisteme karşı bu kadar iyi koruyan başka bir arkadaşı görmedim. Yeni olmasından kaynaklı mücadelenin zorluklarından yılan, iradesi kırılan birçok arkadaş da tanık oldum. Ama Nurhak arkadaş bu saydıklarımın hiçbirine benzemiyordu. Sanki kendine bir zırh yapmıştı. Yoldaşlarına olan sonsuz bağlılığından ve gerillaya olan bitmez sevdasından örülmüş sapasağlam bir zırh geçirmişti üzerine. O yüzden Nurhak Almanya'da ilk faaliyet sahasında yakalandığında da ve üç ay zindanda kaldığında da umudunu büyüterek çıkmıştı dışarı. Bakışları hala beyazdı. Hala ışığı kırılmayan pırıltılı gözlerle bakıyordu etrafına. O yüzden Nurhak adı 'kadro' olup da keyfiyeti, samimiyetsizliği, hak arayıcılığını geliştiren bazı kimselerin olumsuz yaklaşımından asla etkilenmedi. O yüzden faaliyetlere çıktığı her alanda gençlerin kısa sürede sevdiği, bağlandığı bir arkadaş oldu. Emeği ve PKK ruhunu taşıyan yaklaşımlarıyla halkının, yoldaşlarının gönlünü fethetti.

Sakin kimse pay çıkarmasın bütün bunlardan kendine. Bunların tamamı Nurhak arkadaşın kattığı ilk günden beri ne istediğini bilen, gerillaya gitmek için her eğitimde önerisini tekrarlayan duruşuyla ilgili idi. Bu kadar kısa sürede PKK'nin ruhunu bu kadar

Şehit Nurhak
(Soner Güzel)

çabuk benimsemesi, kendinde somutlaştırması üzerine çektiği bu delinmez zırhtandı herhalde. O'nu bir araya geldiğimiz tek zaman dilimi olan eğitimlerde gördüğümde bana büyük bir moral aşıladılar. Bilmezdi belki bunu. Hiç söyleyemedim çünkü.

Bizden ayrıldığı gece

PKK'nin ruhunu Nurhak gibi yoldaşlarda gördüm. Yaşanan bütün olumsuzluklara rağmen hedefinden şaşmayan, çevresine insan sevgisi aşıl原因, umudunu yitirmeyen beyaz bakışlı genç-

lerde gördüm. Ve belki de parti yaşantım boyunca yaşadığım en zor süreci onların bu bakışlarına sığınarak, onlara anlattığım ama onlar kadar uygulayamadığım doğruları yaşamaya çalışarak atlatma sözü verdim.

Bizden ayrıldığı geceyi çok iyi hatırlıyorum. Bir moral yapmıştık gidecek olan arkadaşlarımız için. O moralden aklımda kalan en güzel sahne idi Nurhak arkadaşın konuşması. O kadar yalın bir söz vermişti ki. Yaşamı nasıl açıksa, sözleri de o kadar gösterişten uzak ama o kadar anlamlıydı. Eminim içimizde en eski olanlar

bile o sözlerden kendisine bir pay çıkarmıştır. Verdiği kısa ama anlamlı sözün ardından uzun bir sessizliğe bürünmüştü toplantı salonumuz. Herkes hüznünü dağıtmak için dışarda yanan ateşin başında toplanmıştı. Belki de bu kıtada gökyüzünde yıldızlara ilk kez değişiyordu gözlerimiz. Kampta yakılan ateşin kokusu ve yıldızlar dağlara olan özlemimizi biraz olsun giderebiliyorduk.

O gün tüm şarkılarımızı Nurhak için söyledik. O gün ona söylediğimiz şarkılarla tamamlamak istedik yarım bıraktıklarımızı. Ama şunu söylemek zorundaydık:

- Kendini koru heval! Çok tez canlı olma.

Bunun anlamı belliydi: Erken şehit düşme.

Biliyorduk, tanıyorduk Nurhak'ın sevdasını. Her eylemde, her çatışmada, her görevde ilk öne atılanın o olacağını biliyorduk. Çünkü her eylemde ön safi

o tutardı, her görevi şikayet etmeden yerine getirmeye çalıştı. Tek şikayeti vardı Nurhak'ın: Gerillaya gitme önerisinin her eğitimde geri çevrilmesi... Ve nihayet bir gün önerisi kabul edildi. Hepimiz O'nun böyle mutlu olacağına inandık. Uzun yürüyüşte ayak tabanlarını patlatana dek yürüse de, o ayın en yüksek aidatını O toplasa da, festivallere en çok kitleyi O getirse de ve gençlere en iyi öncülüğü O yapsa da, gerillaya gitmeden dinmezdi içindeki dalgali denizler.

Siciline baktım haberi duyar duymaz. Katılım tarihi 2005 olarak verilmişti. Acaba dedim bunu Nurhak'ın kendisi mi söyledi? Yani PKK'ye adım atışının tarihini gerillaya ulaştığı gün olarak mı belirledi? Bu bir ihtimal. Ama ben yine de O'nun Avrupa'da öğüte kattığı değerleri, harcadığı emeği ve buradaki yoldaşlarının yüreğinde açtığı yarayı bilin istiyorum. Burada iki yıl süren dev-

rimcilik yaşantısının tanığı olarak bu bilgiyi düzeltmek istiyorum. O'nu tanıyanlar, ailesi ve oradaki yoldaşları bu yazılanların ne kadar yetersiz olduğunu söyleyecektir kesinlikle. Ama yine de **'bir Nurhakımız vardı. Beyaz bakışlı bir gençti'** diye başlayan sözlerle yoldaşımızın kısa, sade ve herkesin yüreğinde güller açtıran kavgasını bilin istedim.

Elimizde olsa onu meleklerin kanatları altına alır, başını koyduğu taşları pamuk gibi yumuşak yapardık. Elimizde olsa üşüdüğünde güneş olur ısıtır, susadığında vadiler arasındaki bir soğuk su olup akar inerdik dudaklarının kıyasına, özlediğinde yanı başında olurduk. Elimizde olsa bedenine saplanan hain kurşunları ilk çağ savaşçıların kalkanları ile geri püskürtürdük. Orada yanında olsaydık, bedenimizi kalkan yapardık. Ama şu anda ardından gözyaşı döküyoruz. Biliyoruz ki acılarımızın son durağı değil Nurhak yoldaşımızın. Ama yine de bu kadar erken olmasın diye isyan ediyoruz. Biliyoruz ki şu anda taze olan acımız, içimizdeki bir derinliğe yerleştiğinde o zaman Nurhak'ın bize verdiği yalın çalışma sözünü bıraktığı yerden uygulayacağız. Nurhak yoldaşımızın kişiliği ile bütünleşen PKK ruhunu devrimciliğimizin düşmez mevzisi yapacağız.

O'nu seven, tanıyan herkesin acılarını derinden hissediyor, ailesinin O'nun gibi bir insanı yakından tanımanın verdiği haklı gurura, acıya haddim olmadan ortak olmak istiyorum. Kürdistan halkının başı sağ olsun.

GÖKYÜZÜMDE YILDIZ AÇAN

15 Ağustos 1999 tarihinde Kenda Kolê' de hava saldırısı sonucu şehit düşen dört yaşındaki Küçük Beritan'ın anısına...

diyorum ki sen
gülen papatyalar içinde koşuyordun
demirden bir uğultu duyulmadan önceki sessizlikte

diyorum ki sen
sadece dağın ardı sandığımız ufkun tasviri bir hayaldin
çocukluğumuzun ilk heyecanı
marsa yaşam götüren yolları
filozofların sorularına cevap
evrende gizli ne varsa biliyordun

diyorum ki sen
iyilik meleğinin mürekkebinden doldurdun kalemini
kara tahtanın başında
harflerin büyüsünden tabletlere kazınmış dile ad oluyordun

diyorum ki sen
açtın çıplaktın
gözlerini kapatmadan önceki dinginlikte

diyorum ki
seni alıp götürdü melekler
yeni oyunlara katacak bir dünyaya
nereden bulayım gülüşünü
uçurtmamın kanatlarını rüzgar
gülüşünü görmediğim birileri aldı
yıldızlara komşu gözlerinle
bir ağaç soluğu kaddın
kanadın baharda
hiç büyümeyecek bir zamandın
kapısı olmayan bir zaman
küçük yüreğinde saklı kaldım
ben de büyümeyeceğim seninle
hep o çocuk kalarak
çığlık yalnızlığında ydi şimdi gözlerin
göğü sığdırmışcasına sonsuz
gök yutmuşcasına bedenini
tok

aynı göklerde uçan kuşlardan biri demirdi
kanatlarını yolar kuşlardan diğeri
çünkü
kardeşinin katil gövdesinden boşalan uğultu
o hayvani hırlama bozdu büyüyü

Zin Agiri Laleş

Maraş Kimindi?

Şimdi Kimin?

Tarih

Firaz BARAN

“Bütün katliam, yalnızlaştırma, baskı ve işkencelere rağmen Maraşlı Kürtler ulusal mücadelesine sahip çıktılar. Sürgün oldular ama Avrupa’ dan da gerillaya katıldılar. Avrupa’ daki dernek çalışmaları, yürüyüşler, geceler, mitingler ve diğer fedakarlık gerektiren ne iş varsa yaptılar. Pazarçık’ in köylerinin çoğunda şehit mezarları vardır.”

Pazarçıklılar veya Elbistanlılar, “**Nerelisiniz?**” diye sorulduğu zaman “**Maraşlıyız**” demezler. Nedeni şu: Maraşlı olmak biraz günah sayılıyor. Neden günah sayıldığı bu yazıda ve rileriyle ortaya konacak...

Bugün Maraş merkezin nüfusu 230 bini geçiyor. Bunların 15 bini Arnavut, 1500’ü Kürt, diğerleri de Türk’tür. 100 yıl önce böyle değildi. Şehir nüfusunun

önemli bir kesimi Ermeni ve Kürt’tü.

Türkler, 1915 yılında Maraş’ta da Ermenileri katlettiler. Ölenler öldü, kalanlar kaçtı.

Bugün Maraşlı Ermenilerin çoğu Latin Amerika’da yaşıyor. Roj TV’de yayınlanan “**Halklar ve Renkler**” programının editörü *Mehmet Ali Doğan*, Latin Amerika gezilerinde onlara rastladı ve şu bilgiye ulaştı: “**Buenos Aires’te 25 bin, Monte-**

video’da 15 bin ve Sao Paulo’da 5 bin Maraşlı Ermeni yaşıyor.”

1247 Kürt öldürüldü

Maraşlı Türkler, 1915’te Ermenileri kovmuştu. Onların evlerine, imalathanelerine, işyerlerine, çarşısına el koymuşlardı. 1978’de de Kürtlerin başına aynı olayları getirdiler.

24 Aralık 1978’de Maraş’taki Kürt ma-

hallerine saldıran faşist gruplar, 1247 kişiyi öldürdü. Ölü sayısı Adana Sıkıyönetim Mahkemesi'nin dava sahiplerine verdiği "beyaz kitapta" da yer aldı. Katliam öncesi Kürt Alevilerin nüfusu 7-10 bin civarındaydı. Yörükselim, Yavuz Selim, Tekir ve Bahçelievler mahallelerinde yaşıyorlardı. Kentteki ekonomik, sosyal ve kültürel hayatta az nüfuslarına rağmen etkinlerdi. Katliam sonrası Kürtlerin yüzde 90'ı kenti terk etti. Bu insanlar Mersin, İskenderun ve Adana gibi kentlere ve kendi köylerine yerleşti. Onlara ait fabrika, mağaza, ev, arsa ve işyerlerine el konuldu ve çoğunluğunun tapuları katliamı gerçekleştiren kişilere hediye edildi. Cesaret edip kente geri gelenler işyerlerini ve evlerini ucuza satarak ayrıldılar.

"Katli vacip mahi helal!"

Kürt Alevilerin şimdiki nüfusları 1500 civarında. Katliam sırasında güvenlik güçleri hiçbir şey yapmadı, izledi.

Kendi ailesi ve kuzenlerinden 16 kişi öldürülen Kürt sanatçı *Ozan Emekçi*, katliam üzerine şu bilgileri verdi:

"Katliam öncesi ticaretten sanayiye, tıptan tarıma kadar birçok alan önemli ölçüde Kürt Alevilerin eline geçiyordu. Kürtler sosyal, siyasal ve kültürel olarak da aktifti. Aktif olan Kürtler öldürüldü, mallarına el konuldu, evleri işyerleri yakıldı. Kalanların

çoğu da şehri terk etti."

Ozan Emekçi, "katli vacip mahi helal" kuralının Maraş'ta uygulandığına dikkat çekti.

Bu sözlerden şu anlaşılıyor: Katliamla birlikte sadece insanlarımızı değil Maraş'ı da tümenden kaybettik. Maraş Türkleştirildi.

Maraş ve Antep'i kim kurtardı?

1920'de Türkler Kürtlerle bir anlaşma yaptı. "Zaferden sonra bu ülke Türklerin ve Kürtlerin olacak" dediler.

1920-1922 arasında Antep'i kurtaran Şahinbey, Kürt'tü. Atmalı aşiretindendi. Maraş ve Adıyaman'ın kurtarılmasında da en büyük rolü Kürtler oynadı. Atmalı ve Sinemilli aşiretlerine üye Kürtler bu şehirleri kurtardı. Urfa'yı da Kürtler kurtardı.

"Zaferden sonra bu ülke

Türklerin ve Kürtlerin" diyenler yalancı çıktı. Bizim dilimizi yasakladınız. Ülkemizi işgal ettiniz. Bugün örneğin Batman'da bir Türk yoktur. Asker, polis ve memurlar dışında. Ama orada Kürtlerin Kürtçe lisesi yoktur. Son iki yıldır uydu-ruk bir kurs vermişler, o kadar. Ama bu sonucun suçu sadece Türklerin mi? Bence hayır. Biz Kürtler o kadar kavga ettik, savuştuk. İnsan biraz da kendini düşünür, başkalarının oyununa gelmez. Ama nedense bizimkiler hep oyuna geldi.

Katliam Kürt-Türk, alevi-sünni düşmanlığı yarattı

Maraş katliamında hem muhalif Kürtler öldürüldü hem de kent Türklerin egemenliğine geçti. Katliamın ağır sonuçlarından birisi de şu oldu: Kürt-Türk ve Alevi-Sünni düşmanlığı yaratıldı. İnançların ve ulusların bir arada, hoşgörü temelinde yaşayabileceği düşüncesi yara aldı.

PKK ve diğer devrimci hareketlere karşı da devlet kendi yanında bir yanıt vermiş oldu. PKK yeni kurulmasına rağmen 1975'te başlattığı örgütlenme çalışmalarında o dönem Kürdistan'da 13 kent ve bunlara bağlı onlarca kasaba ile yüzlerce köyde taraftar kazanmıştı. Katliam sonrası 13 kentte sıkıyönetim ilan edildi ve PKK kadroları, sempatizan ve taraftarları üzerinde bir gözaltı ve tutuklama furyası başladı.

Pazarcıklılar neden Avrupa'ya geliyorlar?

Pazarcık Maraş'ın bir ilçesidir. 100'ün üzerinde köyü vardır. Bu köyler 1985'te genel olarak 50-150 hane arasında değişiyordu. Pazarcık'ın merke-

zi nüfusu da 25 bin civarındadır. Avrupa'da hemen her ülkede Pazarcıklılara rastlamak mümkün. Avrupa'da 80 binden fazla Pazarcıklı olduğu tahmin ediliyor. Güney Afrika, Japonya ve Kanada'da bile Pazarcıklılar ve Maraşlı Kürtler bulunur.

Bu göç öyküsü kısaca şöyle özetlenebilir:

Maraşlı Kürtler ilk önce 1960'larda Almanya'ya işçi olarak geldiler. O dönem İtalyanlar, Portekizliler, Yunanlılar ve İspanyollar da geliyordu. Bu ülkeler AB'ye girdi, ekonomi ve demokrasileri gelişti. Bu nedenle buralardan gelenlerin çoğu tekrar ülkelerine döndü. Ama Türkiye demokratikleşmediği ve ekonomisi gelişmediği için Maraşlı Kürtler dönmedi. Bu işçi göçü 1980'e kadar sürdü. Buraya gelenlere "işçi" ya da "Almanci" denildi. Buraya gelenler eşlerini, çocuklarını ve yakın akrabalarını buraya getirdiler.

Göçün ikinci bir nedeni de insanların yaşam güvencesinin kalması ve arananlar listesine girmeleri oldu. Örneğin Maraş katliamı ardından imkanı olanlar Avrupa'ya gelerek iltica etti.

Yine 12 Eylül 1980 askeri darbesi ardından da gelenler oldu.

1990 sonrası bu göç katlanarak arttı. Kürtlerin yoğun yaşadığı Elbistan ilçesinde birçok köy boşaltılırken, Pazarcık'ta tehditlerin ardı arkası kesilmedi. Elbistan ve Pazarcık'ta yaşayan alevi Kürtler koruculuğu kabul etmedi. Bunun faturası da köyü terk etmek oldu.

Tabii şunu da belirtmek gerekir: Siyasi yakınlarından yarar-

lanarak Maraş'ın hem ekonomik hem de siyasi olarak ağır olan havasından kurtulmak isteyen çok insan da çıktı. Yani aranmadığı halde oralardan kaçıp kurtulmak isteyenler... Ama yine de insanlar her an öldürülme veya işkence tehdidi altındaydı. Çünkü keyfi uygulamalar çok yaşıyordu. Örneğin 1995 yılında öldürülen Cennetpınarı (Pazarcık) köyünden Hacı Dölek'in evine giren askerler kurşun yağdırıp çıktılar. Hiçbir siyasi hareketle ilgisi olmayan Dölek, aynı anda öldü. Halka korku vermek için bu tür yöntemler sıkça uygulandı.

Maraş bir şehitler yatağıdır

Bütün katliam, yalnızlaştırma, baskı ve işkencelere rağmen Maraşlı Kürtler ulusal mücadelesine sahip çıktılar. Sürgün oldular ama Avrupa'dan da gerillaya katıldılar. Avrupa'daki dernek çalışmaları, yürüyüşler, geceler, mitingler ve diğer fedakarlık gerektiren ne iş varsa yaptılar. Pazarcık'ın köylerinin çoğunda şehit mezarları vardır. Pazarcık Kürtleri PKK ile başlayan ulusal mücadeleye 1977 yılında katıldı. O dönem Apocu hareket olarak örgütlenen devrimciler, hemen tüm köylerde komiteler oluşturmuşlardır. 26 yılda tüm Maraş'ta 400'den fazla gerilla, 1300'e yakın (Maraş katliamı da içinde) sivil insan şehit verildi. Gerillaların çoğu 1991-1994 arasında yaşamını yitirdi. Pazarcık ilçesi PKK ve ulusal mücadeleye öncü düzeyinde komutanlar çıkardı. **Besev Anuş** (PKK'nin ilk kadın

şehididir), **Mustafa Yöndem** (PKK MK üyesiydi, 15 Ağustos eyleminde saldırı grubu komutanıydı), **Şixo Dirlik** (Kürt diplomasisine çok emeği geçti) ve tüm gerillaların ağlayarak uğurladığı **Engin Sincer** buna örnek olarak gösterilebilir.

1994'te bedenini ateşe vererek Kürt özgürlük hareketi içinde büyük yankı yaratan **Bedriye Taş (Ronahi)** da Elbistan'ın Çiftlik köyündendir. Yine bazı köyler vardır ki, her evinde yas ve onur bir arada bulunur. Bu köylerden biri, Elbistan ilçesine bağlı Sevdilli köyüdür. Sevdilli halkı PKK mücadelesine de aktif destek verdi. 1987-88 yıllarından sonra 50'den fazla genç gerilla saflarına katıldı. Katılanların arasında doktor ve mühendisler ağırlıkta olup bunlardan 30'u şehit düştü. Köy, son 17 yıldır düğün halayları yerine sürekli şehit törenlerine sahne oldu. Pazarcık'ın Cimikanlı, Mahsutuşağı, Cennetpınarı ve Pulyanlı gibi köyleri de çok şehit veren köyler arasında yer alır.

Özet olarak şu söylenebilir: Maraşlı Türkler, bu gerçekleri kabul edip Kürtlerden ve Ermenilerden özür dilemelidir. Bu olmazsa toplumsal barış olmaz. Ayrıca Maraş, tıpkı Halepçe, tıpkı Amûde gibi Kürtlerin ortak yarasıdır. Kerkük Kürtlerin elinden alınmıştı ama bugün tekrar Kürtlerin eline geçiyor. Bu haksız uygulamaların olmaması için düşmana değil insanın kendisine hizmet etmesi gerekir. Çok mücadele ve büyük bedeller ödendi. Bu nedenle artık bu işi sonuca götürmeliyiz. Bu da elbirliğiyle olacaktır.

Duvar Ardından Yazılar

Ben geldim! Yalınayak ..usulca..
 Cebimde güvercinler için bir avuç buğday
 Ve gözlerimde pheapûg yakarıları!
 Oradan bu yana eğer
 Kaldıysa bir parça verecek ekmeğiniz
 Üleşmeye geldim!
 Meyman'ım ben..
 Alnımdaki ömür çizgileriyle gelip ulaştım tazeliğinize
 Toprak ve kenger kokulu ellerimle sardım yüreğinizi
 Durmayın! De hadi ısıtın bağrınızı sazınızın
 Ben size geldim göğü parçalayarak!
 Kümyem yok! Gözlerim tek adresimdir..

Deneme

Cengiz ÇELİK

Sincan 2 No'lu F Tipi

"Eğer Kürtçem ile yazsaydım, engellenmeseydi mektubum, neler neler akardı gönül ırmağımdan. Neler damıtırdım ruhumdan. Seni götürebilirdim o zaman dağlarım. Ekmek kokusu tüterdi sınısıcak. Uçurum çiçekleri armağan ederdim her harfimdən."

Ne zaman kalemi elime alıp dış dünyaya bir şeyler karalamaya niyetlensem, aynı boğuk ses çatallanıyor kulaklarımda: **"Sana senin dilinden gayrı dil yasak!"**

Rüyalarını dahi kadim dilin ile resmediyorsun gaip katında. Mekan, kemik ve öğütücü çarklarından ibaret olsa da **"sen seni konuşturamaz, dilin ile ilimlendir ne yazacaksan karanlık dünyamıza"** deseler de asıl bu mekanda sözünün şifresini kırarak çıkmalısın oradan dışarıya.

Keşke bütün dillerden konuşup sarılabilsydim o renk denizi dünyam insanlarına. Zehirim, dillere

değil... Dilimin beni kabul ederek, ben gibi severek ve tınısını ruhunda hissederek yaşamasında **"sakinca"** görmeyenlere de değil... **"Yazamazsın!"** diyenlere doluyum! Oysa biliyorlar onlar da, biliyorlar her insan kendi dilinde duygudur, kendi dilinde özlem, öfke ve ibare kılavuzudur. Buna rağmen olanaksız kılıyorlar kendi dilimden ifadeye kavuşacağım tek satır yazımın dışı açılmasına. Tel örgülerden cehennem, tüm duvarlar yerleşkelelerinde aynı sancının sızısı ile hücum ediyorlar üzerimize! Gereçekler kurt dişi gibi etimize geçiyor, acıya musallat!

"Anlaşılmaz bir dilde yazıldığından...." ya geri çevriliyor ya da "imha" kararıyla ipe çekiliyor, dilimizden mürekkep cümlelerimiz.

Üç binli yıllara doğru, milyonlarca baş, ayak ve gövdeyle koşar adım ilerliyoruz. Ama bak çok sıfırlı pabuç aralığında bile diller yasak, kültürler linç altında... Bir başka sancı var ki sorma! Halksal, vicdani değerlere ağızdan kurşun döken, böylesi taş-zaman zihniyetinden mamul "zavallılık"; çocukların ölüsü üzerinden pazar oluşturuyorsa, dünyam çocuklarını burfanlığa peşkeş çekebiliyor ve buna sessiz kalıyorsa, **"şuursuz toplum-ışksız**

insan" diyerek insanlık nezdinde halkım insanına tek adres "sus" varakası gösteriliyorsa; dilimden dökülen tarihsel yıldız tozu ışıltısını kabullenemez tabi. Mesele çok sıfırlaşmak değil, tarihin rahminden düşen tarihî vücuda saygı duyulması ve O'nun sahiplenilmesi-dir.

◆ Eğer Kürtçem ile yazsaydım, engellenmeseydi mektubum, neler neler akardı gönül ırmağımdan. Neler damıtırdım ruhumdan... Seni götürebilirdim o zaman dağlarım. Ekmek kokusu tüterdi sınısıcak. Uçurum çiçekleri armağan ederdim her harfimdən.

Çıplak... Yalınayak o güzel yarınlarımlarımın hêsinkar çocuklarının parmak izlerini dağlardım satırlarımda. Amed'e, Êlih'e çağırırdım bilcümle yazacaklarımda. Ağdat, Vank, Vartinik, Tujik sêm u sey-rangahlarımız olurdu, olsaydı eğer kalemimin döküğü mürekkepten çıkanlar dilim'ce...

'Her teyr zone xo di vaneno-Her kuş kendi dilinde öter.' Ancak o kuşlar ki boğazlanmanın eşiğindedir; ama bir gün, bir gün her satırı duygularımın dışavurumuna tanelik edecektir mutlaka mektubumun! İşte o zaman gelip alnımdan öpecektir "çatalses" in kilden yürekli, ışkın kokulu sesi..

PAPARAZÎ Û RASTÎ

Çand û Hûner

Piling WELAT

Çand û hûner, carinan weke encama jiyana civakê dertê holê û carinan jî weke binesaziyeke jor, awa û şewazê dide bedena civakê.

Çand û hûnera ku weke encama jiyana civakê, angû şert û mercên civakê tê de ye, azar, bextewarî, bi giştî rewşa hest û hîssên civakê dide diyarkirin, bi giranî klasîk, bi gotineke din gelirî ye. Aliyekî din ê çand û hûnerê, rênîşandan e, yan jî rexnekirin e. Weke mînak, mûzîk, pirtûk û berhemên çandî yên behsa serhildanên beriya tevgera azadiya Kurd PKKê dike, em dibînin ku di nav civakê de rewşa giyanî jî guherî.

ranî trajedîk in û dramatik in. Lê belê bi destpêkirina tevgera PKKê re, em dibînin ku di nav civakê de rewşa giyanî jî guherî. Li gel vê yekê, sînor û formên civakî jî guherîn. Globalîzm, di warê çand û hûnerê de ekolên nû bi xwe re anî. Mînaka vê yekê ya ber bi çav, mûzîk e. Îro roj em bi têgeheke weke sentezkirina mûzîkê ve rast tîn. Bingeha vê, xwe dispêre tev-hevkirina mûzîka rojava û mûzîka rojhilat.

Xaleke din jî ewe ku dema çand û hûner tê gotin, divê mirov tenê bi mûzîkê ve bi sînor negire dest. Ev yek di-

kare nîgarkêşî (wêne-kêşî), nivîskarî, sînema-gerî û yan jî mûzîsyenî be.

Rewşa hemû beşan yek bi yek girtina dest, xebateke pirtûknivîsandinê ye. Ango yek bi yek dibe ku em nikarin hemû beşan bigirin dest, lewma em bi awayeke giştî dikarin rewşa çand û hûnerê vekolin.

Berî hertîştî felsefe lazîm e

Di nêzîkatiyên jî çand û hûnerê re divê em hinekî lêkolîner, lêpîrsîner û rexner bin. Di vî warî de, girîng e ku mirov nêzîkatiyên ciwanên me yên li Ewropayê dijîn, jî çand û hûnerê re vekole.

Eşkereye ku jiyana civakê, tenê bi rengê nameşe. Di jiyandê de hemû reng hene. Lewma awayekî mûzîka rengîn, nivîskariyeke li ser her awayê jiyandê, sînemavaniyeke li ser hemû beşên civakê divê hebe. Lê li gel qebûlkirinê, tenê li ser rengê mayîn, welewe ev reş be yan jî spî, ne rast e. Lê rastiyeke li vir heye, ew jî ewe ku, kîjan mirov dibe bila bibe, herkes hinekî li gorî felsefeya xwe ya li jiyandê, nêzî çand û hûnerê dibe. Mirovekî tenê li arabeskê guhdar bike,

“Weke mînak, mûzîk, pirtûk û berhemên çandî yên behsa serhildanên beriya tevgera azadiya Kurd PKKê dike, em dibînin ku di nav civakê de rewşa giyanî jî guherî.”

mirov nikare behsa felsefaya wî kesî / wê kesê ya baş bike. Ji mirovan re berî hertiştî felsefe lazim e. Nîrxên me yên manevî, îdeolojîk, li ser mirov di warê qebûlîkirin û redkirinê de jî pîvanan datîne. Ev yek bi xwe re nêzîkatiyeke rast ji çand û hûnerê re jî tîne.

Klasîk dengê dîrokê ye

Em îro roj dibînin ku piraniya ciwanên me, zêde hes ji klasîkan nakin. Klasîzma Ewropî jî girîng e, lê berî hertiştî divê em klasîzma xwe, hûnera xwe, çanda xwe bizanin û bijîn, dû re em dikarin dest bavêjin klasîzma cîhanê jî. Çawa ku mirovekî derbarê dîroka xwe de ne serwest be bi şermezari tê nêrin, wisa jî mûzîk, pirtûk û yan jî filmên li ser jiyana civaka berê jî temaşekirin, guhdarkirin û xwendin, bi giştî serwestbûn gelekî pêwîst e. Kesê dîrokê nizanibe, wê nikaribe paşerojê jî, dihatûyê jî ava bike. Lewma bi îsrar, hîskirin û zanîna awa, rewş, hest, fikir û hîssên civakê yên berê ji sedî sed wisa pêwîste ku nebe nabe. Weke mînak dema ku mirov li kilama denbêjekî/dengbêjekê guhdar dike, mirov jiyana wê demê, êş û azar û yan jî bextewariya wê demê hîs dike.

Popûlerîzm û televole

Li gel vê yekê yek ji nêzîkatiyên tewş jî popûlerîzm e. Di vê rewşê de guhdar, temaşevan û xwendekar, ne bi pîvan, lê li gorî liv û tevgera piranî dimeşe. Civakên ku asteya wê ya zanîne qels e, paşdemayîne, bi giranî popûlîterî, paparazîtî pir

pêşkatiye. Mesela li Tîrkiye hûnermendekî pir were guhdarkirin herkes guhdar dike, filmekî raytîng şkandibe, herkes temaşê dike. Hûnermendekî qet eleqeya xwe bi hûnerê re nabe, sirf ji ber ku di çapemeniyê de tê bikaranîn, civak jî li pey diçe.

Di siyasetê de jî, di çapemeniyê de jî û di çand û hûnerê de jî rewşa Tîrkiyê wisa ye. Weke mînak li Tîrkiyê nêzîkatiyeke bi navê `Magazîn` heye ku bersiva vê têgehê li ti devera cîhanê ne li weke ya li Tîrkiyê ye ye. Her wiha dîsa girseya `Televole`. Armanç bi van nêzîkatiyan razandina civakê ye, bêhişkirin, ji hiş-mejî û ramanê dûrxistina civakê ye. Li gel vê yekê, civakame, weke pêşengên vê civakê jî ciwanên me, li hemberî vê nêzîkatiyê rexnegir bin û rê nedin ku civak me jî ber bi vê yekê ve here.

Pîvana hûnerê, divê ne hejmar be, divê naverok û qalîteya wê ya estetîk be. Civakê pêş dixê, yan jî paş dixê? Mirovatiyê xurt dike û yan jî qels dike?

Surrealîzm pêş dikeve

Dîsa li film û Xelekên (Dizi) tîm temaşekirin binêrin, yanî girseyeke bi navê `girseya filmên xelakan` çêbûye. Di pejirand û tercîhên filman de, em li girseya Ewropayê dinêrin, em li pîvanên Ewropayê dinêrin, dîsa tewş e. Mesela filmekî ku behsa êş û janên xelkê Efrîqayê, behsa dîrokekê bike, behsa felsefeyekê bike, zêde nayê temaşekirin. Ev sedema `zêde nayê temaşekirin`ê, bi xirapbûn û başbûna wê re têkildar nîne li gorî min. Fil-

mên aksiyon, polîsiye, kuştin, lêdan, her wiha filmên fantaziyê yên tîkîliya xwe bi rastiya jiyandî tune, soyut (sur-realist), ençama xiyala mirovan, gelek gelek tê temaşekirin. Weke mînak filma Matrix rekor şkand. Li gorî min filmekî xwedî cewher û felsefeyeke baş bû, lê tê de aksiyon, lêdan û fantazî jî hebû, lê gelek kesan ev felsefeya tê de nedîtiye. Yanî ji bo aksiyontiyê temaşê kiriye, sahnayên firîne, lêdanê û wekî din li xweşiya wan çûye.

Hûnermend ji pêşvebirinê berpirsiyar e

Li gorî baweriya min, divê mirov hûnermendên çand û hûnerê jî rexne bike. Ji ber ku film, kaset, CD û yan jî pirtûkeke ku dikeve jiyana civakê de, bi xwe re şekil û şemalakê jî dide jiyana civakê. Yanî dide awayê jiyandî, mirovan bi tesîr dike, hêdî hêdî ew felsefe, ekol û nêzîkatî dibe parçeyeke ji jiyandî. Lewma girîng e ku hûnermend bi berpirsariyê mezî tevbigere, ne tenê ji bo raytîng û dewlemendbûnê.

Mesela prodîksiyona filman a Hollywoodê, bi filmên bi tevahî ji rastiyeke dûr, aksiyonê gelekî tê temaşekirin. Ango çand û hûnerê avakirinê heye û çand û hûnerêke pûçkirina civakê heye. Her îdeolojî, weke siyasetê, xwe di çand û hûnerê de jî dide ziman. Lewma di roja me ya îro de, di warê çand û hûnerê de, alternatîfa herî xurt paradîgmaya Apoîzmê ye. Lê ez bawer dikim ku kesên bi rastî pirsên rast ji xwe bike, wê rêya rast ji bibîne.

ALBERT CAMUS ve BAŞKALDIRI FELSEFESİ

Edebiyat

Yener
ORKUNOĞLU

“Başkaldırı felsefesi, dünyanın ve yaşamın kötü olduğundan hareket etmektedir. Bu nedenle başkaldırı, kötülükler karşı başkaldırmak demektir. Camus ‘Başkaldıran İnsan’ kitabında son iki yüzyıllık başkaldırı tarihini inceleyerek, iki tür başkaldırdan bahseder: Doğaüstü ve tarihsel başkaldırı...”

Albert Camus, dünya edebiyatında bilinen bir isimdir.

En çok ‘Başkaldıran İnsan’ adlı eseriyle tanınmaktadır. Camus, 1957 yılında Nobel Edebiyat Ödülü alan bu kitabında başkaldırma tarihini ele alıp incelemektedir.

Başkaldıran insanı şöyle tarif ediyor Camus: **‘Kimdir başkaldıran insan? Hayır diyen biri. Ama yadsırsa da vazgeçemez; evet diyen bir insandır da.’**

Burada söz konusu olan şey, insanın dünyadaki kötülükler hayır demesidir. Başkaldırı felsefesi, dünyanın ve yaşamın kötü olduğundan hareket etmektedir. Bu nedenle başkaldırı,

kötülükler karşı başkaldırmak demektir.

‘Başkaldıran İnsan’ kitabında son iki yüzyıllık başkaldırı tarihini inceleyerek, iki türlü başkaldırdan bahsetmektedir: **Doğaüstü ve tarihsel başkaldırı...**

Doğaüstü başkaldırı insanın kendi koşulunun ve bütün evrenin karşısına dikilmesidir. Başka bir deyişle tanrıya karşı insanın başkaldırmasıdır. Madem tanrı bu dünyadaki kötülükleri ortadan kaldırmıyor, o zaman tanrıya isyan etmek gerekir. Tanrıyı yoksayan bir başkaldırma değil, ona meydan okuyan ve onu hor gören bir başkaldırmadır. Burada başkaldıran insan ateist değildir, tanrıyı

yoksaymaz, yalnızca insan eşit eşite konuşur tanrıyla.

Tarihsel başkaldırma, düşünceden eyleme geçiştir; bu doğaüstü başkaldırmadan doğar. Doğaüstü başkaldırma, tanrıyı öldürdü. Tanrıya öldürerek, insan egemenliğine ve insanın putlaştırılmasına götürdü. Tanrı öldüğüne göre dünyayı insanın kendi güçleriyle değiştirip düzenlemesi gerekir. Bu tarihsel başkaldırma.

Camus her iki başkaldırı yöntemlerini eleştirerek, kendi başkaldırı düşüncesini oluşturmaya çalışır. Camus tarafından iki türlü başkaldırıya yöneltilen eleştiri şu:

‘Başlıca devrimler biçimlerini ve özgünlüklerini öldürmeden alır. Hepsi ya da hemen hepsi insan-öldürücü olmuştur. Ama kimileri, fazla olarak, kral-öldürücülükle tanrı-öldürücülüğü de uygulanmıştır.’

Camus, ‘Başkaldıran İnsan’ kitabında 1789 Fransız devrimini, Hegel’in görüşlerini ve Marksizmi eleştirir. Rusya’daki bürokratik sosyalizmin hata ve başarısızlıklarına dayanarak marksizmi çürütmeye çalışmaktadır.

Camus’un kitabı 1952 yılında Fransa’da yayımlandığında sağ ve sol aydın çevreler tarafından hem desteklendi hem

de eleştirildi. Sartre'nin çıkardığı 'Les Temps Modernes' dergisinde Francis Jeanson tarafından kıyasıya eleştirildi. Bu eleştiri nedeniyle Sartre ve Camus arasındaki dostluk bozulmuştur. Jeanson'e göre Camus, devrimlerin ortaya çıkışında tarihi ve ekonomik nedenleri hiç dikkate almamaktadır. Camus'da alt-yapı denilen bir kavram yoktur. Jeanson, Camus'un başkaldırısını sonuçsuz ve hiçbir işe yaramayan bir başkaldırma olarak görür. Camus'e ağır bir eleştiri yöneltir: **'Efendinin önünde, hep başkaldıran bir esir olarak kalmak istiyor.'**

Jeanson, bu düşüncesinde haklıdır. Camus'un dünyasında Sisi-fos'un (Mitolojide Tanrı tarafından büyük bir taşı dağın tepesine çıkarmakla cezalandırılmış insan) elinden bir şey gelmez. Başka bir eleştirisinde Jeanson, Camus'un tarih karşısındaki tutumunu Sisi-fos'un Tanrı karşısındaki tutumuna benzetmektedir.

Camus komünizm düşmanıdır, öyle ki Cezayir'in 'komünistlerin eline' geçeceği korkusuyla, Cezayir'in bağımsızlığına karşı durur. Fransanın resmi görüşüne paralel bir tavır takınır.

Camus'a bir anlam ifade etmeyen 'soyut özgürlüklerin savunucusu' ünvanını kazandıran şey, onun politikadan kaçışıdır. Onun gözünde başkaldırmanın özü konusunda son sözü söyleyecek olan sanattır. Camus'un sanat hakkındaki görüşleri ilginçtir, incelenmeyi gerektirir.

Camus'un başkaldırısı, insanı yalnızlıktan kurtarmaz, olsa olsa yanyana konmuş bir sürü yalnızlığı açığa çıkarır. 'Baskaldıran İnsan', içeriğine katılmasanız da savunulan görüşü anlamak açısından okunmaya değer bir kitap.

Gözlerim incindi, bakışlarım yoruldu

Görmek, gözlerimin işlediği en büyük günah oldu artık. Ve sadece bedenlere değil, insan yüreklerine bakmak, bakışlarımın yorgunluğunun nedeni artık. Çünkü artık her şey, görmemeye kilitlenmiş, bakıp da hissetmemeye...

Acı bir deniz gibi görmek, bakmak, ötesini görmek!

Zehirleniyorsun, birilerine göre. Birilerinin gözleriyle bakmak, görmek, hissetmek en tutulan oluyor. Ama bu da biz duyumsamadan bizim yüreğimizi zehirliyor. Kendi gözlerinle, bakışlarınla kendini zehirleyen oluyorsun artık. Reddetmenin karşılığı ise yine zehirlenmek oluyor. Zehirlenen kişi, tehlikeli oluyor doğalında. O zaman bakışların tutsaklığın içinde tek başına yine. Dört duvar arasında olan kim diye sormak geliyor içimden. Kim? O mu yoksa biz mi? Cevap yerine zihin duvarlarımıza ya da boş bir kafatasına çarpıp geri gelen sesin bıraktığı kadar oluyor ancak.

Ötesini görmen, zehirli bir akrep gibi olman anlamına geliyor. Gözler tehlikeli, bakışlar tehlikeli! Eskiden en azından dokuz köyden kovarlarmış!? Şimdilerde kovulacak köylerde yok artık. İnce ince eritiliyorsun. Evet, 21. yüzyılda her şey daha da inceldi. Kovulmanın ince yöntemleriyle yargılanıyorsun artık. Feodal değerlerin yerine inceden eriten yöntemler var artık. Keşke kovulmak olsaydı diyorsun kendi kendine. Ama egemen sistemde işkence yöntemlerinin incilmesi gibi, ait olduğun toplulukta da geleceklerin yöntemleri inceliyor. Psikolojik olarak eriyorsun gün be gün. Hırpalanan yüreğini seyre zorlanıyorsun örneğin.

Etin, görülmeyen kırbaçların elinde kanıyor, eziliyor, her gün biraz daha küçülüyor bedeninin. Sonra düşündüklerin azalıyor, tek düze bir varlık oluveriyorsun. Kafa sallayan, sen olmayansın artık. Gözlerin inciniyor önce. Bir göz bozukluğu olduğunu sanıyorsun önce. Sonra bakışların yoruluyor. Bakamıyorsun etrafına, bakmakta zorlanıyorsun. Göz bozukluğunun bakmayı zorlaştırması diyorsun. Sonra bunun bir göz bozukluğu olmadığını anlıyorsun. İnce bir kırbağın duygularını ve hissiyatını zedelediğini görüyorsun, bozuk gözlerinle.

O zaman zehirlenmen geri dönülemez oluyor, kimilerine göre. Artık süper tehlikelisin. Hedefsin sen. Yanlıştın çünkü. Gözlerin zehirli, bakışların zehirli, hissiyatın zehirli, düşüncelerin zaten zehirli... Terbiye edilesi bir varlık oluveriyorsun aniden. Yaşamın bir ayrıntısında yok oluveriyorsun. Eğer dayanabilirsen tüm bu zehirli-tehlikeli-terbiye edilesi bakışlara, işte o zaman kendin olmanın yoluna girmiş oluyorsun. Yaşadığın göz bozukluğunu aşıyorsun. Ama yalnızlık tek arkadaşın oluyor o zaman. Eğer dayanabilirsen tüm bunlara, ötesini görmekte korkmuyorsun artık. Kırbaçlansan da, varolduğunu duyumsayabiliyorsun.

Gözlerim incindi, bakışlarım yoruldu. Mutlak doğru yapan ya da mutlak yanlış yapan yoktur diye haykıran bakışlarım yoruldu. Bir türlü bunu kanıksamayan ve hep mutlak olanın da ötesini arayan gözlerim yoruldu. Eğer günahsa bu, günah işlemeye devam et diyor kalbim. İşle ve yüreğinin yollarında acılarını omuzlayarak yürümeye devam et!

Nujiyan MUNZUR

Gerilla Sanat

Jêhat BÊRÎTÎ

“Tam gidiyorduk bir grup arkadaş üç cenazeyle çıkıp geldiler. Onları da gömmem için göndermişlerdi. Cenazelerin kime ait olduklarını sordum, iki bayan ve bir erkek arkadaş olduklarını ama isimlerini bilmediklerini söylediler. Ama cenazeleri teslim eden peşmerge komutanı, bayan arkadaşın yaralı olduğunu ve onu öldürmek istemediklerini, teslim olmasını istediklerini ama bayan arkadaşın teslim olmayıp kendisini uçurumdan attığını söylemiş. Beritan’ın kendini attığı kayalık benim doğka tepemin tam altındaydı.”

BÊRÎTÂN

Ekip Xakûrkê’ye geldiğinde şehit Beritan’ın 13 yıldır nerede olduğu bir türlü bulunamayan cenazesinin bulunduğu haberi geliyor. Cenazesinin nerede olduğuna ilişkin birçok rivayet vardı. Ama bu sefer cenazenin yerini bilen, ‘92’de Güney Savaşı’na Xakûrkê cephesinde katılan bir arkadaş, cenazenin yerini bildiğini söylüyor. Adı, Xemgin. Cenazenin yerini göstermesi için çağırılmışlar. O da gelmiş. Ekiptekiler çok heyecanlanıyorlar. Özellikle Halil, cenazenin çıkarılmasını çekmek istiyor. Bunu alan yönetimine

de söylüyor. Aşağıda bazı sahnelerin çekimi devam ederken bir akşam, Beritan’ın cenazesinin çıkarıldığı haberi geliyor.

Ekipten habersiz yeri bilen arkadaş, acelesi olduğu için cenazenin yerini göstermeye gitmişken cenazeyi çıkarıyor. Cenaze sağlamış. Elbiseleri, şutik’i ve cebinde bulunan bazı eşyalar o dönemlerde Xakûrkê’de Beritan’ın takımında kalmış olan Nuda Karker’e gösteriliyor. O da, o olabileceğini söylüyor. Cebinden çıkan eşyalar paketlenip getiriliyor. Karargah yönetimine teslim ediliyor. Dört tane

küçük pil, bir küçük laska, bir makas ve çakmak bulunmuş.

Beritan’ın cenazesinin bulunmuş olması, herkesi sevindiriyor. Ama Halil, çok üzgün. Biraz da kızgın. Kendisine haber verilse ekip olarak gidip cenazenin çıkarılmasını çekecek. Hatta cenazenin bulunmasıyla birlikte senaryonun kurgusu da değişiyor. Ekipte tartışılıyor ve filmin cenazenin bulunma sahnesiyle başlaması kararına ulaşıyor. Ama artık olan olmuş, cenaze bulunmuş ve çıkarılmış. Çıkaran arkadaşlar, cenazeyi tekrar aynı yere saklamışlar. Şehitlik bitene kadar orada kalacak. Cenazenin yeri ekibin üslenmeyi düşündüğü yere 15 dakikalık mesafedeki bir boğazda. Cemal Zêdayî boğazından eski bir kamp yeri olan bir düzlüğe gidiliyor. 1992 yılında burası yeni şervanların kamp yeriymiş. Kampın doğusunda Çil u Çar vadisine inen bir boğaz var. Tam boğazın bulunduğu yerin birkaç metre aşağısında yamaçta gömülmüş Beritan. Ekip tartışıyor, Beritan’ın cenazesini çıkarıp çekme kararına ulaşıyor. Cenazenin yerinin gösterilmesi, kazılması ve çıkarılması kurgulanıyor. Ekipteki herkes buna katılıyor. Aşağıda çekimler bitip hazırlıklar tamamlandıktan sonra, bir akşam üzeri Beritan filmi’nin sinema ekibi, Beritan’ın eylem yaptığı yerin

yarım saat, cenazesinin bulunduğu yerin 15 dakika uzağındaki eski bir kamp yerine doğru yola çıkıyor.

Erzak ve teknik malzemeler katırlara bindirilip tepeye gönderiliyor. ardından ekiple birlikte yola çıkılıyor. Bir saate yakın dik bir yokuşu tırmandıktan sonra, Cemal Zêdayî boğazına yerleşilecek kamp yerine ulaşıyor. Sabah erkenden kazma ve kürekler alınarak cenazenin bulunduğu yere gidiyoruz. Xemgin'e haber verilmiş, o da gelmiş. Cenazenin yerini gösterecek, ekip de mezarı açıp çekim yapacak. Gün doğumuyla birlikte Xemgin önde, ekip peşinde boğaza ulaşıyor. Kamera kuruluyor, Xemgin'in gelip mezar yerini bulması ve göstermesi, ekiptekilerin gelip mezarı açmaları çekiliyor. Kürekle mezardaki toprak atılıyor. Eski naylon çuvallara sarılmış cenazeye ulaşıldığında, toprak elle atılmaya başlanıyor. Ekipteki herkes mezarın başında cenazeyi kendi elleriyle çıkarıyorlar. Toprak bitirilip cenazenin üzerindeki beyaz çuvallar kaldırılınca karşımıza rengi bozulmuş ama sapaşğlam duran bir gerilla elbisesi çıkıyor. Yeleği, gömleği, şalvarı, şutik'i, ayakkabıları, çorapları olduğu gibi duran bir cenaze çıkıyor. Kafatasına bakıyoruz, alnının üst kısmında mermi izi var, kafatasını delmemiş, ama merminin çarpıp sektiği yer çökmüş. Bizden önce çıkaran gerillalar yerinden kımıldattıkları için kemikler birbirine karışmış. Mezarının yanı başında bir yağmurluk açıyoruz. Çıkan kemikleri ilk haliyle olduğu gibi yeniden düzenlemeye çalışıyoruz. Bu arada cenazenin Beritan'a ait olduğuna dair işaretler arıyoruz. Cenazenin boyu oldukça uzun. Ayakkabıları hala sağlam olduğu için numaraları okunabiliyor. 44 numara ayakkabı giyiyor. Tartışıyoruz. O dönemde ayakkabı bulunamadığı için, bayan gerillaların bazen büyük ayak-

kabı giydikleri söyleniyor. Elbisede göğüs hizasında mermi izlerini görüyoruz. Çıkan eşyalar yanımızda. Açıp inceliyoruz. Beritan'a ait bir işaret arıyoruz. Xemgin'e soruyoruz, kendisi bizzat görmemiş. Ama o dönemde aynı alanda bulunduğu başka bir arkadaşıyla çatışmaların ardından gelip mezarı görmüş. Yanındaki gerilla, mezarın Beritan'a ait olduğunu söyleyerek kamuflajını yapmış. Bilgileri bir araya getiriyoruz; Beritan olma ihtimali var. Çekimleri tamamlayıp cenazeyi bir yağmurluğa sardık-tan sonra tekrar mezara koyup üstünü örtüyoruz.

Noktaya dönüyoruz. Üslenme hazırlıkları tamamlanıyor, mangalar yapılıyor. Ekibin morali genelde iyi. Özellikle gençler, Beritan'ın cenazesini görmenin yarattığı etkiyle biraz durgunlar. Mangalar yapılıyor, kamp yerindeki çeşme temizleniyor, eksikler tespit ediliyor. Cephane ihtiyacı var, bunun Xinere alanından temin edilmesi gerekiyor. Halil, yanına Andok'u alarak Xiner'e ye gidiyor. Bu arada ekibin geri kalan kısmı ön hazırlıkları ve üslenmeyi tamamlamak için çalışmaya devam ediyor.

İki gün sonra Halil ve Andok, yanlarında sürekli gülümseyen, sivil giyimli birisiyle çıkıp geliyorlar. Halil sürekli gülümsüyor. Selamlaşıyoruz. Oturuyorlar. Halil hemen söze giriyor:

- Arkadaşlar, çıkardığımız cenaze Beritan arkadaşına ait değilmiş. O cenaze Sarı Agirî isimli bir arkadaşın gömmüş, diyor, yanındaki sivil giyimli Yaşar'ı göstererek.

Yaşar, 1992 yılı Xakûrkê savaşında Çil u Çar'da Beritan'ın eylem yaptığı kayalığın hemen üstünde mevzilenmiş olan doçka takımının komutanı. Yıllarca savaşta kaldıktan sonra şimdi Hav-Par adlı bir anti-ma-yın çalışması yapan örgütte çalış-

yor. Beritan'ın son çatışmasında onun da kulak zarları hasar görmüş. Bu yüzden iyi duymuyor. Kiminle konuşursa ya da kim konuşursa direk yüzlerine, özellikle dudaklarına bakıyor. Zamanla insan yüzlerini okumayı öğrenmiş. Dudak okumayı değil, yüz okumayı.

Biz sohbet ederken de herkesin yüzüne bakıp sürekli gülümsüyor. Halil, kendisini bizimle tanıştırmak de yine yüzünde aynı ifade var. Halil'in konuşması biter bitmez,

- Size her şeyi anlatacağım. Ne ekşiği, ne de fazlasıyla. Beritan üzerine çok spekülasyon yapıldı. Bunları bitirmenin zamanı geldi, diyor. "Ama önce bir şeyler getirin de karnımızı doyuralım.

Konuşurken o kadar vurgulu bir ses tonu ve kendinden emin bir ifadesi var ki, ekipteki herkes büyük bir dikkatle onu dinliyor. Çok acelemiz var. Beritan'ı bulduk.

Hemen arkadaşlar harekete geçiyor. Yiyecek bir şeyler hazırlıyorlar. Bu arada Halil, Yaşar'ı nasıl bulduğunu anlatıyor. Tesadüfen karşılaşmışlar. Xiner'deki arkadaşlarla konuşurken Yaşar da orada oturuyor. Halil, bulunan cenazeden bahsediyor. Yaşar sürekli gülümseyerek onu dinliyor. Sonra birden söze giriyor:

- O Beritan değildir! diyor.

Halil şaşırıyor.

- Peki kimdir?"

- O doçkacı Sarı Agirî...

- Sen nereden biliyorsun?"

- Çünkü onu ben gömdüm.

- Peki, ya Beritan?"

- O, Sarı Agirî'nin hemen üstündeki yamaçta yatıyor.

Halil daha da şaşırıyor.

- Nereden biliyorsun?"

- Çünkü onu da ben gömdüm.

- Bize gösterir misin?"

- Evet! Zaten ben de yönetimdeki arkadaşlarla konuşmak için arkadaşların yanına gitmiştim.

Şimdi oradan geliyorum. Biraz işlerimiz vardı, işimiz bitince Hav-Par'ın çekim ekibiyle birlikte gidip Beritan'ı çıkarmayı düşünüyorduk.

Halil ne diyeceğini bilemiyor.

- *Peki, neden şimdiye kadar kimseye söylemedin?*” diyor.

Yaşar, özellikle son yıllarda birçok kişiye söylediğini ama kendisi burada olmadığından dolayı ve Beritan'ın yeri üzerinde birçok spekülasyon geliştiğinden ve sitemle arkadaşların da ilgisizliğini eleştirerek sonuç alamadığını söylüyor. Kendisi alana gelince yaptığı ilk işlerden biri de bu durumu netleştirmektir. Yönetimlerle konuşuyor, gerekli hazırlıkları yapı-

duğunu söylüyor. “Bunun için de,” diyor. “Beritan'ı tarih içindeki yerine doğru koymak önemlidir. Beritan, yazılan tarihimizin en zorlu sayfasının en berrak ifadesidir. Bunu muğlaklaştırmak, tarihle oynamak olur. O yüzden Beritan'la ilgili bütün gerçekleri titizlikle açığa çıkarıp belgelemek gerekir,” diyor. “Ben size gördüğüm, bildiğim ve duyduğum her şeyi anlatacağım. Siz bunu belgeleyeceksiniz,” diyor. Hemen hazırlıklara başlıyoruz. Bir gün sonra ekibi alıp Beritan'ın bulunduğu yere doğru yola çıkıyoruz. Bu arada Yaşar ve Xemgin de tanış çıkıyorlar. Yaşar'ın anlatımlarını Xemgin de onaylıyor.

Birbirleriyle sohbet ederken hem kendileri hem de biz gülmeyen edemiyoruz. Çünkü Xemgin'in de kulaklarında sorun var. Yüksek sesle ve dikkatle birbirlerinin yüzüne bakarak konuşuyorlar. Konuşmaktan çok birbirlerini okuyorlar yüzlerinden. Yaşar, Xemgin'e takılıyor: - **Şansa bak, iki sağır tarihin sesi**

yor. Tam gidecekken Beritan film ekibini öğreniyor. Tesadüfen Halil ile de karşılaşınca bu iş için en uygun kişiyi bulduğu sonucuna varıyor. Hiç oyalanmadan Halil'e Xakûrkê yoluna düşünüyor.

Bir taraftan yemeklerini yiyip çaylarını içerken, diğer taraftan merakla bekleyen film ekibine Beritan'la ilgili gelişmeleri anlatıyorlar. Yaşar, her bir kahramanın zamanla efsaneye dönüştüğünü ve hakkında onlarca, belki de yüzlerce hikaye anlatıldığını ama Beritan'ın sadece bir efsane değil, bir tarihsel kişilik ve gerçek ol-

olacaklar. Aklıma Timur'la Beyazıt'ın hikayesi geldi,” diyor.

Herkes daha yüksek sesle gülüyor. Xemgin, bulduğu cenazenin Beritan'a ait olmadığına üzülmüş ama onun yerini bilen eski silah arkadaşı Yaşar'ı bulduğunu da çok sevinmiş. Biraz mahçup:

- **Vallahi heval, ben arkadaşlara söyledim. Bu cenazenin Beritan'a ait olup olmadığını kesinlikle bilmediğimi, ama duyduğumu anlattım. İyi ki sen geldin. Yoksa biz de tarihe karşı suçlu duruma düşecektik,”** diyor.

Yaşar, sürekli Xemgin'in omuzlarına vuruyor, sanki kucaklayıp başını okşamak istermiş gibi bakıyor. Çünkü o savaşta Yaşar takım komutanı iken, Xemgin alandaki başka bir kampın 13 yaşındaki portatif gerillasıymış.

Aradan geçen yıllar içinde Xemgin büyümüş, değişmiş. Ama Yaşar'ın gözünde Xemgin hala 13 yaşındaki sevimli portatif. Yaşar'ın yüzündeki sevecenlik çevredeki herkese yansıyor. Xemgin biraz mahçup. Yaşar elini Xemgin'in omzuna koyarak, “**O günün tanıklarından çok az kişi kaldı. İkimiz de tarihimizin en onurlu ve zorlu zamanlarının tanıklarıyız. Birlikte tanıklık yapacağız, hiç bir kaygıya düşmeden. Olduğu gibi anlatacağız. Biz, tarihsiz bir halkın tarihiyle en çok oynanan bir halkın tarih yazma savaşının tanıklarıyız,”** diyor. Ekipteki eski bir gerilla, “*sadece tanıkları değil, aynı zamanda yaratıcıları ve yazıcıları da...*” diyor.

Akşama doğru Xemgin ve Yaşar önde, ekip arkalarında Çil u Çar boğazına doğru yola çıkıyoruz. Herkes büyük bir heyecan içinde. Boğaza çıkıyoruz. önce Sarı Agirî'nin mezarı başında toplanıyoruz. Yaşar, onu nasıl getirdiklerini ve kendisinin onu nasıl gömdüğünü anlatıyor:

“**Savaşın sonlarına doğru ateşkes yapılmıştı. arkadaşlar kendilerine yakın tepelerdeki peşmerge komutanlarıyla diyalog kuruyorlardı. Bir ara cenaze değişimleri gündeme geldi. Görüşmeye giden arkadaşlar, cihazla benimle bağlantı kurdular. Ve bana, bir cenaze göndereceklerini, onu gömmek için hazırlık yapmamı istediler. Ben de yanıma iki arkadaş alarak kazma ve küreklerle buraya geldik. Aksama doğruydum. Bir grup arkadaş cenazeyi getirdi. Baktım. Sarı Agirîydi. Tanıdım. Cemal Zê-**

dayî tepesinde doçkacıydı. Keli-
menin tam anlamıyla bir ateş par-
çasıydı. Alandaki herkesin tanıdığı
ve sevdiği bir arkadaştı.

Agirî'yi buraya gömdük. Tam gi-
diyorduk bir grup arkadaş üç ce-
nazeyle çıkıp geldiler. Hava karar-
mak üzereydi. Onları da gömmem
için göndermişlerdi. Cenazeleri
getiren arkadaşlar, diğer cephele-
den takviye için gelen arkadaşlar-
dı galiba. Cenazelerin kime ait ol-
duklarını sordum, iki bayan ve bir
erkek arkadaş olduklarını ama
isimlerini bilmediklerini söylediler.
Ama cenazeleri teslim eden peş-
merge komutanı, bayan arkadaşın
yaralı olduğunu ve kendilerinin
onu öldürmek istemediklerini, tes-
lim olmasını istediklerini ama ba-
yan arkadaşın teslim olmayıp ken-
disini uçurumdan attığını
söylediğini söylediler. Beritan'ın
kendini attığı kayalık benim doçka
tepemin tam altındaydı. Çatışma-
ya müdahale de etmiştim. Ama
mevzi düşüp, arkadaşlar geri çe-
kilmişlerdi. Beritan'ın tek başına
orada kaldığını biliyorum. Bu Beri-
tan'dı. Diğer iki arkadaşın ismini
öğrenemedim. Hava karardığı için
aceleyle üç cenazeyi de şu üstteki
yamaçta sakladık” diyor.

20-30 metre üstümüzdeki yamacı
gösteriyor. Yamaç kumluk. Her yer
dümdüz. Mezara ilişkin herhangi bir
işaret göremiyoruz. Yaşar çevreye
bakıyor, işaretlerini bulmaya çalışı-
yor. Yaşar, “bir ağaç vardı. Bir ara
yorulup ona sırtımı dayamıştım,”
diyor. Dikkatle çevreye bakıyor. Ara-
dan 13 yıl geçmiş. Alanda birçok ça-
tışma yaşanmış, ormanlar yanmış,
yeniden yeşermiş. Yaşar yamaca
dikkatle bakıyor, kayalıkları inceliyor.
Toprağı inceliyor. Hem hatırlamaya
çalışıyor hem bir işaret bulmak için
dikkatle etrafına bakıyor. Biraz do-
laşıyor, sonra bir yerde duruyor. Top-

rağı eliyle yokluyor, bir silah şışı isti-
yor. Şışı alıyor, gerillanın mayın ya
da erzak gömmesini ararken yaptığı
gibi elindeki şışı toprağa batırıp top-
rağın sertliğini ölçüyor. Diğer gerilla-
lar da onun hemen çevresinde aynı
şeyi yapıyorlar. Bu arada bütün bun-
lar kaydediliyor. Yaşar en sonunda
mezarın yerini bulduğuna ikna olu-
yor. Birkaç metrelik bir alanı işaret
ederek, “Burası!” diyor. Ekip hemen
kendi içinde işbirliğini yapıyor. Bir
grup kazı yapacak, diğerleri toprağı
çekecek. Çekim ekibi çekim yap-
cak. Halil kamerayı Yaşar'ın tam kar-
şısına kuruyor. Yaşar kazıya başla-
madan önce bir iki şey söylemek
istediğini belirtiyor, tarihin tanıklığı-
nda bu işi yaptığını belirterek. “**Beri-
tan 13 yıldır burada yaşıyor. Açın,
bakın, göreceksiniz**” diyor. Kazıya
başlamadan önce mezarın içinde ne
bulacağımızı anlatıyor:

- Üç cenaze var. Biri Beritan,
diğeri isimlerini bilmediğim bir
bayan ve bir erkek... Cenazeler
ayrı ayrı yağmurluklara sarılmış.
Üstlerinde bir battaniye olması
gerekliyor. Mezar fazla derin de-
ğil, acele ile yapmıştık. Üzerlerin-
de birkaç karış toprak olması ge-
rekiyor” diyor.

Ve kazmaya başlıyoruz. Toprak
fazla sert değil, kazma ve kürek ra-
hat çalışıyor. Çıkardığımız toprağı
bir kenarda topluyoruz. Olabildiğin-
ce yavaş ve dikkatli çalışılıyor.

Önce Rêzan'ın kazı yaptığı yerde
bir parça şütük çıkıyor. Siyah... O böl-
geyi hemen silah sisleri ve elle derin-
leştirmeye başlıyoruz. Bir parça ke-
mik çıkıyor. Sonra yavaş yavaş
elbiseler ve ayakkabı. Cenazelerin
ortaya çıkan işaretlerden yönünü ta-
yin etmeye çalışıyoruz. Ayakkabılar
bulununca belli bir çerçeve oluşturu-
luyor. O çerçeve içinde kazı derinleş-
tiriliyor. İlk bulunan cenaze, mezarın
bir ucunu oluşturuyor. Bel kısmından
kemiklerin bir kısmı dışarı çıkmış.
Hayvanlar çıkarmış olabilir mi, diye
soruyoruz birbirimize. Ama toprağın
altında olması farklı olasılıkları gün-
deme getiriyor. Ortaya çıkan cenaze-
nin çevresi yavaş yavaş temizleni-
yor. Cenazelerin üstünde
battaniyelerin kenarına konulan nay-
lon bez olduğu gibi duruyor. Ama
battaniyenin kendisi geçen süreç
içerisinde toprağa karışmış. Daha
önceki mezarlarda da görmüştük,
uzun zaman toprağın altında kalan
elbiseler ve pamuk bezler toprak
olurken, naylon karışımı bezler uzun

süre sağlam kalıyor.

Kazı derinleştikçe iki çift ayakkabı daha gün yüzüne çıkıyor. Ayakkabılardan baş kısmına doğru kazıyı devam ettiriyoruz. İlk başta bulduğumuz ilk cenazenin tamamını açığa çıkarıyoruz. İlk cenaze ayakkabıları, şalı, şutiki, şutikin altında bağladığı kareli boyun bağı, askeri gömleği ve gömleğin içinde düğmeleri ve bazı lifleri kalmış sivil kareli gömleğin kalıntıları... Onların da üzerinde üstü rengi beyaza çalmış, yağmurlukla örtülü bir yüzden ibaret. Cenazenin bağlanma biçimi dikkatimizi çekiyor. Kollarının omuz altından şutikle vücuduna bağlandığını görüyoruz. Ama her şeyden çok dikkat çeken, yağmurluğun örttüğü yüz oluyor. Herkes gelip yakından bakıyor. Halil yüze dokunuyor:

- **Çok güzel bir yüz,** diyor.

Ekibin diğer üyeleri de aynı şeyi söylüyor: “*Çok güzel bir yüz...*”.

Beritan Cudi, elini yüzün üzerinde gezdiriyor:

- **Sanki yeni uyumuş, her an uyanacakmış gibi duruyor,** diyerek oradaki herkesin ortak duygusunu ifade ediyor. Bu arada kazıyı yapan ekibin diğer üyeleri, diğer iki cenazeyi de açığa çıkarıyor. Cenazeler yağmurluklara sarılmış. İlk bulunan cenazenin dışındaki cenazeler hiç dağılmadan oldukları gibi duruyor. Yaşar:

- **İki bayan arkadaşı bir tarafa, erkek arkadaşı da onların yanında diğer tarafa gömmüştük,**” diyor.

Oradaki kesin bir kadın cenazesisi... Diğer ikisinden hangisinin erkek olduğunu tespit etmek gerekiyor.

Bulunan ilk cenazenin yüzündeki örtüyü kaldırıyoruz. Kafatası sapa-sağlam. Elbiselerin içindeki kemikleri inceliyoruz. Boyun kemiği kırık. Sağ kaburgalarından bazıları ve sağ bacağının baldır kemiği kırılmış. Elbisede birçok yırtık var. mer-

mi izi arıyoruz. Sadece kolunda, omuza yakın bir yerde mermi izine benzeyen bir delik görünüyor. Elbisedeki diğer yırtıkların çarpma sonucu oluştuğu kanısına varıyoruz. Gömleğinin bir cebinden beyaz ayna çerçevesinin parçaları ve parçalanmış mor renkli plastik çakmak parçaları çıkıyor. Diğer ceplerinde bir şey bulamıyoruz.

İkinci cenazeyi inceliyoruz. Kafatası sağlam. Kemiklerde fazla kırık görünmüyor. Gömleğinin göğüs kısmının düğmelerini açıyoruz. Kaburgaları sağlam. Ama göğsünün sol kısmının kalbin bulunması gereken yerde bir BKC mermisi çekirdeği duruyor. Rubar mermiyi alıp bakıyor.

Sonra elbiseye dikkatle bakıyor. Göğüs hizasında mermi izi bulunuyor. Büyük ihtimalle kalbinden öldürücü bir darbe almış. Cenazenin üzerindeki elbiseler yırtık değil. Gömlek cebine iliştirilmiş bir rozet buluyoruz. Kırmızı zemin üzerinde sarı orak ve çekiç etrafında bir yazı: **Partiya Karerên Kurdistan, PKK...** Hiç bozulmamış. Tuzunu alınca kıpkızıl ve pırıl pırıl duruyor. Bu cenazenin büyük ihtimalle Beritan'a ait olmadığı üzerinde anlaşılıyor. Cenazenin boyu diğer iki cenazeye göre oldukça kısa.

Üçüncü cenaze uzun boyuyla dikkat çekiyor. Onun da üstünü açıyoruz. Kafatası sağlam. Kemiklerinde

kırık yok. Elbiseleri sağlam ve oldukça geniş. Ceplerine bakıyoruz, bir şey bulamıyoruz. Elbisede mermi izlerine benzer bazı küçük delikler bulunuyor. Dişlerine bakıyoruz, düzgün ve küçük dişler... İkinci cenazenin kaplama bir dişi var. Birinci cenazenin ön dişleri tavşan dişi. Üçüncü cenazenin ayakkabıları diğer ikisinden daha büyük.

Tartışıyoruz. Üçüncü cenaze büyük ihtimalle erkek. İkinci cenaze genç ve ufak tefek. Aldığı yarayla hemen ölmüş olması gerekiyor. Birinci cenaze orta boylu, giyiminden kadın bir gerilla olduğu ihtimali yüksek. Beritan'ın günlüğündeki fotoğraflarda giydiği ayakkabının aynı

ayaklarında duruyor. Belindeki şutik siyah. Fotoğraftaki ile aynı. Aynı dönemde kendisiyle beraber yaşayan Nuda Karker, Beritan'ın şahadetinden kısa bir süre önce Beritan'la şutiklerini değiştirdiklerini söylemişti. Tarif ettiği şutik birinci cenazedekine çok benziyor. Şutikin altında beline

sardığı boyun bağı sağlam duruyor. Yaşar o dönemde boyun bağlarının İran'dan geldiğini ve birçok arkadaşta bulunduğunu söylüyor. Bütün işaretler birinci cenazenin Beritan'a ait olduğunu gösteriyor. Herkesin düşüncesi ortak.

Cenazelerin çıkarılması baştan sona bütün ayrıntılarıyla kameraya çekiliyor. Bu çekimler filmde de kullanılacak. Cenazeler teker teker çıkarılıp yeni yağmurluklara sarılıyor. Mezar düzeltiliyor. Bulunan cenazelerin üzerine cenaze ile ilgili bilgiler yazılıp laskalandıktan sonra bırakılıyor. Birinci cenazenin üzerine “**BERİTAN (Gülnaz Karataş)**” yazılı bir

not bırakılıyor. Cenazeler şimdilik yerlerinde kalacak. Xakûrkê alanında Beritan adına yapılan şehitliğin inşa çalışmaları bittikten sonra Beritan'ın şahadet yıldönümü olan 25 Ekim'de törenle cenazeler oturulup deflenilecek. Bu arada Yaşar, Sarı Agirî'nin cenazesinin de Beritan onları için düzenlediğimiz mezara taşınmasını öneriyor. Törene kadar aynı mezarda birlikte uyuyacaklar. Sarı Agirî'yi de getiriyoruz.

1992, Xakûrkê alanında yaşanan savaşın dört şehidi aynı mezarda yan yana uyuyor. İki tanesinin kimliği henüz bilinmiyor. Araştırılacak. Birisi doçkacı Sarı Agirî; diğeri Beritan (Gülnaz Karataş)... Cenazeler mezara yerleştiriliyor. Kalın ağaçlarla üzerleri kapatılıyor. Yağmura karşı tedbir amacıyla üstüne naylon örtülüyor. Toprak atılıyor. Ve ağaç dallarıyla kamufler ediliyor.

Ekip üyeleri, Beritan filminin o anda başladığını söylüyorlar. Halil çok sevinçli. Daha önce de PKK'nin 1982'nin 2 Mayıs'ında komployla katledilen merkez komite üyesi ve kurucularından Mehmet Karasungur ve onunla birlikte yaşamını yitiren İbrahim Bilgin'in cenazelerini bulup çıkarmış ve onlarla ilgili program yapmıştı. Şimdi ismi PKK tarihinde bir çizgi, Kürt özgürlük mücadelesi tarihinde bir efsane olan Beritan'ı bulup çıkarmış. Hem de Beritan filminin çekimleri için Beritan mekanına gelmişken, tesadüfen oluyor bu. Ama Halil, **"bu bir tesadüf olamaz"** diyor.

Daha sonra Yaşar'la birlikte Yaşar'ın 1992 savaşında doçkasını kurduğu ve savaştığı tepeye gidiyoruz. Yaşar yol boyunca '92 Güney savaşını gördüğü ve yaşadığı kadarıyla anlatıyor, sanki o günleri yeniden yaşıyormuş gibi. Bazen ekipten birileri kendisine soru soruyor. Biliyorsa, dün yaşamış gibi en ince ayrıntısına kadar anlatıyor. Bilmiyorsa,

herkeste hayranlık ve tebessüm uyandıran bir ifadeyle **"görmedim, duymadım, bilmiyorum"** diyor.

Tek tek mevzileri dolaşıyoruz. Yaşar'ın doçka tepesi Beritan kayalıklarına yukarıdan bakıyor. Gündüz gözüyle oradaki her hareketi görmek mümkün. Yaşar anlata anlata bizi kayalıklara götürüyor. Yol boyu her çeşitten mermi kovanı dikkatimizi çekiyor. Kayalıklara çıkıyoruz. Karşımızda Şekif, aşağıda Çil u Çar vadisi ve Lolan suyu... Lolan suyunun karşı tarafında güneye açılan Şêxzade boğazı. Batıya dönüyoruz, Evdal Kovi ve güneybatı tarafında Lelikan tepesi... En iyi bildiğim tepe... Burada Beritan, orada Berti... Aynı savaşta aynı toprağa başkoydular. Şimdi Beritanistan'da Beritan tepesinden Berti'nin gömülü olduğu Lelikan tepesine bakıyorum. Kendimi evimde, benim ben olduğum yerde hissediyorum. Beritani, Beritanistanlı, Berti.

Beritan filminin ekibi Xakûrkê'ye gelir gelmez Beritan'ın cenazesini bulup çıkarıyor. Yine Yaşar'ın anlatımlarından senaryoda kurgu olarak işlenmiş birçok şeyin savaş sırasında da aynen yaşandığını öğreniyoruz. Örneğin **"Harun neredeydi?"** diye soruyor Halil. Yaşar, doçka tepesinin arkasındaki tepelyi gösteriyor. Bu tepe Beritan kayalıklarına bakıyor. Harun'un koordine tepesi. Filmde de yapılan kurguya göre Harun, Beritan'ı görebileceği yakın bir tepeden çatışmayı koordine ediyordu. Gerçekte de öyleymiş. Yine film kurgusunda mevziiyi bırakıp giden bir gerilla var, filmdeki adı Xe-

bat. Yaşar o çatışmada İsmail isimli takım komutanının Beritan'ı çatışma ortasında bırakıp gittiğini söylüyor. Halil, **"bizim kurgumuzda da böyle bir şey var. Ancak adı İsmail değil, bilseydik adını İsmail yapardık"** diyor. Buna benzer birçok tesadüf yazılan senaryonun ve yaşanan gerçeğin uyumunu gösteriyor. Halil ısrarla bunların tesadüf olamayacağını ama nasıl izah edeceğini de bilmediğini söyleyip duruyor heyecanlı. Ve Beritan tepesine doğru yürümeye devam ediyoruz. Tepelyi geziyoruz. Kayalıklar arasında Beritan'a ait hatıralar dolaşıyor.

Tepede bulduğum boş kovanları topluyorum. 241 adet boş BKC ve kalaşnikov mermisi biriktiriyorum.

Zamanla renkleri yeşile çalmış. Beritan'ın kendini attığı yere gidiyorum. Mermileri tek tek yere bırakıyorum. Yazı yazıyorum. Beritan'ın mevsisinde Beritan'ın mermileriyle bir isim yazıyorum: **BERİTAN.**

Gerisini film anlatacak. Gerilla filmi... Halil'in deyimiyile, **"gerillayı ancak sinema anlatabilir. Dağda yapılabilir gerilla filmi. Ve en güzelini de ancak gerilla yapabilir."**

Gerilla film yapıyor; Beritan'ın filmi... Yani, kendi filmi. Biliyor musunuz, bunlar gerçekten film insanları. İyi seyirler...

okuyucudan okuyucudan okuyucudan okuyucudan okuyucudan okuyucudan okuyucudan okuyucudan

YASTIĞIMIZDAN ÇALDILAR

Dünya dönüyor kendi yörüngesinde
Ya içindeki yaşam
Kimileri için beyhude
Kimilerine iyi ki varsın bir gün daha dercesine
Sofinin sohbetinden kaçıp
Çıkışta imamın söyleyişi camide kalır
Geceleri çocuk sesleri zikreder beynimde

Gidişte kabadayının aşkıyla
Öfkede devrimcinin haykırışı
Yorulduğumda emekçinin Bitlis'i içişi
Ağladığımda köylünün duygulu cilesi
Ve sonrası

Geceden arta kalan, rakı masasındaki
Paslı küfürleri dizelerim denize doğru
Durmadan çocukların çığlıkları böler geceleri

Çok savaştım Kore, Çanakkale, Kıbrıs'ta
Kardeşlik madalyası taktılar benliğime!
paslandı

Çok alkışlandım Beyoğlu'nda
Çok ağladım Urfa Emek sinemasında
Özgürlüğü oynamak isterdim halbuki
Diyarbakır'da

Güneşin doğuşunu Urfa'da
Düşlerini kiralamak vardı
Mardin'de bir çocuğun

Siyah saçlı, kara kaşlı,
Terörist mi derler, yoksa karanfil kokulu
erdem yureklimi

Taşlarlar mıydı tüm trajik gerçekleri
Taşısaydım yüreğime,
sahneleseydim Ankara'da

Ana dayanamıyor yürek nasıl dayansın lo
Ama durmadan kusuyorum uzak diyarlara
Özgürlüğümüzü yastığımızın altından

çalın diyarlardan getirmek istiyorum
O koskaca tarihi
Kelepçelemişler karanlık yüzlü apoletler
Görüyorum oy

Ağlıyorum durmadan,
parçalıyorlar Kürdistan'ımı gülerek
Ananın gözleri önünde
yavrusunu akbabalara yedirmiş gibi
Parçalanır bu beden
Canım acıyor dostum
Özgürlüğe koşmak mecnun olmak mı
Yoksa kavuşmak mı?
Ne acı...

Ali Hamza Çetinkaya
Seraing/Belgium

Be İmralı

Yollarım benim dert ortağımdır
Dağlarsa benim yuvamdır
Önderlikse bizim Apomuzdur
Be İmralı

Dilimizdeki paslı kilitleri kırdıran
Bayrağımızı tozlu sandıklardan çıkartan
Bize diz çöktürmemeyi öğreten
O bizim doğuşumuzdur
Be İmralı

Bize ben Kürdüm kelimesini
korkmadan söyleten
Şehitlerin yolunda yürüten
Kürdistan ateşini içimizde büyüten
O bizim doğuşumuzdur
Be İmralı

Urfa'da bir umut bir güneş olup doğan
Kefeni boynuna alıp halkı için savaşan
Ben kurumuş bir ağaca can vereceğim diyen
Kurumuş bir ağacı yemyeşil edip
meyvesini halkına yediren
O bizim doğuşumuzdur
Be İmralı

Ey İmralı sana geldim
Susuzluğumu dindirmeye değil
Güneşimi görmeye geldim
Be İmralı

Ahmet-Almanya/Lunen

SINIRIN ÖTESİ

ey kanlı gözyaşları aktıran
bana canından can veren
kaç zamandır rüyamda
gül yüzlü çocukları
ve koşup oynamalarını görüyorum
ben de onlara katılıp
oynamak istiyorum
ama yaklaştıkça
daha beter uzaklaşıyorum
ve birden tel örgüleri sınır çiziyor
-önüm arkam-

sınırın ötesi öyle güzel ki
birbirinden güzel
gökkuşağının yedi rengi
ve yeryüzünün bütün çiçekleri
çocukların gülücükleri
kulaklarıma kadar uzanır
o tatlı ve özgürlüğü anlatan yüzleri
gozlerime ilişir

onların öyle bir bahçe
kıskanmamak elde değil

tel örgünün bu tarafı ise
gökkuşağı diye
top-tabanca
gülücük diye
kanlı gözyaşları

sınırın ötesi öyle güzel ki
görüyorum duyuyorum
gül yüzlü çocukları
ve özlemlerinden arınmış seslerini
ama gidemiyorum gidemiyorum
aralarına katılmak istiyorum
ama ayaklarımdaki çamur
kurşun gibi ağır

beni de aranız alın diye
yaşıttım çocuklara
seslenmek istiyorum
işte o zaman sesim
bomba seslerine karışıp kayboluyor
sadece bakmakla yetinmekse
acıardan acı veriyor
hele bu oynama özgürlüğü
yasak edilmiş çocukların...

sınırın ötesi öyle güzel ki
o tel örgüleri yıkılsa da
katılsam gülmeyi bilen çocuklara
ve bana gülmeyi öğretseler
ben de gülebilsedim
ben de gülebilsedim

ne dersin yüreği sevda dolu ana
bana gülmek yakışacak mı
benim de yeni giysilerim
yeni ayakkabılarım olacak mı
tank
top
tabanca
yerine benim de oyuncak
bebeklerim olacak mı

'olur' de ana
'olur' de
'gülmek sana yakışır' de ana
'yakışır' de...

İzzet EKER

PİRELER

Pireleri eğitmeye
çalışanlar bir yönüyle
garip, bir taraftan da
akla yatkın bir şey göz-
lemlediler. Üstü kapalı
bir kutuya konulan pire-
ler zıplayıp tekrar tekrar
kutunun tavanına
çarpmıyorlardı. Fakat bir
müddet sonra ilginç bir
şey oluyordu. Pireler
zıplamaya devam ediyor,
ama bu defa tepeye
vuracak kadar yükseğe
zıplamıyorlardı. Belli ki
tavana vurduklarında
canlarının yanması onları
bunlardan alıkoyuyordu.
İşin ilginç tarafı ise
kutunun üstündeki
tavan kaldırıldığında

pireler yine zıplamaya
devam ediyor, ama hiç-
bir zaman kutunun
dışına atlamaya
çalışmıyorlardı. Çünkü
isteseler de
atlayamıyorlardı. Bunun
nedeni ise basitti:
Kendilerini daha yükseğe
zıplayamayacaklarına
şartlandırmışlardı.
Ama bir müddet
sonra şartlandırmadan
vazgeçtiklerinde istedi-
kleri kadar zıplamaya
yine başlıyorlardı.
Çoğu kez bir insanın
başına da aynı şeyler
gelmiyor mu? Kendimizi
öncelikle kendimiz
sınırlıyoruz ve

ulaşamadığımız hedefle-
re ulaşamayacağımızı
düşünüp bir anlamda
kendimizi başarısızlığa
şartlandırıyoruz. Tıpkı
pireler gibi daha yükseğe
zıplayamayacağımıza
inanıyoruz. **"Bakın,
gördünüz mü, ben
zaten o kadar yükseğe
zıplayamam"** deyiveriy-
yoruz.

Yapacağımız aslında
çok basit:
Öncelikle kendimizi iyi
tanımak, hedefimizi
tanımlamak, sonra da
ona yetişebileceğimize
inanmak... Ve elbette ki
var gücümüzle zıpla-
mak...

(: Mizah :)

Karınca

Hoca fen bilgisi dersinde karıncaları anlatıyormuş:

- Çalışırken kendi ağırlıklarından beş misli fazla yiyecek taşırlar, demiş ve sormuş: "Bundan nasıl bir ders çıkartıyorsunuz?"
"Bence", demiş öğrencilerden biri; "anlaşılan bunlarda sendika mendika yok..."

Politika

Çocuk babasına sorar:

- Baba, politika gerçekten nedir?

Baba anlatır:

- Bak oğlum, ben eve para getiriyorum, öyleyse ben bir kapitalistim. Annen parayı yönetir, öyleyse o da hükümettir. Deden, paranın doğru idare edilip edilmediğine dikkat eder, öyleyse o da sendikadır. Hizmetçi kız ise işçi sınıfıdır. Bizlerin ise tek hedefi vardır; senin rahatlığın. Dolayısıyla sen de halksın. Ve sargı bezi içinde yatan küçük kardeşin ise gelecektir. Oğlum anlayabildin mi?

Çocuk düşünür ve babasına bu gece anlattıklarının üzerinde düşünceğini söyler.

Gece yarısı çocuk uyanır. Çünkü küçük kardeşi sargısına pislemiştir ve bağırmaktadır. Ne yapacağını bilemeyen çocuk, anne babasının yatak odasına gider. Anne yalnız ve derin bir şekilde yatmaktadır, öyle ki onu uyandıramaz. Böylece hizmetçi kızın odasına gider. Bakar ki babası hizmetçi kıza yatmaktadır. Dedesi de pencereden gizlice onları seyretmektedir! Hepsini öyle meşguldür ki, çocuğun orada olduğunu farkına bile varmazlar. Çocuk hiçbir şey yapmadan yatağına geri döner.

Ertesi sabah, baba çocuğuna kendince politikanın ne olduğunu anlatmasını ister. Çocuk da başlar anlatmaya:

- Kapitalizm işçi sınıfını kötüye kullanıyor. Sendika bunu seyrediyor. Bu arada hükümet uyuyor. Halk ise dikkate alınmıyor. Ve gelecek bok içinde.

Minik balığın mezarı

Küçük afacan, evlerinin bahçesinde kazdığı çukuru kürekle kapatırken, yan komşusu bahçe duvarlarının üzerinden bakarak,

- Ne yapıyorsun orada? diye sormuş...

- Japon balığım öldü, onu gömüyorum, diye cevap vermiş çocuk.

- Bir Japon balığı için çok büyük bir çukur değil mi o?

Afacan çukurun üzerine son toprağı atıp küreğini tersiyle vura vura sıkıştırarak

- Hayır, demiş, çünkü minik balığım sizin açgözlü kedinizin midesinde..."

Hangisi?

Nasreddin hocanın iki karısı varmış; biri diğerinden daha genç ve güzelmış. Tekneyle gezintiye çıkmışlar karıları “hoca” demiş “biz göle düşsek önce hangimizi kurtarırdın?”

Hoca yaşlı karısına dönmüş:

- Hanım sen biraz yüzmeye biliyordun değil mi?

Öksürük ilacı

Adamın biri çok kuvvetli öksürüyormuş. Doktora gitmiş derdini anlatmış. Doktor da adama yanlışlıkla öksürük ilacı yerine müşil ilacı vermiş ve “bir hafta boyunca yemeklerden sonra iç ve yanına gel” demiş.

Adam bir hafta sonra gelince doktor “öksürüğün nasıl oldu?” deyince adam da “cesaret edip de öksürmüyorum ki” demiş.

QIRIX

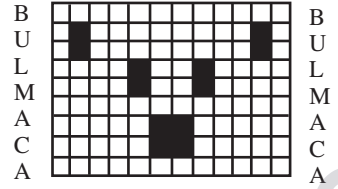

Bulmaca

BULMACA

Soldan Sağa

1- Miladın başlangıç yıllarında yaşayan ve Roma imparatorluğu ile yaptığı savaşlarda acımasızlığı ile ün salan bir doğu Germen halkının düşüncelerini benimseme, onlardan yana olma - Ağrı, acı duyulduğunda söylenen bir söz

2- Oldu bitti, olup bitti - Karışık renkli

3- "Dahi" anlamında kullanılan bir bağlaç - Eski dilde ebe - İskambilde birli

4- Bir şeyin yere bakan yanı - Genellikle tahıl ölçmede kullanılan belirli hacimdeki kap, ölçek - Yapma, etme

5- Belirti - Şimdi, şu anda, hala

6- Tantal - İzmir'in bir ilçesi

7- İdrarla dışarı atılan azotlu madde - Bir sayı - Genellikle güneşten korunmak için bir yerin üzerine gerilen bez, naylon vb'lerinden yapılmış örtü

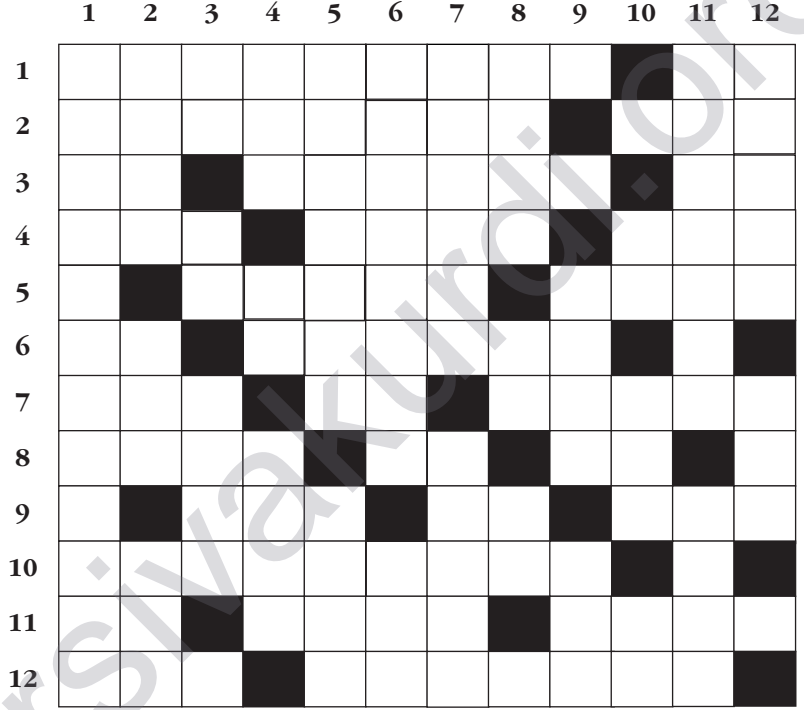
8- Tanrının herkese verdiği inanan nimet - Takımın kısaltılışı - Bir bağlaç

9- Futbolda topun kaleye sokulmasıyla kazanılan sayı - Dişilik organı, ferç - Kaynağı mitolojik çağlara dayanan kırıli bir çalgı

10- Simetrik olmayan, bakışimsız

11- İsveç İşçi Sendikası (kısaltılışı) - Halk - Matematikte iki büyüklük, iki nicelik arasındaki bağıntı

12- Dolaylı anlatım - Bir kelime-deki harflerin yerini değiştirerek elde edilen kelime

Yukarıdan Aşağıya

1- "Bir Gün Tek Başına" romanının yazarı

2- Bir kimsenin dinin buyruklarını yerine getirmek için yaptıkları - Bal yapan böcek - İçi dolu olan ve dışı kaplama olmayan

3- Numaranın kısaltılması - Bir cetvel - Nağme, melodi

4- Yatık durmayan, sert - İnek sesi - Bazı hastalıklar sırasında görülen anlama, duyma ve hareketin büsbütün veya az çok kaybolmasıyla beliren derin dalgınlık durumu

5- Bir meyve - Bulgar para birimi

6- Çıkış yeri kolaylıkla bulunamayacak kadar karışık koridorları olan yapı - Güneş doğmadan önceki alacakaranlık

7- İnsanı istenmeyen seçeneklerden birini izlemeye zorlayan tartışma, sorun - Ayrı türden olan öğelerin karıştırılmasıyla oluşmuş, muhtelif

8- Tokat'ın bir ilçesi - Serseri, kopuk - Bir nota

9- Merkep - İyice yanarak ateş durumuna gelmiş kömür ya da odun

10- Vilayet - Afrika'da bir nehir - Radyum

11- Yemek listesinden seçilen, fiyatları ayrı ayrı hesaplanan yemek - Bildirme, anlatma

12- Bir erkek ismi - Eski dilde bulut